

Jaarstukken 2018

Hendrik-Ido-Ambacht

Inhoudsopgave

Jaarstukken 2018	1
Inhoudsopgave	4
Inleiding	5
Programma 1. Sociaal, welzijn en educatie	7
Programma 2. Ruimtelijke ordening, economie en wonen	20
Programma 3. Buitenruimte	26
Programma 4. Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	30
Paragrafen.....	36
1. Weerstandsvermogen en risicoparagraaf.....	36
Recapitulatie	40
2. Financiering.....	42
3. Lokale heffingen	45
4. Onderhoud kapitaalgoederen	53
5. Grondbeleid	61
6. Verbonden partijen.....	64
7. Bedrijfsvoering	74
Jaarrekening	77
Bijlagen	91
1. Overzicht baten en lasten op taakveld - programma	91
2. Investerings	93
3. Bestuurlijke structuur per 31 december 2018.....	94
4. Gebruikte afkortingen	95
5. Aanbevelingen rekenkamercommissie	98

Inleiding

Inleiding

Voor u liggen de jaarstukken over het jaar 2018. De jaarstukken zijn gebaseerd op de programmabegroting 2018-2021 zoals uw raad in november 2017 vaststelde. De programmabegroting en de jaarstukken ondersteunen uw raad in haar kaderstellende en met name controlerende rol.

Gewoon Ambacht

Na de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2018 hebben SGP-ChristenUnie, Gemeente Belangen en het CDA het coalitieprogramma "Gewoon Ambacht" opgesteld. Aan de hand van dit programma willen we onze gemeente op een zo goed mogelijke manier besturen en verder brengen. Dit doen we door rekening met elkaar te houden en naar elkaar om te kijken. Ook zijn we goed voor onze (fysieke) omgeving, zodat we ons mooie dorp op een verantwoorde manier aan de volgende generatie kunnen doorgeven. Dit doen we met behoud van onze eigen Ambachtse identiteit. Een identiteit die zich kenmerkt door een ruime opzet van ons dorp met veel groen er in. Ook hoort daar voor ons een rustige en veilige leefomgeving bij. Met deze waarden in ons DNA hebben we dit coalitieprogramma gemaakt, met plannen voor de komende 4 jaar. En daarbij realiseren we ons maar al te goed dat 4 jaar vooruit kijken een immens moeilijke klus is. Daarom past een flexibele bestuursstijl goed bij de dynamiek van deze tijd. Ontwikkelingen volgen elkaar soms in een razendsnel tempo op. Daar moeten we kunnen anticiperen als de situatie daar om vraagt. Dat zullen we ook doen, maar wel altijd weloverwogen en met ons coalitieprogramma als kompas.

Sociaal Domein

In 2018 zijn de budgetten van het hele sociale domein verder onder druk komen te staan. Daarom is het van belang dat we scherpe keuzes maken in de wijze waarop we de beperkte middelen goed besteden. In onze zienswijze op de begrotingswijziging 2019 van de SO Jeugd hebben wij dit signaal duidelijk afgegeven. We zullen deze lijn verder doortrekken en in beleid vertalen. Zowel regionaal als lokaal.

Economie en duurzaamheid

Duurzaamheid is een van de centrale thema's uit het coalitieprogramma. Dat doen we niet alleen door het maken van een nieuw actieplan duurzaamheid, maar in alles wat we doen en bij elk project kijken we of we dit op een duurzame manier kunnen doen. We doen dit bij het zwembad bij de bouw van scholen en bedrijventerreinen. Het te realiseren (circulaire) bedrijventerrein Ambachtse Zoom waarvan uw raad in december 2018 het bestemmingsplan heeft vastgesteld, is daar een schoolvoorbeeld van.

Samenwerken in de regio

In 2018 is er vooral gesproken over de manier waarop we in de Drechtsteden met elkaar samenwerken. Bureau Berenschot deed onderzoek naar deze manier en concludeerde dat we het goed deden op het sociale domein en op het gebied van de bedrijfsvoering. Minder deden we het op ruimtelijk-economisch terrein. Een voorbereidingscommissie onder leiding van de heer Deetman kreeg de opdracht om voorstellen te doen hoe we onze samenwerking konden verbeteren. Deze commissie leverde eind 2018 zijn concept-rapportage op. Voor ons blijft de regionale Groeiagenda 2030 een belangrijk document. Hier staan de inhoudelijke ambities van de regio goed in verwoord. Laten we daar ook vooral aan vasthouden. De structuur waarin we met elkaar samenwerken moet daar ondersteunend aan de zijn.

Jeugdspeelpark

In juli 2018 is het nieuwe Jeugdspeelpark open gegaan in recreatiegebied Sandelingen-Ambacht. Eén van de pareltjes van onze gemeente. Het park is er qua oppervlakte flink op vooruit gegaan met leuke speeltoestellen voor de kinderen. Ook verblijven er verschillende diersoorten in het park. Het nieuwe park is energieneutraal en de gebouwen zijn voorzien van tientallen zonnepanelen. In samenwerking met de stichting Syndion zorgen mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt het terrein, de dieren en de beplanting. Een prachtig voorbeeld van een project waarin recreatie, duurzaamheid en zorg voor elkaar samen komen.

Financiën

We hebben voor wat betreft de lokale lasten in 2018 in principe de nullijn gehanteerd. Dit hebben we kunnen doen door de OZB te verlagen met 2%. De afvalstoffenheffing hebben we moeten verhogen om nog enige mate van kostendekkendheid te verkrijgen.

Leeswijzer

De jaarstukken zijn ingedeeld in drie delen.

In deel I gaan we per programma in op de raadsprioriteiten. Hier geven we weer wat er op dit gebied in 2018 is gebeurd. Per programma rapporteren we financieel onder het kopje “wat heeft het gekost?” Dat doen we bij afwijkingen groter dan plus of min € 50.000,- per productgroep. We doen dat ook op hoofdlijnen om de leesbaarheid op peil te houden. In een aantal programma's zijn indicatoren opgenomen.

Deel II bevat de paragrafen. Hier geven we een terugblik op de paragrafen zoals opgenomen in de programmabegroting 2018-2021. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geven we een actueel overzicht van de per 31-12-2018 bestaande risico's.

Deel III geeft de financiële rekening weer. Hierin nemen we de ontwikkeling van de financiële positie op. Daarnaast komt hier de balans aan bod, aangevuld met een toelichting.

Programma 1. Sociaal, welzijn en educatie

Programma 1. Sociaal, welzijn en educatie

We kennen in Hendrik-Ido-Ambacht een goed voorzieningenniveau op het gebied van welzijn, onderwijs, zorg, sport en recreatie. Voor onze inwoners zijn er ruime mogelijkheden tot ontmoeting, ontwikkeling, ontspanning en ondersteuning. Dit willen we op peil houden met betaalbare en bereikbare voorzieningen voor jong en oud. Door de toegenomen verantwoordelijkheid op het sociale domein werken wij actief aan de versterking van de bereikbaarheid en effectiviteit van deze voorzieningen. Hierbij zoeken we de balans met een gezond financieel beleid.

Actualiteiten en acties

Actualiteiten

Wat gaan we daarvoor doen?

Actualiteiten programma 1 (B2018)

Portefeuillehouder: Die Steven, van

■ **Kwaliteit**

In 2018 zijn we gestart met de voorbereidingen van het Preventieplan voor het sociaal domein. Met het preventieplan willen we bereiken dat inwoners voor hun zelfredzaamheid en volwaardige deelname aan de samenleving zo min mogelijk afhankelijk zijn van zware zorg en ondersteuning. We willen hiertoe voor onze inwoners (van 0-100 jaar) het aanbod van laagdrempelige preventieve voorzieningen versterken en we werken toe naar een verbinding tussen de jeugdhulp, Wmo en participatie.

In voorgaande jaren hebben we ingezet op de versterking van onder meer het sociaal wijkteam en zijn we pilots gestart in de jeugdhulp (lokale impuls, 2017). Deze zijn in 2018 uitgevoerd en vervolgens geëvalueerd. De evaluatie en de bevindingen vanuit de pilots betrekken we in de nieuwe lokale impuls voor 2019. Met de impuls maakten we al een begin met de lokale transformatie in het sociaal domein. Het preventieplan is de volgende stap in dit proces.

In het najaar van 2018 hebben we met de maatschappelijke partners voor de Wmo, participatie en gezondheid de eerste besprekingen over het preventieplan gevoerd. Daarnaast zijn eind 2018 met een extern bureau afspraken gemaakt over de projectleiding.

Acties

Wat gaan we daarvoor doen?

Cultuureducatie

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

■ **Kwaliteit**

Onder regie van Hi5Ambacht worden met veelal lokale aanbieders cultuureducatieve - en muzieklessen verzorgd zowel in binnenschoolse als buitenschoolse programma's.

Vanuit de regeling Cultuur met Kwaliteit (CMK 2016-2020) is een landelijke subsidie toegekend voor de uitvoering van een plan van aanpak. In dit plan van aanpak worden onder meer scholen in de gelegenheid gesteld om intern cultuurcoördinatoren op te leiden. In 2018 is gestart met de uitvoering van het eerder opgestelde plan van aanpak. Leerkrachten van verschillende scholen zijn hierdoor opgeleid tot ICC'er (intern cultuur coördinator). Vanuit de CMK regeling wordt tot aan 2020 gewerkt aan de ontwikkeling van culturele leerlijnen vanuit verschillende cultuur/kunstdimensies voor alle scholen in Hendrik-Ido-Ambacht.

Dagbesteding

Portefeuillehouder: Die Steven, van

■ **Kwaliteit**

Participatieplekken

In het kader van de Participatiewet worden in de Drechtsteden participatieplekken aangeboden. Deze plekken zijn bedoeld voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. In 2018 heeft het PFO Sociaal aangegeven dat de participatieplekken een meervoudig lokale verantwoordelijkheid worden van de zeven gemeenten. De gemeenten hebben inmiddels besproken hoe en onder welke voorwaarden de overdracht van de participatieplekken kan plaatsvinden. Tijdens de besprekingen over de uitvoerings- en financieringsgesprekken bleek dat er tussen de zeven gemeenten veel verschil van inzicht is. De SDD heeft daarom de contracten met de leerwerkbedrijven (die de participatieplekken aanbieden) en de matchingsunits verlengd tot en met het eerste halfjaar van 2019. Een definitief besluit over het overdragen van de participatieplekken is er nog niet. Dat (regionale) besluit werd eind 2018 verwacht.

Laagdrempelige dagbesteding (respijtzorg)

Op lokaal niveau bieden we dagbesteding aan als vorm van respijtzorg. Dit doen we in samenwerking met twee zorgaanbieders: De Blijde Borgh en Syndion. In 2018 is Syndion gestart met laagdrempelige dagbesteding (zonder indicatie) voor jongvolwassenen. Eind 2018 is deze voorziening geëvalueerd met Syndion. Uit de evaluatie blijkt dat de voorziening voor cliënten (en hun mantelzorgers) van Syndion voorziet in een behoefte, maar dat het gebruik ervan nog wat achterblijft bij de verwachtingen. De voorziening wordt tot nu toe alleen gebruikt door cliënten van Syndion, terwijl de voorziening ook beschikbaar is voor jongvolwassenen die geen cliënt zijn bij Syndion. Ook De Blijde Borgh biedt dagbesteding aan (ook zonder indicatie) in het kader van respijtzorg, maar dan voor de doelgroep senioren. In 2017 nam de vraag naar die voorziening fors toe en ook in 2018 was dat opnieuw het geval. In 2018 is een aanvullende subsidie (incidenteel) verleend aan De Blijde Borgh om te voorzien in de vraag naar deze voorziening.

Drechtwerk

Portefeuillehouder: Flach André

■ **Kwaliteit**

Met de invoering van de Participatiewet is de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) gestopt en daarmee ook de instroom van WSW'ers in Drechtwerk. Vanwege de invoering van de Participatiewet heeft Drechtwerk in 2014 een nieuwe koers ingezet. Die koers heeft erin geresulteerd dat verschillende bedrijven van Drechtwerk in de markt zijn gezet of afgebouwd. Medio 2017 is deze koers geëvalueerd en herijkt. Uitgangspunt van de herijkte

strategie is dat Drechtwerk vooral een organisatie moet zijn die zich via leerwerktrajecten toelegt op het bevorderen van de doorstroming en eventueel uitstroom van de oorspronkelijk doelgroep: mensen met een SW-indicatie. Daarnaast is en blijft Drechtwerk een plek voor SW'ers met een te grote afstand tot de arbeidsmarkt.

Vanuit de gekozen strategie zet Drechtwerk stevig in op het verder vormgeven van de samenwerking met de Sociale Dienst Drechtsteden. In dat kader is in 2018 een gemeenschappelijke vennootschap opgezet, van waaruit medewerkers van Drechtwerk en cliënten van de SDD gedetacheerd kunnen worden. De Drechtraad heeft hiervoor in maart groen licht gegeven. Daarnaast wordt de samenwerking met de SDD geïntensiveerd bij het ontwikkelen en implementeren van leer- werktrajecten voor nieuwe doelgroepen. Zo is er een traject opgezet om vorkheftruckchauffeurs op te leiden. Daarnaast is onder de Perspct een nieuwe samenwerking gestart met de Penitentiaire Inrichting Dordtse Poorten en Sociale Dienst Drechtsteden. Vanaf eind november 2018 worden ex-gedetineerden en Drechtwerkers, die zelf moeilijk aan werk komen, begeleid naar een betaalde baan. De deelnemers aan Perspct, een samenvoeging van perspectief en respect, krijgen opleidingen en begeleiding, en werken aan hun persoonlijke ontwikkeling. Na het succesvol doorlopen van het traject hebben zij in veel gevallen uitzicht op een betaalde baan.

In 2018 is besloten de bedrijfsonderdelen DrechtstedenActief (Drechtwerk binnen) en Drechtwerk Groen (Drechtwerk buiten) bij elkaar te brengen in een vennootschap. Deze samenvoeging biedt kansen op efficiëntievoordeel en vergemakkelijkt het uitwisselen van medewerkers. Het is de bedoeling dat beide onderdelen nog wel onafhankelijk van elkaar aangestuurd en beoordeeld worden.

Inkomensondersteuning

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Startdatum: 19-10-2015

■ Kwaliteit

Dankzij de herstellende economie daalt vanaf 2018 het aantal bijstandsgerechtigden in de Drechtsteden. We zien dat het aantal vacatures toeneemt, maar tegelijkertijd is er de tendens dat het steeds moeilijker wordt een uitkeringsgerechtigde te koppelen aan een vacature. Dit wordt veroorzaakt door een mismatch op de arbeidsmarkt. In onderstaande tabel is de ontwikkeling van het aantal uitkeringsgerechtigden weergegeven voor de periode van 1 januari 2015 tot 1 januari 2019.

Het aantal bijstandsgerechtigden in Hendrik-Ido-Ambacht blijft in absolute zin stabiel, wat met name veroorzaakt wordt door de groei van ons inwoneraantal. Belangrijkste instroomreden in 2018 was de verhuizing naar H-I-Ambacht (18% van de instroom). Van ons totale bestand bestaat 19% uit statushouders. Dit is fors hoger dan in de regio waar het percentage ligt op 11%. Relatief gezien blijft het bijstandsvolume (aantal bijstandsuitkeringen t.o.v. omvang bevolking) in onze gemeente echter laag. Dit percentage ligt in H-I-Ambacht op 1,0%. Regionaal is dit 2,2% en landelijk 2,4%.

Aantal uitkeringsgerechtigden	1-jan-15	1 jan 16	1-jan-17	1 jan 18	1 juli 18	1 jan-19
Regio Drechtsteden	6.053	6.293	6.670	6.686	6.570	6.453
H-I-Ambacht	270	290	315	321	319	320

Om de daling van het aantal bijstandsgerechtigden te stimuleren zet de Sociale Dienst Drechtsteden (SDD) een breed instrumentarium voor al haar klanten in. Tegelijkertijd pleegt de SDD extra inzet op specifieke groepen die een grotere afstand tot de arbeidsmarkt hebben. Zo blijkt uit onderzoek dat het aantal 50 plussers in de bijstand groot is: deze groep omvat 3.661 klanten (ca. 55% van het totale bestand van de SDD). Om de kansen op werk te vergroten gaat de SDD meer aandacht geven aan deze groep. Door meer inzicht te krijgen in de situatie en mogelijkheden van elke klant, kunnen maatwerkgericht instrumenten worden ingezet. Hierbij valt te denken aan inzet van de werkervaringsweg, loonkostensubsidie en empowermenttraject. Wat betreft statushouders blijft de SDD zich inzetten op het versnellen van de inburgering en het versneld toeleiden naar de arbeidsmarkt. De vraag en noodzaak om gerichte trajecten, trainingen en cursussen in te zetten blijft groot. De aanpak van de SDD werpt haar vruchten af. De SDD ziet een duidelijke daling van het aantal statushouders in de bijstand. Daar waar landelijk een daling van 11% wordt gerealiseerd, halen de Drechtsteden ruim 14%.

Financieel perspectief

Bij de geactualiseerde begroting 2018 was de prognose van de SDD een tekort van € 7,4 miljoen op inkomenstondersteuning. In de concept jaarrekening van de GRD is duidelijk geworden dat dit tekort uitgekomen is op € 6,3 miljoen. Zorgpunt is dat er geen directe relatie is tussen het verkleinen van het bijstandsbestand en het verminderen of oplossen van het financieel tekort. Het nieuwe verdeelmodel BUIG is de Drechtsteden niet gunstig gezind. Tegelijkertijd is het macrobudget voor gemeenten te laag om alle kosten te dekken, zelfs al zou het verdeelmodel kloppend zijn. Via de regio en VNG blijven we richting het Rijk lobbyen voor een eerlijker verdeelmodel en voor een verhoging van het macrobudget. Via de zogenaamde Vangnetuitkering biedt het Rijk financiële compensatie aan gemeenten die grote tekorten op het budget Inkomensondersteuning hebben. Gelet op de omvang van het tekort komt Hendrik-Ido-Ambacht in aanmerking voor een uitkering uit de (regionale) Vangnetregeling 2018.

Jeugdhulp

Portefeuillehouder: Die Steven, van

■ **Kwaliteit**

Het transformeren van de Jeugdhulp blijft een aandachtspunt. We constateren dat de vraag naar Jeugdhulp in 2018 ten opzichte van eerdere jaren blijft stijgen en dat de complexiteit van de zorgvraag toeneemt. Uit het jaarrapport Jeugdhulp Hendrik-Ido-Ambacht 2018 van de Serviceorganisatie Jeugd Zuid-Holland Zuid (SOJ) blijkt dat 17% van de jeugdigen in Hendrik-Ido-Ambacht gebruik maakt van geïndiceerde Jeugdhulp. De Rijksmiddelen om de totale kosten van Jeugdhulp te dekken zijn onvoldoende voor de gemeente én de regio. Het beheersen van de kosten voor Jeugdhulp is noodzakelijk om oplopende tekorten in de toekomst te voorkomen en de jeugdhulp voor de toekomstige generatie betaalbaar te houden. Ook blijkt in 2018 dat wachtlijsten van Jeugdhulpaanbieders en het lokale Jeugdteam toenemen.

In 2018 is ingezet op het herijken van de toegang tot Jeugdhulp: het terugdringen van wachtlijsten, het verzamelen van informatie over de achtergronden van budgettekorten en het verkrijgen van inzicht in de werkwijze van de toegang tot de jeugdhulp. Op basis van de

beschikbare informatie kwamen we tot de conclusie dat de zorgvraag van jeugdigen en hun ouders in aantal toeneemt en de zorgvragen ook complexer worden. Daarnaast was sprake van een stijging van kosten voor zorgvervoer die uiteindelijk cumulatief leidt tot een budgettekort. De toegang tot de jeugdhulp verloopt niet alleen via het Jeugdteam. Ook de huisartsen, jeugdbescherming/jeugdreclassering en jeugdhulp plus zijn vormen van toegang. Het sturen op kosten van Jeugdhulp is een forse maar ook complexe opgave. De uitvoering van Jeugdhulp is door de gemeenten bij de SOJ en de Stichting Jeugdteams ZHZ neergelegd. Ondanks dat de gemeente in de uitvoering 'op afstand' staat, staan we voor de vraag hoe we meer invloed kunnen geven aan de uitvoering.

Er vonden gesprekken plaats met de Stichting Jeugdteams Hendrik-Ido-Ambacht en de SOJ om een analyse te maken hoe het zorggebruik te normaliseren en tekorten weg te werken. Het Jeugdteam zal nog sterker dan voorheen moeten samenwerken met de lokale partners zoals scholen, schoolmaatschappelijk werk, kinderopvang en peuterspeelzaalwerk, jongerenwerk, HI5Ambacht, sociaal wijkteam en huisartsen. We gaven in 2018 een eerste aanzet tot het ontwikkelen van een nieuwe lokale impuls voor de komende jaren. Hierbij zetten we in op preventie om lichte zorgvragen door te leiden naar het voorveld. De gemeente, de Stichting Jeugdteams en de SOJ hebben gezamenlijk geprobeerd meer sturing te geven aan het toekennen van passende voorzieningen enerzijds en een toekomstige financieel gezond beleid rondom Jeugdhulp anderzijds. Regionale samenwerking tussen gemeenten blijft ook noodzakelijk om de uiteindelijke transformatiedoelen in de Jeugdhulpregio op termijn te behalen.

In 2018 is er een eerste beleidsmatige aanzet gegeven voor het ontwikkelen van een lokale impuls om geïndiceerde Jeugdhulp terug te dringen. We zoeken oplossingen door meer te werken aan preventie en vroegsignalering. Het opzetten van een lokaal preventieve structuur is van belang om meer samenhang tussen de lokale voorzieningen te organiseren.

Jongeren in de openbare ruimte

Portefeuillehouder: Die Steven, van

■ Kwaliteit

Vorig jaar besloot het college om af te zien van de realisatie van een JOP in het centrumgebied van De Volgerlanden en koos ervoor om eerst een behoefteonderzoek onder jongeren uit te voeren. Daarnaast hebben we met de projectorganisatie De Volgerlanden overlegd over de mogelijkheden om in De Volgerlanden-Oost een ontmoetingsplek te creëren, als uitvoering van de motie van de raad om een JOP te realiseren. Eind 2018 is met het jongerenwerk en een organisatie die gespecialiseerd is in jeugdparticipatie, Open Limonade, een start gemaakt met voorbereidingen voor het behoefteonderzoek.

Maatwerkvoorzieningen Wmo

Portefeuillehouder: Die Steven, van

■ Kwaliteit

Wmo beleidsplan Drechtsteden 2019 - 2022

Samen met de andere gemeenten stellen we een nieuw Wmo-beleidskader Drechtsteden op om o.a. de koers en visie voor de maatwerkvoorzieningen Wmo voor de komende vier jaar te bepalen. Besluitvorming hierover door Drechtstedenbestuur en Drechtraad is uitgesteld en heeft niet in 2018 plaatsgevonden.

De lokale uitwerking van het Wmo-beleidsplan krijgt vorm in het lokaal preventieplan, de notitie mantelzorg en de lokale notitie vrijwillige inzet.

Maatwerkproducten Wmo:

De Sociale Dienst Drechtsteden heeft in 2018 met de regiogemeenten overlegd over de mogelijke maatregelen om kostenstijgingen op te vangen bij de producten begeleiding en dagbesteding, huishoudelijke ondersteuning. Deze maatregelen zijn onder andere de invoering van een landelijk voorgeschreven eigen bijdrage van € 17,50 voor 4 weken huishoudelijke hulp, de herinvoering van de eigen bijdrage voor begeleiding en dagbesteding en de invoering van een instaptarief naast de kilometervergoeding voor de Drechthopper. De Drechtraad besloot eind 2018 om alleen het abonnementstarief in te voeren voor huishoudelijk ondersteuning en de invoering van een instaptarief naast de kilometervergoeding voor de Drechthopper. Begeleiding en dagbesteding zijn in 2019 vrijgesteld van een eigen bijdrage.

Onderwijshuisvesting

Portefeuillehouder: Flach André

■ Kwaliteit

De realisatie van de nieuwbouw van de Willem de Zwijgerschool aan het Kruiswiel stond voor 2018 gepland. De aanbestedingsprocedure heeft door actuele ontwikkelingen in de bouw echter niet geleid tot een positief resultaat. In het project is daardoor enige vertraging opgetreden. De bouw van De Dukdalf is wel eind 2018 gestart.

Medio 2018 zijn we gestart met de voorbereiding van het Integraal Huisvestings Plan (IHP). Dit gebeurt in samenwerking met de schoolbesturen. Ten slotte hebben we voorbereidingen getroffen voor de nieuwe Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs.

Sociaal wijkteam

Portefeuillehouder: Die Steven, van

■ Kwaliteit

In 2018 vond opnieuw een evaluatie van het Sociaal Wijkteam plaats. Op basis van deze evaluatie zijn voorstellen gedaan om de personele bezetting van het Sociaal Wijkteam te continueren en te versterken. Hierbij ging het om de functies bij het Algemeen Maatschappelijk Werk, de GGZ-ondersteuning en de S1-wijkverpleegkundige.

Statushouders

Portefeuillehouder: Die Steven, van

■ Kwaliteit

Participatie

Met inzet van een netwerk van professionals en vrijwilligers stimuleren we dat statushouders zo snel mogelijk zelfredzaam en bij voorkeur zelfvoorzienend te worden binnen onze gemeente. Het Sociaal Wijkteam heeft in deze aanpak de rol van spin in het web en werkt hiervoor intensief samen met Vluchtelingenwerk en de SDD. Zij maakt daarbij gebruik van een breed netwerk van vrijwilligers en betrokken professionals.

Deze inzet is in 2018 voortgezet en waar nodig, geïntensiveerd. Ook is in 2018 een start gemaakt met de brede evaluatie van de maatschappelijke begeleiding, die in de eerste helft van 2019 aan de raad wordt aangeboden.

De gemeente is sinds 1 oktober 2017 verplicht om alle inburgeringsplichtige nieuwkomers (asielzoekers en migranten) binnen een jaar na vestiging te laten deelnemen aan een

participatieverklaringstraject. Het doel van deze trajecten is om het belang van integratie in de Nederlandse samenleving te benadrukken. Daarbij komen de basisprincipes van de Nederlandse samenleving aan bod, te weten vrijheid, gelijkwaardigheid, solidariteit en participatie.

Huisvesting

Voor de eerste helft van 2018 hadden wij van het Rijk een taakstelling tot het huisvesten van 23 statushouders. Per 1 januari 2018 kenden wij een voorsprong van 9 personen, doordat we in 2017 meer mensen konden plaatsen dan we op grond van onze taakstelling moesten. Tot 1 juli hebben wij 15 statushouders kunnen huisvesten; deels zijn dit nareizigers. Hiermee hebben we de taakstelling voor de eerste helft van 2018 gerealiseerd.

Voor het tweede deel van 2018 is onze taakstelling bepaald op 19 statushouders.

Volksgezondheid

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Kwaliteit

De Toekomstverkenning ZHZ is door de GGD ZHZ afgerond in 2018 en deze geeft inzicht in de gezondheidssituatie in de regio Zuid-Holland-Zuid. Vanuit deze informatie heeft de GGD ZHZ de 11 belangrijkste thema's benoemd voor het Regionale Gezondheidsbeleid 2020-2023. Er worden 5 thema's uitgekozen waarop in Hendrik-Ido-Ambacht extra wordt ingezet om de gezondheid te stimuleren en te verbeteren. Deze thema's komen terug in het lokale gezondheidsbeleid 2020-2023. In overleg met de relevante maatschappelijke organisaties wordt een keuze gemaakt uit deze thema's. Het proces van afstemming met de organisaties over het lokale gezondheidsbeleid is onderdeel van het proces om te komen tot het lokale preventieplan.

Vrijwillige inzet

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Kwaliteit

Als gemeente willen we vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties ondersteunen en faciliteren. In het coalitieprogramma 2018-2022 is daarom opgenomen dat we vrijwilligersbeleid gaan opstellen samen met de lokale verenigingen en maatschappelijke partners. In dit beleid komt nadrukkelijk aandacht voor de inzet van sociale media (app) om vraag en aanbod van vrijwilligerswerk bij elkaar te brengen. Besluitvorming door de raad over dit nieuwe vrijwilligersbeleid staat gepland voor de tweede helft van 2019. De voorbereidingen voor het opstellen zijn in 2018 gestart.

Waardering mantelzorgers

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Kwaliteit

In 2018 werken we aan een nieuwe beleidsnota voor het waarderen en ondersteunen van mantelzorgers. De huidige beleidsnota loopt van 2016 tot en met 2018. De nieuwe beleidsnota wordt het eerste half jaar 2019 voorgelegd aan de raad. De afgelopen twee jaar heeft de gemeente veel ervaring opgedaan met het aanbieden van nieuwe vormen respijtzorg, zoals de logeervervoorziening en de laagdrempelige dagbesteding in De Blijde Borgh. Op basis van die ervaringen werkt de gemeente aan een nieuwe nota voor de periode 2019-

2022. Bij de totstandkoming betrekken we ook nadrukkelijk de input van mantelzorgers uit onze gemeente. Het opstellen en het ontwikkelen van het nieuwe beleid is inmiddels in volle gang. In 2018 is in de voorbereiding onder andere een enquête gehouden onder mantelzorgers over de knelpunten die ze ervaren en de ideeën die ze hebben voor mantelzorgondersteuning. Deze enquête was opgenomen in het aanvraagformulier voor het mantelzorgcompliment 2018. Ruim 300 mantelzorgers hebben dit ingevuld. De input hiervan nemen we mee in de nieuwe beleidsnota.

Zwembad

Portefeuillehouder: Die Steven, van

■ Kwaliteit

Na de oplevering van het nieuwe binnenbad krijgt het voorterrein van het zwembad een herinrichting. Daarbij wordt ook het evenemententerrein betrokken. De planuitwerking voor deze nieuwe herinrichting vindt plaats in 2019. De start van de werkzaamheden is gepland in het 1e kwartaal van 2020.

Verbonden partijen - ontwikkelingen

Wat gaan we daarvoor doen?

Dienst Gezondheid en Jeugd

Portefeuillehouder: Die Steven, van

■ Kwaliteit

De Dienst Gezondheid & Jeugd (DG&J) is voor gemeenten in Zuid-Holland Zuid de gemeentelijke basisvoorziening voor publieke gezondheid. De activiteiten van DG&J hebben tot doel sociaaleconomische gezondheidsverschillen te verkleinen en ontwikkelingskansen van onze inwoners te vergroten. Taken die DG&J in dat kader uitvoert zijn onder andere Publieke Gezondheid, Maatschappelijke Zorg en Jeugdgezondheidszorg. Ook borgt de dienst voor deze gemeenten het recht op onderwijs en treedt het op bij rampen en crises, wanneer de publieke gezondheid wordt bedreigd.

De organisatie van DG&J is al enkele jaren in ontwikkeling. Een van de dossiers is de positionering van de Regionale Ambulance Voorziening (RAV). Aanleiding voor dit vraagstuk is de Wet Ambulancezorg die in 2020 in gaat. In de eerste helft van 2018 is definitief besloten een coöperatieve vereniging op te richten waarin de RAV wordt verzelfstandigd. In deze coöperatie nemen ook het Erasmus MC en het Albert Schweitzer Ziekenhuis deel. De voorbereidingen om de coöperatie op te richten waren in 2018 in volle gang. Dit jaar is ook de samenvoeging van de meldkamers van Rijnmond en Zuid-Holland Zuid gerealiseerd. Daarnaast is met ingang van 1 januari 2018 Veilig Thuis een zelfstandig cluster geworden binnen DG&J, waarmee na drie jaar een einde kwam aan de tijdelijke projectorganisatie. Met de aanscherping van de Wet Meldcode en de radarfunctie Veilig Thuis wordt de taak van Veilig Thuis geïntensiveerd.

Ultimo 2018 zijn Leerdam en Zederik uit de GR DG&J getreden. Uitgangspunt is dat inwoners geen nadelige effecten ondervinden van de uittreding. Daarom is in 2018 gewerkt aan een goede overdracht van taken naar o.a. de GGD Regio Utrecht en Samen Veilig Midden Nederland (voor Veilig Thuis ZHZ). Daarnaast is in de tweede helft van 2018 met beide gemeenten een uittredingssom overeengekomen, volgens de in het Algemeen Bestuur

vastgestelde richtlijn.

Uitvoering decentralisaties Wmo en Jeugd: transformatie en financiën

Portefeuillehouder: Die Steven, van

■ **Kwaliteit**

De Serviceorganisatie Jeugd (SOJ) en de Sociale Dienst Drechtsteden (SDD) voeren voor Hendrik-Ido-Ambacht een deel van de Jeugd- en Wmo-taken uit. Inzet van beleid is door middel van transformatie en innovatie de instroom in zware zorg te verminderen en daarmee de afname van de rijksmiddelen op te vangen.

Jeugdhulp

In de tweede helft van 2017 heeft de Serviceorganisatie Jeugd (SOJ) een Meerjarenperspectief opgesteld. Op 5 maart 2018 heeft de gemeenteraad het Meerjarenperspectief Zuid-Holland Zuid 2018-2022 (MJP) vastgesteld. Dit document komt tegemoet aan de oproep van de gemeenteraden tot een stevige transformatie van de jeugdhulp. Deze transformatie-opgave vraagt om inzet van zowel gemeenten, Stichting Jeugdteams als de Serviceorganisatie. Uitgangspunt van het plan is onder andere middelen naar de 'voorkant' te verschuiven, zodat gemeenten lokaal meer kunnen investeren in het voorveld en in preventie. Daarom wordt in alle gemeenten het regionaal meerjarenperspectief aangevuld met een lokaal plan van aanpak. Onder de noemer Lokale Impuls Jeugd, waarvoor de raad in 2017 extra middelen beschikbaar heeft gesteld, zette Hendrik-Ido-Ambacht in 2018 al eerste stappen in de beweging naar de voorkant. De projecten uit het MJP stonden in 2018 nog 'in de steigers' waardoor de financiële effecten dit jaar nog niet merkbaar zijn. Vanwege de stijgende vraag naar jeugdhulp en de hogere kosten daarvan, kwam de Serviceorganisatie Jeugd Zuid-Holland Zuid in 2018 niet uit met de ontvangen rijksmiddelen. Deze ontwikkeling is al vanaf 2016 waarneembaar. Zowel bij het Meerjarenprogramma 2018-2022 als de 1e bestuursrapportage 2018 SOJ hebben gemeenten extra geld voor jeugdhulp beschikbaar gesteld. Naar het einde van het jaar toe, bleek dit echter niet afdoende. Daarom heeft het Algemeen Bestuur bij de 2e bestuursrapportage nogmaals besloten extra middelen uit te trekken (€ 1,5 miljoen), zodat de continuïteit van de zorg niet in gevaar kwam.

Wmo

Primaire insteek bij de transformatie van de WMO is kwaliteitsverbetering en keuzevrijheid voor de klant. Belangrijk uitgangspunt is dat de cliëntervaringen niet verslechteren. Uit het in 2018 gehouden Cliëntervaringsonderzoek blijkt dat cliënten, evenals voorgaande jaren, tevreden zijn over het contact met de SDD en over de kwaliteit van de ondersteuning. De verschillen tussen de regiogemeenten en met het voorgaande jaar, zijn klein. Het merendeel van de cliënten geeft aan dat de ondersteuning bijdraagt aan de zelfredzaamheid en kwaliteit van leven.

De Wmo budgetten staan sinds 2017 onder druk. De Sociale Dienst Drechtsteden ziet in 2018 de vraag naar vrijwel alle Wmo maatwerkvoorzieningen toenemen. Dit betekent een trendbreuk ten aanzien van de 'oude' voorzieningen (huishoudelijke ondersteuning, rolstoelen, vervoers- en woonvoorzieningen). Bij de 'nieuwe' voorzieningen (de begeleidingsproducten) is het een continuering van de trend die begin 2016 is ingezet. De sterkste stijging is waarneembaar bij collectief vervoer. De SDD vermoedt dat de sterk gestegen klanttevredenheid over de Drechthopper de voornaamste verklaring is voor het stijgende gebruik in 2018. Behalve het vervoer met de Drechthopper groeit ook het

vervoer voor Wmo-dagbesteding.

De SDD ziet ook de vraag naar individuele begeleiding groeien. Er is een duidelijke toename van zowel het aantal als de zwaarte van de indicaties. Oorzaken voor deze ontwikkeling zijn de landelijke beweging van langer zelfstandig thuis wonen en de ambulantisering in de GGZ. De SDD zoekt met aanbieders naar een aanpak om het tij te keren. Ook is de SDD in gesprek met de lokale gemeenten om het lokale en regionale aanbod beter af te stemmen. Deze maatregelen lijken in 2018 de eerste vruchten af te werpen. De Sociale Dienst Drechtsteden kan nu echter nog niet aangeven, of het effect voldoende is om de groei blijvend af te remmen.

Samen met de aanbieders van huishoudelijke ondersteuning heeft de SDD de consequenties van de cao-ontwikkelingen in de thuiszorg onderzocht. Hieruit blijkt dat de consequenties voor 2018 beperkt zijn en pas vanaf volgend jaar voor een substantiële kostenverhoging zorgen. De verkoop van de dienstencheques is per 1 juli 2018 gestopt. Mantelzorgcheques zijn nog het gehele jaar leverbaar gebleven, maar voor beide soorten cheques geldt dat zij uiterlijk 1 januari 2019 verzilverd moeten zijn.

Indicatoren

Verplichte indicatoren	0-waarde	Actuele waarde	Bron
Gezinssituatie tot 18 jaar			
Kinderen in uitkeringsgezin	3,37% (2015)	NB	VJI
Werk en Inkomen			
Netto arbeidsparticipatie	71,9% (2017)	72,2% (2018)	CBS
Personen met een bijstandsuitkering	321	340	
Lopende re-integratievoorzieningen <i>Per 1.000 inwoners 15-64jr</i>	11,2 (2017)	7,7 (2018)	CBS
Werkloze jongeren 16 t/m 22 jaar	NB	0,42% (2015)	VJI
Jeugd			
Jongeren met jeugdhulp	10% (2017)	14% (2018)	SOJ
Jongeren met jeugdbescherming	1,1% (2017)	0,7% (2018)	CBS
Jongeren met jeugdreclassering	NB	0,2% (2015)	CBS
Jongeren met een delict voor de rechter	NB	0,58% (2015)	CBS
Wmo			
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO <i>Per 1.000 inwoners</i>	43 (2017)	44 (2018)	CBS

Educatie

Verplichte indicatoren	0-waarde	Actuele waarde	Bron
------------------------	----------	----------------	------

Verzuim en schoolverlaters			
Absoluut verzuim <i>Per 1.000 inw. 5-18 jr.</i>	0 (2016)	0,95 (2017)	DUO
Relatief verzuim <i>Per 1.000 leerlingen</i>	15,66 (2016)	18,49 (2017)	DUO
Percentage vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	1.0% (2015)	1,2% (2016)	Ingrado
Sportdeelname			
Percentage niet-sporters	51,4% (2012)	55,6% (2016)	DG&J, CBs en RIVM

Wat heeft het gekost ?

Bedragen x1000

Exploitatie	Realisatie 2018	Prim.begrot.2018	Begrot.wijz.2018	Begrot.totaal 2018	Saldo 2018
Lasten					
4.2 - Onderwijshuisvesting	1.425	1.323	16	1.339	-86
4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.098	1.322	118	1.440	342
5.1 - Sportbeleid en activering	1.007	987	-7	980	-27
5.2 - Sportaccommodaties	1.061	1.157	-9	1.148	87
5.3 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	939	1.079	9	1.088	149
5.6 - Media	513	539	-13	526	13
5.71 - (openlucht) recreatie	468	554	-18	536	69
6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	1.684	1.517	542	2.059	375
6.2 - Wijkteams	1.529	1.620	303	1.924	395
6.3 - Inkomensregelingen	6.180	5.583	521	6.105	-75
6.4 - Begeleide participatie	1.149	1.145	-2	1.143	-6
6.5 - Arbeidsparticipatie	586	607	-6	601	16
6.6 - Maatwerkvoorzieningen (WMO)	297	264	112	376	79
6.71 - Maatwerkdienstverlening 18+	3.613	3.457	222	3.679	66
6.72 - Maatwerkdienstverlening 18-	4.307	3.741	-96	3.645	-661
6.81 - Geëscaleerde zorg 18+	-544	50	-450	-400	144
6.82 - Geëscaleerde zorg 18-	668	684	33	717	48
7.1 - Volksgezondheid	1.532	1.422	165	1.587	55
Totaal Lasten	27.512	27.053	1.441	28.494	981
Baten					
4.2 - Onderwijshuisvesting	-20	-28	0	-28	-8
4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-129	-53	-77	-130	0
5.1 - Sportbeleid en activering	-500	-518	0	-518	-19
5.2 -	-62	-63	0	-63	-1

Sportaccommodaties					
5.3 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-605	-615	0	-615	-10
6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	-33	-49	13	-36	-3
6.2 - Wijkteams	-59	-59	0	-59	1
6.3 - Inkomensregelingen	-4.928	-4.255	-479	-4.734	194
6.6 - Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	0	0	0	0
Totaal Baten	-6.335	-5.639	-543	-6.182	154
Resultaat	21.177	21.413	898	22.312	1.135

Programma 2. Ruimtelijke ordening, economie en wonen

Programma 2. Ruimtelijke ordening, economie en wonen

Hendrik-Ido-Ambacht is een gemeente met een dorps karakter en goede voorzieningen in een rustige woon- en leefomgeving in een stedelijke regio. Onze inwoners ervaren de gemeente als aangenaam om in te wonen. Om dit prettige woonklimaat ook voor de toekomst te behouden, is het van belang om de voorzieningen op peil te houden en te zorgen voor een goed en aantrekkelijk werkklimaat. Daarbij gaat het niet alleen om de mensen met wie we onze huidige gemeenschap vormen, maar ook om de mensen die de samenleving na ons voort moeten zetten. Daarom willen we op een duurzame manier met onze leefomgeving omgaan.

Actualiteiten en acties

Actualiteiten

Wat gaan we daarvoor doen?

Duurzaamheid

■ **Kwaliteit**

In 2018 ondertekenden we de Samenwerkingsovereenkomst Energiestrategie Drechtsteden en werkten we aan een regionale en lokale organisatie en aanpak. Voor het bedrijvenpark Ambachtsezoom stelden we onder andere een handboek duurzaamheid op. Ook onderzochten we de energievoorziening (warmtenet) voor De Volgerlanden-Oost. De 35e laadpaal in onze gemeente werd een feit en de werkgroep klimaatadaptatie is gestart. We stimuleerden de aanleg van groene daken en communiceerden regelmatig over mogelijkheden voor inwoners om duurzamer te leven. In 2018 zijn we gestart met het opstellen van een nieuw lokaal actieplan duurzaamheid. In dit plan geven we onze visie op duurzaamheid weer. Een visie die past bij Hendrik-Ido-Ambacht. Onder andere het Energieakkoord Drechtsteden krijgt in het actieplan een lokale doorvertaling. Centraal zetten we in op energiebesparing, het verbeteren van de luchtkwaliteit en klimaatadaptatie en het verminderen van het restafval. Onze ambitie is dat we samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties Hendrik-Ido-Ambacht duurzamer maken. We moedigen anderen aan om stappen te zetten, we ondersteunen goede voorbeelden en kansen vanuit de samenleving en we geven als gemeente zelf het goede voorbeeld.

Economie

■ **Kwaliteit**

Onze gemeente zal de komende jaren nog blijven groeien en daarom investeren we in het aantrekken van extra werkgelegenheid en behoud van bestaande bedrijven. De ontwikkeling van het nieuwe bedrijvenpark Ambachtsezoom en de revitalisering van het bedrijventerrein Antoniapolder Plus, waaronder het ontwikkelen van een levendig Waterbusplein, zijn daarvoor van belang.

De gemeente is gestart met het opstellen van een nieuwe detailhandelsvisie, met nauwe betrokkenheid van winkeliers en bewoners. Naast een bewoners- en ondernemersenquête is de analyse van de detailhandel met een klankbordgroep van winkeliers besproken. De detailhandelsvisie heeft als doel om de winkelgebieden in Hendrik-Ido-Ambacht

toekomstbestendig te houden. Naast visie op de structuur werken we ook aan het versterken van de winkelgebieden. De uitvoering van de detailhandelsvisie wordt meegenomen in het Actieplan Lokale Economie.

Na het afronden van het eerste Actieplan Lokale Economie werkt de gemeente nu samen met ondernemers aan een nieuw actieplan. Het actieplan zal opnieuw richting geven aan de nauwe samenwerking tussen gemeente en ondernemers, en ondernemers onderling. We hebben meerdere werksessies met de VAO en de Detailhandelsraad georganiseerd om een solide en actiegerichte agenda op te stellen. In het actieplan wordt ingezet op lokaal, sociaal, duurzaam en leefbaar ondernemen. Deze opgaven voor Hendrik-Ido-Ambacht gezamenlijk oppakken vormt de rode draad in het actieplan.

Omgevingswet

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Startdatum: 09-02-2017

■ **Kwaliteit**

De Omgevingswet wordt op 1 januari 2021 van kracht. In één wet bundelt de Omgevingswet alle wetten voor de leefomgeving en bundelt alle wet- en regelgeving voor wonen, ruimte, infrastructuur en water. Het is een fundamentele wijziging van hoe we op dit moment de ruimtelijke ordening in Nederland hebben georganiseerd. Het betekent een beweging naar eenvoudiger regels en meer ruimte om samen met inwoners en bedrijven integrale keuzes te maken over de inrichting van onze fysieke leefomgeving. Het gaat om de balans tussen beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving.

In Hendrik-Ido-Ambacht zijn we al even aan de slag met de voorbereidingen op de nieuwe Omgevingswet. In de afgelopen periode hebben we ons met name gericht op bewustwording en het bepalen van onze ambities. 2018 heeft in het teken gestaan van het Koersdocument. In het Koersdocument hebben we de keuzes en ambities vastgelegd die richting geven aan de verdere implementatie van de wet. Het Koersdocument is eind 2018 aan de raad aangeboden, voor vaststelling in de raad op 14 januari 2019. Het Koersdocument is de basis voor het Plan van Aanpak. Hierin gaan we in op de activiteiten die noodzakelijk zijn voor een geslaagde invoering van de Omgevingswet in onze gemeente en de daarvoor benodigde middelen.

Wonen

■ **Kwaliteit**

Nadat in 2017 de regionale woonvisie door de Drechtraad is vastgesteld, zijn we in 2018 gestart met de ontwikkeling van een lokale woonvisie. In de regionale woonvisie zijn eerder de uitgangspunten voor het regionale woningprogramma vastgesteld. Dit kader vullen we nu lokaal in. Eind 2018 is tijdens verschillende stakeholdersavonden met onder andere woningcorporaties input opgehaald uit het krachtenveld. Ook organiseerden we een informatiebijeenkomst om onze raadsleden te betrekken. De uitkomsten van deze bijeenkomsten vormen mede de basis voor de lokale woonvisie.

Acties

Wat gaan we daarvoor doen?

Project bedrijventerrein Antoniapolder Plus

Portefeuillehouder: Flach André

■ **Kwaliteit**

Het bedrijventerrein Antoniapolder Plus wordt op basis van de vastgestelde stedenbouwkundige visie verder ontwikkeld. Het bedrijventerrein levert een belangrijke bijdrage in het aantrekken van extra werkgelegenheid om het werkklimaat in onze gemeente op peil te houden. Voor het gebied Noordoever worden de mogelijkheden bekeken om gronden in te zetten voor de versterking van het 'Maritiem Cluster Drechtsteden' c.q. voor woningbouw.

De voorbereidingen zijn getroffen om een bestemmingsplan voor het waterbusplein in procedure te brengen.

Project bouw scholen Kruiswiel

Portefeuillehouder: Flach André

■ **Kwaliteit**

De plannen voor de onderwijshuisvesting worden gefaseerd gerealiseerd.

De aanbestedingsprocedure voor de bouw van de school voor de VVOGG heeft geen inschrijvingen opgeleverd. Een aangepaste aanbestedingsprocedure is gestart.

Het schoolbestuur van SOPHIA treedt zelf op als bouwheer voor de bouw van de nieuwe school aan de Jan Wissenslaan 9. De bouw is inmiddels gestart.

Project Jeugdspeelpark

Portefeuillehouder: Die Steven, van

■ **Kwaliteit**

De bouw van het nieuwe Jeugdspeelpark in Sandelingen-Ambacht is geheel afgerond. Dit project is afgesloten.

Project ontwikkelen bedrijventerrein Ambachtsezoom

Portefeuillehouder: Flach André

■ **Kwaliteit**

De opzet van het bedrijvenpark gebeurt volgens de duurzaamheidscriteria Cradle to Cradle en het bewerkstelligen van een Circulaire Economie. De uitwerking zal met name plaatsvinden via een aantal specifieke lijnen:

- keuze van materiaalgebruik (zodat die materialen na jaren van functioneel gebruik kunnen worden hergebruikt in een nieuw product);
- samenstelling van bouwstoffen (als bouwstoffen uit zo min mogelijk componenten bestaan, kunnen ze later als ze worden afgedankt, gemakkelijker voor nieuwe producten worden aangewend);
- inrichting van het openbaar gebied (zoals groen en water);
- duurzame toepassingen (zoals collectieve warme-koude-opslag).

Dit gaat vorm krijgen in samenwerking met Zachariasse Consultancy, die hiermee veel ervaring heeft opgedaan, onder andere in Park 2020 in Hoofddorp.

De realisering van een bedrijventerrein wat in deze vorm wordt opgezet, heeft bovendien meerwaarde vanwege de uitstekende ligging nabij rijksweg A16, wat een 'unique selling point' op zich is.

Medio 2018 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State een tussenuitspraak

gedaan over het bestemmingsplan. In december 2018 heeft de raad daarop het bestemmingsplan gewijzigd vastgesteld.

Project versterking winkelcentrum De Schoof

Portefeuillehouder: Flach André

■ Kwaliteit

Bouwfonds heeft de verbouwing van het bestaande winkelcentrum gestart om de vestiging van Action mogelijk te maken.

De onderhandelingen met de ontwikkelaar zijn afgerond voor de grondverkoop voor een appartementencomplex op de plaats van de oude Margrietschool.

Het opstellen van een gebiedsvisie Centrumgebied is opgestart.

Verbonden partijen - ontwikkelingen

Wat gaan we daarvoor doen?

Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ)

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Startdatum: 14-02-2017

■ Kwaliteit

De activiteiten van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid vallen grofweg uiteen in twee onderdelen: Activiteiten Beheer en Programma Ontwikkeling.

Bij het onderdeel 'Activiteiten Beheer' lag de nadruk in 2018 op verbetering van het instrumentarium voor beleidsadviesing. Zo zijn drie regionale kaarten over verkeers- en industrielaawaai en luchtkwaliteit geactualiseerd. Daarnaast zijn diverse nieuwe omgevingskaarten ontwikkeld, waaronder een kaart met aandachtsgebieden voor externe veiligheid bij evenementen. Op het gebied van databeheer zijn tal van noodzakelijke actualisaties doorgevoerd aan soft- en hardware. Een voorbeeld hiervan is de informatie over geluid, externe veiligheid en lucht. Ook is veel aandacht uitgegaan naar de implementatie van de AVG. Een groot aantal processen is bovendien verbeterd en waar mogelijk 'lean' gemaakt. Dit gebeurde onder andere voor de werkvelden natuurwetgeving, bouwen, bodem, evenementen en Wabo-vergunningverlening.

De OZHZ heeft in 2018 uitvoering gegeven aan het 'Programma Ontwikkeling 2015-2018'. Het programma omvat de vier themalijnen Veiligheid, Gezondheid, Duurzaamheid en Algemeen. In 2018 is wederom een breed palet aan projecten uitgevoerd. Een belangrijk thema betrof de Omgevingswet. De OZHZ leverde een belangrijke bijdrage op de inhoud en organisatie van een bestuurlijke bijeenkomst voor alle ketenpartners. De deelname in de afstemmingsoverleggen met de andere Omgevingsdiensten en in de Leerkringen vergunningverlening en toezicht & handhaving is in 2018 voortgezet. Daarnaast hebben de medewerkers van de OZHZ kennis genomen van de inhoud van de Omgevingswet. Dit ging door het houden van thema-ontmoetingen, presentaties in de units, het volgen van een basisopleiding en het spelen van de 'serious game'. De OZHZ maakte bovendien in 2018 een poule van adviseurs vrij die een uitgebreide basisopleiding Omgevingswet hebben gevolgd. Ook zijn zij aan de slag gegaan om in concrete projecten te oefenen met de Omgevingswet.

Indicatoren

Milieu

Verplichte indicatoren	0-waarde	Actuele waarde	Bron
Omvang huishoudelijk restafval <i>KG / inwoner</i>	248 (2017)	245 (2018)	HVC
Hernieuwbare elektriciteit	1,3% (2016)	1,9% (2017)	RWS

Economie

Verplichte indicatoren	0-waarde	Actuele waarde	Bron
Banen <i>Per 1.000 inwoners 15-64 jr.</i>	434,6 (2017)	386,8 (2018)	CBS/LISA
Vestigingen (van bedrijven) <i>Per 1.000 inwoners 15-64 jr.</i>	98,7 (2017)	86,8 (2018)	CBS/LISA
Func tiemenging	41,0% (2016)	41,3% (2017)	CBS BAG/LISA

Wonen

Verplichte indicatoren	0-waarde	Actuele waarde	Bron
Gemiddelde WOZ waarde	221 (2017)	234 (2018)	CBS
Nieuw gebouwde woningen <i>Per 1.000 woningen</i>	28,6 (2017)	10,4 (2018)	BAG
Demografische druk (15-64 jr)	76,1% (2017)	76,8% (2018)	CBS
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	678 (2017)	675 (2018)	COELO
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	799 (2017)	798 (2018)	COELO

Wat heeft het gekost ?

Bedragen x1000

Exploitatie	Realisatie 2018	Prim.begrot.2018	Begrot.wijz.2018	Begrot.totaal 2018	Saldo 2018
Lasten					
0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden	479	287	233	521	41
3.1 - Economische ontwikkeling	349	350	39	389	40
3.2 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.458	4.998	559	5.557	4.099
3.3 - Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	66	96	0	96	30
5.5 - Cultureel erfgoed	12	12	0	12	0
7.4 - Milieubeheer	786	613	226	839	53
8.1 - Ruimtelijke ordening	254	268	16	285	31
8.2 - Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	9.173	7.859	3.990	11.849	2.676
8.3 - Wonen en bouwen	1.117	906	33	940	-177
Totaal Lasten	13.694	15.391	5.097	20.487	6.794
Baten					
0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden	-602	-211	-149	-361	241
3.2 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-1.458	-4.998	-559	-5.557	-4.100
3.3 - Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-50	-49	0	-49	1
7.4 - Milieubeheer	-124	0	-203	-203	-79
8.1 - Ruimtelijke ordening	-15	-22	-10	-32	-17
8.2 - Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-9.849	-7.847	-3.943	-11.790	-1.942
8.3 - Wonen en bouwen	-598	-473	-77	-551	47
Totaal Baten	-12.695	-13.601	-4.941	-18.542	-5.847
Resultaat	999	1.790	155	1.945	946

Programma 3. Buitenruimte

Programma 3. Buitenruimte

De openbare ruimte is een belangrijke plek om elkaar te ontmoeten. Onze inwoners voelen zich prettig in een veilige, schone en groene omgeving. We richten ons op veiligheid, participatie, verkeer en vervoer, het niveau van onderhoud, groen en speelvoorzieningen.

Actualiteiten en acties

Actualiteiten

Wat gaan we daarvoor doen?

Afvalinzameling

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

■ Kwaliteit

In onze inzamelfaciliteiten voor afval is niets veranderd. Onze inwoners kunnen gebruik maken van verschillende ondergrondse containers en PMD-zakken om afval te scheiden. Tegelijkertijd zien we nog onvoldoende verbetering in de hoeveelheid restafval. Er is nog steeds te veel Groente-, Fruit-, Tuin- en Etenrestenafval bij het restafval te vinden. Hiermee houden wij een afstand tot de door het Rijk gestelde milieudoelstelling op restafval. In 2018 heeft het college in het coalitieprogramma kaders geformuleerd voor het grondstoffenbeleidsplan. Met in achtneming van de resultaten van het rekenkameronderzoek is een eerste aanzet voor de scenario's in dit plan gemaakt. Bij de begroting 2019 is daarnaast geld gevraagd voor een pilot. Met deze pilot kunnen we meer inzicht krijgen in hoe onze inwoners afval scheiden. De bedoeling is om informatie te krijgen over hoe we onze inwoners kunnen stimuleren om dit op de juiste wijze te doen.

Acties

Wat gaan we daarvoor doen?

Bereikbaarheid via de A15 en A16 en de bereikbaarheid met het openbaar vervoer

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

■ Kwaliteit

Dit jaar hebben we het project Sandelingen Knoop afgerond wat bestond uit de fysieke aanpassing van de kruising ten noordoosten van de toerit rijksweg A16. De toerit vormt een belangrijk knooppunt voor de uitwisseling van verkeer tussen de A15 en A16. De Drechtring (A15, A16, N3) staat onder druk. Het verbeteren van de afwikkeling op de Sandelingen Knoop betekent een duurzame oplossing binnen dit knelpunt. Er is sprake van een verbeterde en snellere verkeersafwikkeling op dit kruispunt. Ook de ontsluiting naar de rijksweg A15/brugtracé N915 is verbeterd door de infrastructurele aanpassingen aan het Noordeinde en de rotonde Noordeinde-Nijverheidsweg. Het verwijderen van een verkeersregelinstallatie en de busbaan op het Noordeinde verbeteren de doorstroming van het verkeer van en naar onze gemeente en het

bedrijventerrein.

De concessie voor het openbaar vervoer in het gebied van de Drechtsteden, Alblasserwaard & Vijfheerenlanden (de DAV-concessie) is opnieuw door de provincie aanbesteed. De nieuwe concessiehouder QBUZZ startte in december 2018 als nieuwe bus vervoerder binnen de regio. In regionaal verband zijn we betrokken geweest bij het formuleren van de regionale en gemeentelijke beleidsuitgangspunten voor deze nieuwe aanbesteding. Onze ambities waren erop gericht om de kwaliteit van busvervoer te verbeteren door met een hogere frequentie te rijden en betere bussen met een wifi aansluiting op het wensenlijstje te zetten. Ook zochten we naar verbetering van de duurzaamheid van het openbaar vervoer door elektrische voertuigen in te zetten. Deze zijn in het project meegenomen en worden in 2019 ingezet.

De openbare ruimte moet voor iedereen toegankelijk te zijn

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

■ Kwaliteit

De toegankelijkheid van de openbare ruimte is een blijvend aandachtspunt bij lopende werkzaamheden. Er is regelmatig contact met de gehandicaptenadviesraad.

Het kwaliteitsniveau van de openbare ruimte

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

■ Kwaliteit

In de paragraaf kapitaalgoederen, die opgenomen is in de begroting, staan onze beleid en beheerplannen vermeld die gelden voor de openbare ruimte. In deze meerjarenbeleidsplannen stelt de raad het kwaliteitsniveau per onderdeel vast, zoals voor wegen en voor groen. De beeldkwaliteit van het onderhoud van de groenvoorzieningen is voldoende, de technische kwaliteit wordt op dit moment in beeld gebracht. Bij het bestrijden van onkruid op verhardingen wordt het gewenste beeld behaald met behulp van alternatieve bestrijdingsmethoden (borstelen, heet water). De extremere weersomstandigheden zorgen dat er onvoorziene maatregelen in de buitenruimte uitgevoerd moeten worden die niet in het reguliere bestek opgevangen kunnen worden. Op het gebied van groen moest er door de langdurige droogte extra water worden gegeven en bleek tijdens de laatste inspectie van bomen dat er veel meer dode takken verwijderd moesten worden dan gebruikelijk. Daarnaast zorgde de essentaksterfte voor veel extra maatregelen. Het budget was daarom dit jaar niet toereikend.

Ontwikkelingen regionaal

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

■ Kwaliteit

Met andere gemeenten wordt gekeken waar door samenwerking voordeel te behalen valt. Dit is regelmatig het geval bij aanbestedingen. Hierbij wordt dan gezamenlijk aanbesteed. Dit jaar is samengewerkt om een gezamenlijk beheersysteem te implementeren.

Participatie

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

■ Kwaliteit

Bij de werkzaamheden in de openbare ruimte is participatie een vast onderdeel. Bij kleine aanpassingen wordt onder andere gebruik gemaakt van bewonersbrieven of enquêtes. Bij grotere aanpassingen worden bewonersavonden gehouden. De aanpassingen van speelplekken worden samen met de kinderen bedacht. Op woensdagmiddagen worden de kinderen in de buurt uitgenodigd en gevraagd hoe zij hun speelplek vorm willen geven. Dit uiteraard binnen de kaders die door de raad in het speelruimteplan zijn meegegeven.

Verkeersveiligheid

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

■ Kwaliteit

Veiligheid in het verkeer is belangrijk, in het bijzonder wanneer het gaat om verkeersveiligheid rondom scholen en op schoolroutes. De uitvoering van de principes van het programma 'duurzaam veilig' vraagt per situatie en schoolomgeving om maatwerk. Bij elke schoolomgeving bekijken wij dan ook de specifieke problemen en mogelijkheden. Dit pakken we zoveel mogelijk integraal op met de scholen, ondersteund door politie en handhaving. We zijn gestart met het verkeersveiliger maken van de situatie rondom het scholencluster in de Volgerlanden, van bestaande schoolroutes en van schoolroutes die nog ontwikkeld worden. Na de aanpassing van de toegang naar de parkeergarage van het winkelcentrum Hoogambacht is met de scholencombinatie een verkeersveiligheidsactie uitgevoerd.

Ook is voor de verbetering van de verkeersveiligheid bij de fiets-/voetgangersoversteek Sophialaan-Dreef een nieuwe oversteek gemaakt, waarvoor wij ter dekking van de kosten een provinciale subsidie hebben gekregen. We hebben de fiets-/voetgangersoversteek verlegd naar een nieuw verkeersplateau van 30/km uur waardoor deze veiliger is geworden. Daarnaast zetten we doorlopend in op acties die weggebruikers bewust maken van hun verkeersgedrag. Hierbij valt te denken aan snelheidsmetingen met inzet de smileys en gerichte communicatie in het gemeentenieuws.

Indicator

Vrijwillige indicatoren	0-waarde	Actuele waarde	Bron
Verkeersongevallen			
Verkeersongeval met letsel	17 (2017)	37 (2018)	Veiligheidsmonitor
Verkeersongeval dodelijke afloop	0 (2017)	0 (2018)	Veiligheidsmonitor
Verlaten plaats ongeval	111 (2017)	96 (2018)	Veiligheidsmonitor
Bereikbaarheid			
Oordeel inwoners over...			
bereikbaarheid buurt met auto	8 (2015)	8,2 (2017)	OCD
bereikbaarheid buurt vanaf de snelweg	8,4 (2015)	8,1 (2017)	OCD
doorstroming op hoofdwegen in gemeente	7,2 (2015)	6,9 (2017)	OCD
bereikbaarheid gemeentelijke voorzieningen per fiets	8,3 (2015)	8,4 (2017)	OCD
het openbaar vervoer	6,8 (2015)	6,4 (2017)	OCD
Meldingen overlast			

Meldingen overlast honden	57 (2017)	70 (2018)	Veiligheidsmonitor
Overlast afval	138 (2017)	209 (2018)	Veiligheidsmonitor
Overlast verkeer	261 (2017)	363 (2018)	Veiligheidsmonitor

Wat heeft het gekost ?

Bedragen x1000

Exploitatie	Realisatie 2018	Prim.begrot.2018	Begrot.wijz.2018	Begrot.totaal 2018	Saldo 2018
Lasten					
2.1 - Verkeer en vervoer	3.290	3.786	-462	3.324	34
2.5 - Openbaar vervoer	119	118	-3	115	-4
5.73 - Groen en waterhuishouding	2.382	1.847	406	2.253	-129
7.2 - Riolering	1.983	1.815	5	1.820	-162
7.3 - Afval	3.828	3.504	204	3.708	-120
7.5 - Begraafplaatsen en crematoria	484	401	1.149	1.551	1.066
8.13 - RO Vastgoedregistratie	148	147	13	160	12
Totaal Lasten	12.234	11.619	1.312	12.931	697
Baten					
2.1 - Verkeer en vervoer	-1.605	-53	-1.454	-1.507	98
7.2 - Riolering	-2.274	-2.271	0	-2.271	3
7.3 - Afval	-3.792	-3.557	-70	-3.627	166
7.5 - Begraafplaatsen en crematoria	-597	-502	0	-502	95
Totaal Baten	-8.269	-6.383	-1.524	-7.907	362
Resultaat	3.965	5.236	-212	5.024	1.059

Programma 4. Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen

Programma 4. Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen

Hendrik-Ido-Ambacht kent een prettig woon- en leefklimaat. Zo'n klimaat is er niet van zelf. Daar moeten we met elkaar hard aan werken. Veiligheid in wijk en straat, stabiele en gezonde gemeentefinanciën, een gemeentebestuur dat transparant handelt, benaderbaar en daadkrachtig is en een professionele en respectvolle dienstverlening aan onze inwoners, bedrijven en instellingen vormen daarvoor het fundament.

Actualiteiten en acties

Actualiteiten

Wat gaan we daarvoor doen?

Dienstverlening Drechtsteden

Portefeuillehouder: Heijkoop Jan

■ **Kwaliteit**

Dienstverlening Drechtsteden meet continu de klanttevredenheid die gemiddeld uitkomt op een mooie 8. Daarbij wordt de klanttevredenheid aan de balie het hoogst gewaardeerd en is de waardering van de website met een 7- het laagst. Dienstverlening Drechtsteden is daarom gestart met het aanpassen van teksten en webformulieren om de waardering voor de website te verhogen. Hoewel de tevredenheid voor de telefonie met 7,5 goed is, wil men op dit kanaal de tevredenheid verhogen door nog vaker bij het eerste klantcontact de vraag van een inwoner meteen te beantwoorden.

In het kader van de doorontwikkeling van dienstverlening zijn ook dit jaar weer vernieuwingen doorgevoerd. Zo worden inwoners die niet mobiel zijn, thuis bezocht voor het aanvragen van reisdocumenten, kunnen reisdocumenten thuis bezorgd worden en kunnen weer meer producten digitaal, online, geregeld worden. De invoering van het gebruik van whats app en live chat blijkt duidelijk in een behoefte van onze inwoners te voorzien en wordt steeds vaker gebruikt. Het zoeken naar verloren voorwerpen en het melden van gevonden voorwerpen kan nu gebruiksvriendelijk online in een landelijk bestand. Ook op het gebied van veiligheid zijn maatregelen genomen. Er wordt actief meegedaan in de landelijke aanpak adresfraude en er worden nieuwe middelen gehanteerd voor het opsporen van identiteitsfraude.

Een ander onderwerp dat veel aandacht vraagt en krijgt is informatieveiligheid en privacy en het voldoen aan privacywetgeving.

Regionale samenwerking

Portefeuillehouder: Die Steven, van, Flach André, Heijkoop Jan, Lafleur Ralph

■ **Kwaliteit**

In het voorjaar van 2017 is, op initiatief van de gemeente Dordrecht, een onderzoeksvraag geformuleerd naar een strategische heroriëntatie op de regionale samenwerking. Bureau Berenschot heeft vervolgens een onderzoek uitgevoerd en meerdere opties voor de doorontwikkeling van de samenwerking beschreven. Op 6 februari 2018 werd het rapport van Berenschot opgeleverd. Geconcludeerd werd onder andere dat samenwerking

meerwaarde oplevert binnen het sociaal domein en op het gebied van bedrijfsvoering en dat er onvoldoende slagkracht is binnen het ruimtelijk-economisch domein.

Vervolgens is een Voorbereidingscommissie ingesteld met de zeven burgemeesters en vanuit elke gemeente één wethouder, onder leiding van de heer Deetman. Deze commissie kreeg als opdracht te komen tot gezamenlijke voorstellen aan de raden over de toekomst van de samenwerking. Deze commissie leverde eind 2018 een concept-eindnotitie op die voor een zienswijze werd aangeboden aan de colleges. Alle zeven gemeenten hebben vervolgens hun zienswijze aan de voorbereidingscommissie aangeboden. In 2019 zal hier nader besluitvorming over plaatsvinden.

De uitkomst van dit traject vormt input voor onze eigen visie op regionale samenwerking.

Veiligheid

Portefeuillehouder: Heijkoop Jan

■ Kwaliteit

Per 1 september 2018 heeft de Veiligheidsregio haar reorganisatie volledig afgerond.

Verder is in 2018 een benchmark uitgevoerd ten aanzien van de kosten omdat deze op het eerste gezicht relatief hoog zijn. De benchmark maakt echter duidelijk wat hieraan ten grondslag ligt. Dit heeft zich vertaald in een aantal vervolgacties.

Bevolkingszorg is zich verder aan het doorontwikkelen. Dit betekent dat we zowel lokaal versterken en dat we voor de hele grote incidenten een regionale structuur bouwen. De sub-regionale organisaties zijn dan ook per 1 januari 2019 vervallen.

Acties

Wat gaan we daarvoor doen?

CAI projecten

Portefeuillehouder: Die Steven, van, Flach André, Heijkoop Jan, Lafleur Ralph

■ Kwaliteit

Door de verkoop van het CAI-netwerk heeft de stichting CAI de beschikking gekregen over een vermogen. De stichting wil deze middelen inzetten om voorzieningen voor de inwoners van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht te kunnen realiseren. Het doel is om in gezamenlijkheid een impuls te geven aan de Ambachtse samenleving. De stichting CAI doet dit in samenspraak met het college, waarbij de gemeente voorstellen doet aan het bestuur van de CAI. Het bestuur beslist over de aanvragen. Het college is in 2018 gestart met een gesprek over de nadere invulling van de samenwerking met de CAI, met als doel te komen tot een bestedingsplan.

In 2018 is verder gewerkt aan de bouw van het zwembad; het grootste project waar de CAI een bijdrage aan levert. In 2018 is de proef met fitnessstoestellen in het Baxpark met succes afgerond. Andere projecten zijn voorbereid; zoals verschillende mogelijkheden om te sporten in de buitenruimte, een speeltuin in Kruiswiel en het verfraaien van rotondes.

Indicatoren

Veiligheid

Verplichte indicatoren*	0-waarde	Actuele waarde	Bron
-------------------------	----------	----------------	------

Jongeren			
Verwijzing halt 12-17 jaar <i>Per 10.000 inwoners</i>	209 (2016)	149 (2017)	Bureau Halt
Criminaliteit			
Winkeldiefstallen <i>Per 1.000 inwoners</i>	0,9 (2017)	0,8 (2018)	Veiligheidsmonitor
Geweldsmisdrijven <i>Per 1.000 inwoners</i>	1,5 (2017)	3,2 (2018)	Veiligheidsmonitor
Diefstallen uit woningen <i>Per 1.000 inwoners</i>	2	1,3	Veiligheidsmonitor
Vernielingen en beschadiging (in de openbare ruimte) <i>Per 1.000 inwoners</i>	3,5	3,7	Veiligheidsmonitor

Vrijwillige indicatoren*	0-waarde (2017)	Actuele waarde (2018)	Bron
Diefstal in/uit			
Schuur/berging <i>Per 1.000 inwoners</i>	0,3	0,7	Veiligheidsmonitor
Bedrijven & instellingen <i>Per 1.000 inwoners</i>	0,7	0,4	Veiligheidsmonitor
Diefstal uit/vanaf			
Motorvoertuigen <i>Per 1.000 inwoners</i>	1,8	2,9	Veiligheidsmonitor
Diefstal van			
Fietsen <i>Per 1.000 inwoners</i>	2,7	3,1	Veiligheidsmonitor
Motorvoertuigen <i>Per 1.000 inwoners</i>	0,9	1,2	Veiligheidsmonitor
Brom- snorfietsen <i>Per 1.000 inwoners</i>	0,3	0,3	Veiligheidsmonitor
Overige delicten			
Mishandeling <i>Per 1.000 inwoners</i>	0,8	1	Veiligheidsmonitor
Bedreiging <i>Per 1.000 inwoners</i>	0,7	0,3	Veiligheidsmonitor
Zedendelicten <i>Per 1.000 inwoners</i>	0,2	0,3	Veiligheidsmonitor
Melding overlast jeugd	231	174	Veiligheidsmonitor

* Deze indicatoren zijn gemeten door de gemeentelijke veiligheidsmonitor. De meest actuele cijfers daarvan zijn uit 2018. Derhalve is de 0-waarde 2017 en de actuele waarde 2018.

Dienstverlening

Vrijwillige indicatoren	0-waarde (2014)	Actuele waarde (2017)	Bron
Oordeel inwoners over			
kwaliteit van de dienstverlening	6,8		Reg. Omnibus
hun betrokkenheid bij de totstandkoming van gemeentelijke plannen	6	5,7	Reg. Omnibus
hun betrokkenheid bij de uitvoering van gemeentelijke plannen	6	5,5	Reg. Omnibus
Positief oordeel van de inwoners over de besteding van belastinggeld door de gemeente	6,3	6,5	Reg. Omnibus

Bestuur en ondersteuning

Verplichte indicatoren	0-waarde (2017: 29.729)	Actuele waarde (2018: 30.342)	Bron

Formatie <i>Fte per 1.000 inwoners</i>	2,74	2,80	Eigen gegevens
Bezetting <i>Fte per 1.000 inwoners</i>	2,57	2,48	Eigen gegevens

Wat heeft het gekost ?

Bedragen x1000

Exploitatie	Realisatie 2018	Prim.begrot.2018	Begrot.wijz.2018	Begrot.totaal 2018	Saldo 2018
Lasten					
0.1 - Bestuur	5.305	1.962	3.548	5.509	204
0.10 - Mutaties reserves	3.953	16	3.770	3.786	-167
0.11 - Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	136	-136	0	0
0.2 - Burgerzaken	1.091	1.037	0	1.037	-53
0.4 - Overhead	5.100	5.556	-359	5.197	97
0.5 - Treasury	-88	-158	0	-158	-70
0.61 - OZB woningen	112	40	8	48	-64
0.62 - OZB niet-woningen	104	160	5	165	61
0.64 - Belastingen overig	9	9	0	9	0
0.7 - Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	244	-121	123	123
0.8 - Overige baten en lasten	321	290	121	411	90
1.1 - Crisisbeheersing en brandweer	1.530	1.740	-144	1.595	65
1.2 - Openbare orde en veiligheid	380	293	29	322	-58
Totaal Lasten	17.817	11.324	6.721	18.045	228
Baten					
0.1 - Bestuur	-1	109	-100	9	10
0.10 - Mutaties reserves	-6.485	-349	-6.375	-6.724	-239
0.2 - Burgerzaken	-552	-571	55	-516	36
0.4 - Overhead	-144	-10	0	-10	134
0.5 - Treasury	-645	-678	-36	-714	-68
0.61 - OZB woningen	-3.647	-3.631	-19	-3.650	-3
0.62 - OZB niet-woningen	-1.519	-1.544	0	-1.544	-25
0.64 - Belastingen overig	-706	-675	0	-675	31

0.7 - Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-33.635	-32.364	-1.107	-33.471	164
0.8 - Overige baten en lasten	5	-12	0	-12	-17
1.1 - Crisisbeheersing en brandweer	-20	0	0	0	20
1.2 - Openbare orde en veiligheid	-22	-38	20	-19	3
Totaal Baten	-47.371	-39.763	-7.563	-47.326	45
Resultaat	-29.554	-28.439	-842	-29.281	273

Paragrafen

1. Weerstandvermogen en risicoparagraaf

1. Weerstandvermogen en risicoparagraaf

Voor de beoordeling van de financiële positie van de gemeente zijn niet alleen de cijfermatige gegevens van belang die in deze begroting worden gepresenteerd. Het college wil ook inzicht geven in de risico's die niet in de begroting kunnen worden verwerkt. Deze paragraaf geeft inzicht in (mogelijke) risico's voor de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht en de weerstandscapaciteit om die risico's op te vangen.

Het weerstandsvermogen kan worden omschreven als het vermogen om financiële risico's op te kunnen vangen. De weerstandsratio wordt gedefinieerd als weerstandscapaciteit gedeeld door de omvang van de risico's.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit algemene reserves en onbenutte belastingcapaciteit. Bestemmingsreserves en voorzieningen zijn in feite niet vrij beschikbaar. Vanwege deze beperkingen wordt slechts de Algemene reserves ingezet als component voor de weerstandscapaciteit.

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit richt zich op de gemeentelijke heffingen: de OZB, de afvalstoffenheffing, het reinigingsrecht en het rioolrecht. Er is sprake van onbenutte belastingcapaciteit wanneer het gemeentelijke OZB-tarief lager is dan het normtarief voor artikel 12-gemeenten en/of wanneer de ander genoemde tarieven niet kostendekkend zijn. Voor een toelichting op de kostendekkendheid wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen.

Weerstandscapaciteit (x 1.000)	31-12-2017	31-12-2018	Per inwoner
Algemene reserves	16.137	19.219	626
Incidenteel beschikbaar	16.137	19.219	626
Beschikbaar voor "Onvoorzien"	25	25	1
<u>Onbenutte belastingcapaciteit</u>			
Afvalstoffenheffing	750	999	33
Riolering	0	4	0
<u>OZB</u>			
Opbrengst volgens art. 12 norm	6.170	6.860	224
Opbrengst volgens tarief HIA	5.229	5.166	168
Vrije ruimte OZB	941	1.694	55
Marktgeden	45	12	0
Begraafplaatsen	0	10	0
Wabo	515	1.109	36
Burgerzaken	439	486	16
overige leges	25	166	5
Totaal vrije ruimte belastingen	2.715	4.480	146
<u>Totaal weerstandsvermogen</u>	<u>18.877</u>	<u>23.724</u>	<u>773</u>

(Incidenteel + Structureel)			
-----------------------------	--	--	--

Risicobeleid

In de nota reserves en voorzieningen 2011 is het beleid voor het gewenste weerstandsvermogen vastgesteld. Voor de bepaling van het gewenste niveau van het weerstandsvermogen is inzicht in de benodigde weerstandscapaciteit als gevolg van risico's noodzakelijk.

De doelstellingen voor risicomanagement zijn:

- tijdig inzicht krijgen in de risico's en het beheersen van deze risico's
- beperken van de gevolgen van risico's;
- het risicobewust maken, ter voorkoming van risico's of het beperken van de gevolgschade;
- beoordeling van het weerstandsvermogen in het kader van de BBV.

Definitie: In dit kader gaat het om financiële risico's: de mogelijkheid dat zich een gebeurtenis voordoet die de middelen voor het realiseren van onze doelen positief of negatief beïnvloedt. Het risico wordt daarbij nader geconcretiseerd door middel van "kans x impact".

Risico's met een regulier/structureel karakter moeten van structurele maatregelen worden voorzien, zoals het afsluiten van verzekeringen, het treffen van voorzieningen, het inrichten van de administratieve organisatie, het aanpassen van beleid en de begroting etc. Tegenvallers met een structureel karakter kunnen incidenteel opgevangen worden met het weerstandsvermogen, maar moeten van structurele maatregelen worden voorzien. Exploitatierisico's die samenhangen met de recessie worden daarom (incidenteel) gerekend tot de risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen: het risico op lagere rijksbijdragen, bijstandsverlening, bouwleges etc., maar moeten structureel worden aangepakt. De bepaling van risico's is altijd een momentopname en moet daarom regelmatig worden herijkt (liefst binnen de P&C cyclus).

Bij de inventarisatie van de risico's in deze paragraaf betreft het de actuele risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen, dit zijn risico's:

- die niet op een andere manier zijn te ondervangen;
- die een financieel nadelig gevolg kunnen hebben;
- die relevant zijn (lees: risico van materieel belang);
- die met redelijke zekerheid zich gaan voordoen en
- niet direct beïnvloedbaar zijn.

Voor de inventarisatie van de risico's gelden de volgende criteria:

- In het kader van het weerstandsvermogen zijn in principe alleen de financiële risico's van toepassing waarvoor vooralsnog geen of onvoldoende beheersmaatregelen aanwezig zijn.
- Voor invulling van het begrip 'risico van materiële betekenis' is gekozen voor een norm van 0,5% van de totale uitgaven van de gemeente, t.w. € 0,3 mln. Dus richten we ons op risico's die redelijkerwijs een financiële impact kunnen hebben van € 0,3 miljoen of meer. Door clustering van een aantal kleinere risico's binnen een programma, kan eventueel al te rigide hantering van het materialiteitsbegrip worden ondervangen.
- Voor de beschouwing van de risico's wordt een tijdshorizon gehanteerd van 4 jaar.

De risicoberekening

Per risico wordt op hoofdlijnen toegelicht wat het risico inhoudt. Vervolgens vindt op basis van de beschikbare informatie een inschatting plaats over de omvang van het risico en de mate van zekerheid dat het risico zich gaat voordoen. De mate van zekerheid wordt geduid met laag (30%), gemiddeld (50%) en hoog (80%). Daarnaast wordt bezien of het risico structurele of incidentele gevolgen heeft. Daar waar er structurele gevolgen zijn, moeten structurele beheersmaatregelen genomen worden als dit risico zich voordoet,. Eventuele incidentele gevolgen kunnen afgezet worden tegen incidentele beheersmaatregelen (onder andere de reserves).

Risico verbonden partijen

Wij zijn eigenaar van een aantal verbonden partijen, daardoor lopen wij indirect ook risico's. Voor onze grote verbonden partijen maken we een inschatting welk risico wij als eigenaar in onze eigen risicoparagraaf moeten opnemen.

- GRD, onze bijdrage is circa 14 miljoen (5,2%) en 9,5 miljoen na aftrek doeluitkering inkomensvoorziening.
- OZHZ, onze bijdrage is circa 4 ton (1,7%).
- VRZHZ, onze bijdrage is circa 1,6 mln (4,1%).
- Dienst Gezondheid & Jeugd (excl RAV), onze inwonerbijdrage is zo'n 6,9 mln (5,5%).
- Drechtwerk, onze bijdrage is circa 2 ton (4,2% van de inwonerbijdragen).

De risico's zijn in de begrotingen van voornoemde partijen niet altijd gekwantificeerd en zeker niet opgeteld tot een gewogen gemiddelde o.i.d. Inhoudelijk zijn vele risico's gerelateerd aan rijksmaatregelen en/of decentralisaties, m.n. op het gebied van sociale zekerheid / werkvoorziening. Hierbij moet in ogenschouw worden genomen dat wij voor de drie decentralisaties een risicovoorziening van €1,5 miljoen hebben gevormd. Extra aandacht gaat daarbij uit naar de (prognose van de) tekorten op de inkomensvoorziening bij de GRD/SDD en de verwachte tekorten bij de Serviceorganisatie van de DG&J. Er is een risico dat sommige tekorten een structureel karakter kunnen hebben. Voor de bepaling van ons risico wordt daarom met name onze bijdrage als vertrekpunt gehanteerd. Hierbij gaat bijna de helft onze bijdrage aan verbonden partijen naar de SDD, die voor een flink deel uit doeluitkeringen wordt bekostigd.

Conclusie verbonden partijen

Wanneer we uit gaan van een maximaal risico van 10% van onze (netto)bijdrage resulteert een cumulatief bedrag van ongeveer € 2,3 miljoen (i/s) met een hoge kans van optreden (80%).
Beheersmaatregel: Actief bewaken in de ambtelijk en bestuurlijke overlegvormen.

Risico Grondexploitaties

Voor de Grondbedrijf complexen geldt dat het niet alleen om negatieve, maar ook om positieve risico's gaat. De begrote eindwaarde door marktrisico kan immers zowel nadeliger als voordeliger uitvallen dan de prognose. Daarnaast zijn er verschillende mogelijkheden tot bijsturing, bijvoorbeeld in tempo, programmering etc. Ook eventuele subsidies kunnen een positief risico met zich meebrengen. Jaarlijks worden de risico's van de lopende grondexploitaties ter kennisname aan de raad voorgelegd in de geactualiseerde grex'en. In geval van een voorzien verlies wordt een 'voorziening' gevormd. Voor de algemene en specifieke risico's is een algemene reserve Grondbedrijf gevormd (en een 'voorziening' voor ons aandeel in het voorziene verlies De Volgerlanden). Grondexploitaties kennen algemene risico's zoals rente- en prijsmutaties, tijdsplanningen en

afzetrisico's aan de ene kant en specifieke projectrisico's aan de andere kant. Bovendien geldt dat in zo'n grex op basis van onderzoek zo goed mogelijk en enigszins voorzichtig wordt geraamd zodat zowel voor- als nadelen kunnen optreden. Voor een uitgebreide toelichting op de grex'en en risico's wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid en de grex'en zelf.

Volgerlanden:

Deze grex kent een negatief verwacht saldo op eindwaarde dat door een voorziening is afgedekt. Op basis van de laatste actualisatie en door de risicobeheersingsmethodiek die we hanteren, is voor de korte termijn (3 jaar) met 90% zekerheid een risicobuffer van 3,7 miljoen afdoende. Daarnaast is in de gemaakte afspraken met de gemeente Zwijndrecht opgenomen dat van het eventuele exploitatietekort tot € 20 miljoen beide partijen ieder de helft voor hun rekening nemen. Het bedrag dat boven de € 20 miljoen uitkomt, komt voor 2/3 deel voor rekening van Hendrik-Ido-Ambacht en 1/3 deel voor rekening van Zwijndrecht.

Ambachtsezoom

De grex 2018 fase 1 kent een maximale risicobuffer van 2,3 miljoen (met 90% zekerheid). Voor fase 1a geldt een minimaal risico van 0,06 miljoen.

Conclusie grondexploitaties

Voor de bepaling van het gecombineerde risico moet ook rekening worden gehouden met het nog niet in de boeken opgenomen positieve resultaat Ambachtsezoom. Ons aandeel in het risico Volgerlanden plus het risico Ambachtsezoom, minus het positieve resultaat Ambachtsezoom resulteert in een gecombineerd risico van 0,9 miljoen met een gemiddelde kans van optreden (50%). $(1,85 + 2,3 + 0,06 - 3,3 = 0,9)$

Risico Algemene uitkering en doeluitkering / decentralisaties

De effecten van rijksmaatregelen zijn voor de middellange termijn allermint zeker. De macro-economische ontwikkelingen zijn moeilijk te voorspellen, laat staan de bestuurlijke vertaling door het Rijk naar de uitkeringen voor gemeenten en/of verdeelmodellen. Dat geldt in het bijzonder voor de drie grote decentralisaties. Vanaf 1 januari 2015 zijn de drie decentralisaties Jeugdhulp (inclusief Passend Onderwijs), WMO en Participatiewet doorgevoerd. Voor de decentralisaties met hun kortingen zijn de effecten zorgwekkend. Ook de herverdelingen kunnen voor een individuele gemeente zowel positief als negatief uitpakken (het objectieve verdeelmodel). We zullen dit de komende periode actief monitoren.

Voor deze onderdelen geldt dat ze op basis van solidariteit worden opgepakt, zodat voor- en nadelen in eerste instantie op regionaal niveau worden vereffend. Bovendien worden de risico's van Verbonden Partijen ook al hiervoor meegenomen. En de gemeente heeft een algemene risicoreservering ingesteld voor deze taken met een huidig saldo van € 1,5 miljoen. In deze risicoparagraaf wordt voor deze onderdelen rekening gehouden met een rest risico van 10% van onze bijdragen.

Conclusie algemene- en doeluitkeringen

In onze Kadernota wordt zo goed mogelijk geanticipeerd op rijksplannen (taakstellingen). Dat geldt ook voor eventuele herverdelingseffecten. Voor deze risicoparagraaf houden we rekening met een nadelig restrisico ter grootte van 3% van ons taakveld Algemene Uitkering. Dit is € 1,0 miljoen met een gemiddelde (50%) kans van optreden. Beheersmaatregelen: Actief volgen en indien noodzakelijk maatregelen nemen tot bijsturing, met name bij Kadernota of begroting.

Recapitulatie

Recapitulatie

Omdat de risico's van verbonden partijen en rijksuitkeringen semi structureel zijn worden deze tweemaal meegeteld in de hierna opgenomen totaal telling.

SAMENVATTING (x €1.000)	JR 2017	JR 2018
Programma 1 - Sociaal, Welzijn en Educatie Verbonden partijen	2.200	1.900
Programma 2 - Ruimtelijke Ordening, Economie en Wonen Grondexploitaties	0	900
Algemene uitkering en overige rijksbijdragen	1.100	1.000
Totaal risico's	3.300	3.800
Weerstandscapaciteit	18.877	23.724
Weerstandratio	5,7	6,2

Financiële kengetallen in relatie tot de financiële positie

Hierna wordt een overzicht gegeven van financiële kengetallen. Voor de onderlinge vergelijkbaarheid zijn deze sinds 2015 voor alle gemeenten verplicht voor. Zoals bekend is onze schuldquote door onze relatief grote grondexploitatie Volgerlanden hoog (een percentage van 20-35% is 'normaal'). Maar in dit soort getallen komt de deelname in het risico door gemeente Zwijndrecht niet tot uitdrukking. Tegelijkertijd is zichtbaar dat door ons voorzichtige, solide financieel beleid de trend van alle financiële kengetallen positief is, dat geldt ook voor onze hiervoor berekende weerstandratio.

Wanneer we de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie bekijken, kunnen we concluderen dat de gemeente financieel gezond is.

Recapitulatie

Hendrik-Ido-Ambacht		Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
Netto schuldquote		200%	217%	197%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen		189%	206%	188%
Solvabiliteitsratio		18%	13%	18%
Grondexploitatie		131%	130%	128%
Structurele exploitatieruimte		-2,0%	0,0%	-1,5%
Belastingcapaciteit		111%	111%	111%
Netto schuldquote				(Bedragen x € 1.000)
95	Balanspost	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018
A	Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	122.500	122.500	119.500
B	Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	12.335	26.399	20.086
C	Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	6.895	4.000	5.460
D	Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f BBV)		0	
E	Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	5.655	9.000	6.224
F	Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	764	500	1.230
G	Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	3.402	2.500	3.113
H	Totale baten (cf. art. 27 lid c BBV [dus exclusief mutaties reserves])	65.879	65.037	68.185

	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	200%	217%	197%

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen				(Bedragen x € 1.000)
95 Balanspost	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018	
A Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	122.500	122.500	119.500	
B Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	12.335	26.399	20.086	
C Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	6.895	4.000	5.460	
D Financiële activa (cf. art. 36 lid b, c, d, e, f BBV)	7.624	6.235	6.235	
Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e, f BBV)	0	0	0	
b1 Verstrekte geldleningen openbare lichamen (Wet Fido)	1.403	1.373	1.373	
b2 Verstrekte geldleningen aan woningbouwcorporaties	60	57	57	
b3 Verstrekte geldleningen aan deelnemingen	1.673	1.318	1.318	
b4 Verstrekte geldleningen aan overige verbonden partijen				
c Overige verstrekte langlopende geldleningen	4.488	3.487	3.487	
E Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	5.655	9.000	6.224	
F Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	764	500	1.230	
G Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	3.402	2.500	3.113	
H Totale baten (cf. art. 27 lid c BBV [dus exclusief mutaties reserves])	65.879	65.037	68.185	
Netto schuldquote gecorrigeerd (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	189%	207%	188%	

Solvabiliteitsratio				(Bedragen x € 1.000)
95 Balanspost	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018	
A Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	31.929	23.944	32.111	
B Balanstotaal	177.806	184.000	181.759	
Solvabiliteit (A/B) x 100%	18%	13%	18%	

Grondexploitatie				(Bedragen x € 1.000)
95 Balanspost	Rekening 2017	Begroting 2018	Rekening 2018	
A Niet in exploitatie genomen bouwgronden (cf. art. 38 lid a punt 1 BBV)				
B Bouwgronden in exploitatie (cf. art. 38 lid b BBV)	86.298	84.546	87.025	
C Totale baten (cf. art. 27 lid c BBV [dus exclusief mutaties reserves])	65.879	65.037	68.185	
Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	131%	130%	128%	

4. Structurele exploitatieruimte	JR2017	BG2018	JR2018
Totale structurele lasten excl reserves en incidenteel	58.953	64.816	61.485
Totale structurele baten excl reserves en incidenteel	57.731	64.879	60.384
Totale structurele toevoegingen aan reserves (tabel 7)	264	6	199
Totale structurele onttrekkingen van reserves (tabel 7)	141	191	272
Totale baten excl mutaties reserves	65.879	65.037	68.185
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/E	-2,0%	0,4%	-1,5%
5. Belastingcapaciteit	JR2017	BG2018	JR2018
OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	307	301	302
Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	177	177	177
Afvalstoffenheffing voor een gezin	315	321	321
Eventuele heffingskorting	0	0	0
Totale woonlasten gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	799	799	800
Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	723	723	721

Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar ervoor	111%	111%	111%
---	------	------	------

2. Financiering

2. Financiering

De financieringsfunctie van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht dient uitsluitend de publieke taak. Het prudente beleid valt binnen de kaders die zijn gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido). Centraal in deze wet staan transparantie en risicobeheersing. Om inzicht te geven in de wijze waarop de gemeente dit doet en beeld te geven van de stand van zaken wordt in deze paragraaf ingegaan op het risicobeheer (met name rente- en kredietrisico), de financierings- en schuldbestand, het kasbeheer en de informatievoorziening.

Economische ontwikkelingen

De rentebewegingen op de kapitaalmarkt waren in 2018, zeker in het eerste halfjaar, enigszins onstabiel. De politieke onrust in Italië was daar zeker debet aan. In het najaar tekende zich echter weer een licht dalende tendens af.

De ECB heeft het opkoopprogramma van obligaties per eind 2018 beëindigd, maar tegelijkertijd aangegeven dat tot medio 2019 de rente op de geldmarkt ongewijzigd zal blijven. Door het ECB-beleid vertoonde de 3-maands Euribor dit jaar een constant vlakke lijn.

Onder de huidige marktomstandigheden blijft het uitgangspunt bij het aantrekken van vermogen, de kasgeldlimiet zoveel mogelijk optimaal te benutten en kort te financieren. De financieringsfunctie van de gemeente dient uitsluitend de publieke taak. Zij voert een prudent beleid binnen de kaders die zijn gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido).

De ontwikkeling van de rente gedurende 2018 kan als volgt worden weergegeven:

Bedacht moet worden dat er opslagen gelden op bovenstaande tarieven wanneer er een lening wordt afgesloten. Voor een 10-jaars lening bedroeg dit eind 2018 circa 0,20 procentpunt.

Financiering

De totale gemeentelijke langlopende leningenportefeuille valt in twee delen uiteen, te weten een deel voor de Algemene Dienst en een deel voor De Volgerlanden.

In de begroting 2018 is rekening gehouden met op te nemen nieuwe langlopende geldleningen tot totaal € 25,5 miljoen. Vooral door achterblijvende investeringen is de € 10 miljoen begrote nieuwe lening voor de Algemene Dienst niet opgenomen. Voor De Volgerlanden is totaal € 10 miljoen aangetrokken.

In 2025 zou de renterisiconorm worden overschreden. Gelet op de lage rente is besloten de dan aflopende lening van € 12,5 miljoen (rente 3,8225%) in 2018 vervroegd af te lossen en te herfinancieren. Daarbij is ook de lening van € 5 miljoen met een rente van 3,925% betrokken, die in 2021 zou vervallen. Deze beide leningen van de Algemene Dienst zijn omgezet naar één nieuwe

lineaire lening met een looptijd van 20 jaar en een rente van 1,297%. De agio van beide leningen, totaal € 3,35 miljoen, is ten laste gebracht van de reserve renteschommelingen.

De totale langlopende leningsschuld bedroeg per 31 december 2018 € 119,5 miljoen en kan als volgt worden gespecificeerd:

- t.b.v. Algemene dienst (5 leningen) € 49,5 miljoen
- t.b.v. Volgerlanden (9 leningen) € 70,0 miljoen

De gemiddelde rente over de totale lening portefeuille bedroeg per eind 2018 1,48%.

De lening portefeuille van de Algemene Dienst heeft een gemiddelde rente van 2,15%.

Risicobeheer

De belangrijkste financiële risico's bij de uitvoering van het treasurybeleid zijn de kasgeldlimiet, de renterisico's en de kredietrisico's.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het bedrag dat de gemeente per jaar maximaal met kort geld mag financieren. Volgens de Wet fido bedraagt deze limiet 8,5% van het totaal van de exploitatiebegroting. Gezien de omvang van de begroting 2018 (€ 65,4 miljoen) betekende dit dat de gemeente haar financiële huishouding voor maximaal € 5,6 miljoen met kort geld mocht financieren. Volgens voorschrift uit de Wet fido is in bijgaande tabel het verloop weergegeven van de gemeentelijke kortlopende middelen ten opzichte van de kasgeldlimiet gedurende 2018:

De overschrijdingen van de kasgeldlimiet vallen binnen de bepalingen van de Wet fido, dat maximaal drie achtereenvolgende kwartaaloverschrijdingen zijn toegestaan.

Ter regulering van het gemeentelijke banksaldo zijn in 2018 negen kasgeldleningen met een looptijd van 7 tot 35 dagen opgenomen. Deze leningen waren gemiddeld € 11,2 miljoen groot. Door de negatieve rente van gemiddeld -0,40% is deze financieringswijze bijzonder voordelig geweest voor de gemeente; een inkomst van bijna € 30.000 in 2018.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft tot doel om binnen de portefeuille aan langlopende leningen een overmatige afhankelijkheid van de rente in een jaar te voorkomen. Omdat te bereiken mag het totaal aan renteherzieningen en aflossingen niet meer dan 20% zijn van het begrotingstotaal. De renterisiconorm bedroeg in 2018 € 13,08 miljoen.

De toetsing aan de renterisiconorm luidt daarmee als volgt:

Uit deze berekening komt naar voren dat de renterisiconorm is overschreden. Dit wordt echter volledig veroorzaakt door de vervroegde aflossingen van twee fixe leningen (gem. rente 3,87%) tot totaal € 17,5 miljoen. Door de lagere rente van 1,297% op de nieuwe lineaire lening is het werkelijke renterisico nihil.

Kredietrisico's

De gemeente loopt kredietrisico op uitzettingen (o.a. verstrekte geldleningen) en leningen waarop door haar een borgstelling is afgegeven.

Het in voorgaande tabel genoemde totaalbedrag aan uitzettingen per eind 2018 kan in hoofdlijnen als volgt worden gespecificeerd:

- Leningen aan woningcorporaties € 0,1 miljoen
- Woningfinancieringen gemeentepersoneel € 3,0 miljoen
- Lening aan ROM-D € 1,3 miljoen
- Veiligheidsregio ZHZ € 1,4 miljoen
- Startersleningen € 0,4 miljoen

Daarnaast stond de gemeente per 31 december 2018 voor € 108,0 miljoen garant. Hiervan had € 97,1 miljoen (ofwel 90%) betrekking op de achtervangpositie in het Waarborgfonds Sociale Woningbouw.

Gezien de rond het WSW gebouwde zekerheidsstructuur is aan deze garantstellingen een relatief laag risico verbonden.

Het bedrag aan directe borgstellingen bedroeg per eind 2018 € 10,9 miljoen. De belangrijkste directe borgstellingen worden gevormd door:

- HVC Alkmaar (1,37%-belang; 'getrapt' via GR Gevudo): € 8,7 miljoen
- Woningstichting Rhiant € 2,2 miljoen (1 lening).

Voor de specificatie van alle door de gemeente gewaarborgde leningen wordt verwezen naar de Staat van gewaarborgde geldleningen elders in deze jaarrekening.

Informatievoorziening

Relatiebeheer

De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is huisbankier van de gemeente. Naast de BNG houdt de gemeente een rekening aan bij de Rabobank.

Administratieve Organisatie

In 2018 heeft enkele keren overleg plaatsgevonden tussen gemeente en het SCD over de uitvoering van de financieringsfunctie.

Schatkistbankieren

Bij het verplicht schatkistbankieren mag een bedrag van 0,75% van het begrotingstotaal buiten de Schatkist houden, het zogenoemde drempelbedrag. Het drempelbedrag mag als gemiddeld creditbedrag per kwartaal niet overschreden worden. In onderstaande tabel staat per kwartaal aangegeven wat het gemiddelde positieve banksaldo was. Hieruit blijkt dat in 2018 volledig binnen het drempelbedrag van € 491.000 is gebleven.

					Bedragen x € 1.000,-
1) Benutting drempelbedrag Schatkistbankieren 2018:					
Begrotingstotaal	€	65.386			
Wettelijk percentage		0,75%			
Drempelbedrag	€	491			
2) Kwartaaluitkomsten benutting drempelbedrag 2018;					
		1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
gemiddeld positieve banksaldi	€	44	73	28	422

Als gevolg van de negatieve rente op kort geld heeft een roodstand geen nadelige financiële gevolgen.

In 2018 heeft de ministeriële beleidsdoorlichting schatkistbankieren plaatsgevonden. De Minister van Financiën heeft besloten deze beleidsdoorlichting te combineren met de evaluatie van de wijziging van de Wet Fido, die ook voor 2018 gepland stond. Naar verwachting zal de beleidsdoorlichting inclusief de kabinetsreactie in het voorjaar van 2019 aan de Tweede Kamer worden aangeboden.

Rentetoerekening

In het rapport vernieuwing BBV is het advies opgenomen om meer inzicht te geven in de manier waarop de rentelasten uit korte en lange financiering worden toegerekend. De volgende schema's geven hier invulling aan.

Toegerekende rente in 2018

Berekening rente-omslagpercentage over 2018

3. Lokale heffingen

3. Lokale heffingen

Inleiding

Deze 'Paragraaf lokale heffingen' geeft op hoofdlijnen een overzicht van de lokale heffingen en belastingen.

Lokale heffingen kunnen we onderscheiden in gebonden en ongebonden heffingen. Gebonden wil zeggen dat de besteding gerelateerd is aan een direct aanwijsbare tegenprestatie van de gemeente. Dit zijn retributies (bijvoorbeeld leges, marktgeld) of bestemmingsheffingen (bijvoorbeeld afvalstoffenheffing, rioolheffing). Deze heffingen worden verantwoord op de desbetreffende gemeentelijke programma's en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Ongebonden lokale heffingen zijn zogenaamde zuivere belastingen. De opbrengsten hieruit kunnen door de gemeenteraad vrijelijk binnen het werkterrein van de gemeente worden ingezet. Het gaat hierbij om de onroerende-zaakbelastingen (OZB), hondenbelasting en precariobelasting. Deze heffingen zijn niet verbonden aan een inhoudelijk programma en behoren tot de algemene dekkingsmiddelen.

Deze paragraaf heeft betrekking op beide categorieën heffingen. In het vervolg gaan wij in op de volgende aspecten:

- Opbrengst gemeentelijke heffingen
- Heffingen woonlasten (lokale lastendruk)
- Overige lokale heffingen
- Kwijtscheldingen

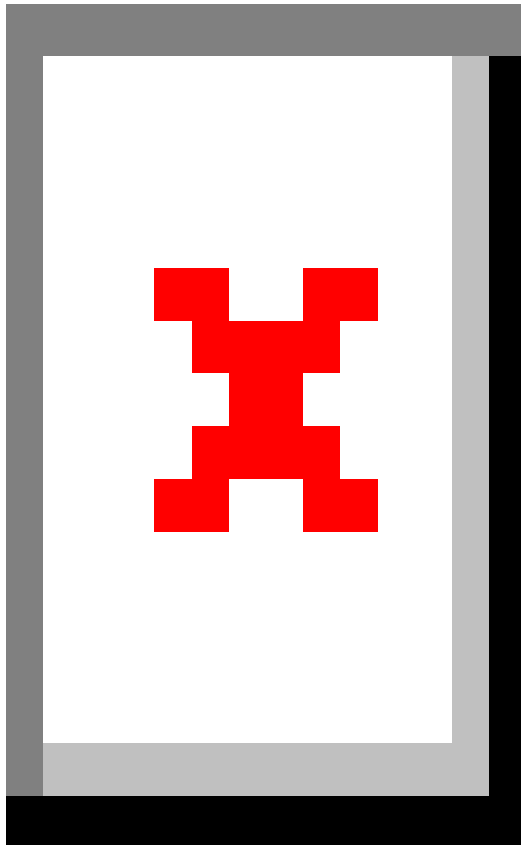
Gemeentelijke belastingopbrengsten

Onderstaande tabel is een overzicht van de gerealiseerde opbrengsten over 2018 en ter vergelijking 2017. Wij merken op dat de verschillen tussen de verantwoording 2017 en 2018 geen indicatie geven van de stijging of daling van de tarieven, maar van de totale opbrengst. Factoren zoals ontwikkelingen in de WOZ-waarde en areaaluitbreiding spelen bij de onroerende-zaakbelastingen

een belangrijke rol. Meer of minder afgegeven omgevingsvergunningen kunnen de opbrengst leges sterk beïnvloeden.

Overzicht inkomsten die op basis van door de raad vastgestelde belastingverordeningen zijn gegenereerd (x € 1.000):

Heffingen woonlasten (lokale lastendruk)

Tot de woonlasten worden gerekend de OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing. De woonlasten vormen het grootste deel van de opbrengst uit de gemeentelijke heffingen en daarmee grotendeels de lokale lastendruk.

In de volgende tabel wordt over de laatste vijf jaren de ontwikkeling van de woonlasten weergegeven. De OZB is berekend op basis van de geactualiseerde gemiddelde woningwaarde.

	2014	2015	2016	2017	2018
Gemiddelde WOZ-waarde	215.000	208.000	215.000	221.000	234.000
OZB-eigenaar	304,66	305,97	309,17	306,75	302,33
Afvalstoffenheffing	312,00	315,12	315,12	315,12	321,36
Rioolheffing eigenaar	112,92	117,36	120,84	120,84	120,84
Rioolheffing gebruiker	52,56	54,48	56,16	56,16	56,16
Ontwikkeling lastendruk	782	793	801	799	801
% stijging tov vorig jaar		1,4%	1,1%	-0,3%	0,2%

Bij de berekening van de woonlasten is uitgegaan van een eigen woning die wordt bewoond door een gezin. De gemiddelde woningwaarde is de basis voor berekening van de aanslag OZB. Deze waarde is berekend naar de peildatum 1 januari van het voorgaande jaar. De WOZ-waarden 2018 zijn dus berekend naar de waarde-peildatum 1 januari 2017. De gemiddelde WOZ-waarden zijn ontleend aan de geactualiseerde gegevens uit de WOZ-administratie.

Bij de begroting/belastingvoorstellen 2018 is uitgegaan van de volgende uitgangspunten:

- Onroerende-zaakbelastingen - 2%
- Afvalstoffenheffing + 2%
- Rioolheffing 0%

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de woonlasten in onze gemeente in 2018 ten opzichte van 2017 met gemiddeld 0,2% ofwel € 2,- zijn gestegen.

Hieronder treft u per heffing een toelichting aan.

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

De onroerende-zaakbelastingen (OZB) is na de Algemene Uitkering uit het gemeentefonds de belangrijkste inkomstenbron voor de gemeente. Deze heffing bestaat uit een eigenarenbelasting voor zowel woningen als niet-woningen en een gebruikersbelasting voor niet-woningen (bedrijven, enz.). De opbrengst vloeit naar de algemene middelen van de gemeente. De gemeenteraad bepaalt de tarieven en daarmee de te betalen belasting door belastingplichtigen. De heffingsgrondslag is de waarde van de onroerende zaak. Deze wordt vastgesteld op basis van de Wet waardering onroerende zaken (WOZ). Voor de WOZ-waarden 2018 gelden de WOZ-waarden met als waardepeildatum 1 januari 2017. Sinds 2009 is de verschuldigde OZB een percentage van de waarde van de onroerende zaak.

De volgende tabel geeft weer hoe de OZB-tarieven zich in de afgelopen jaren hebben ontwikkeld.

	2014	2015	2016	2017	2018
Eigenaar woning	0,1417	0,1471	0,1438	0,1388	0,1292
Eigenaar niet-woning	0,2738	0,2860	0,2773	0,2661	0,2579
Gebruiker niet-woning	0,2193	0,2273	0,2227	0,2136	0,2073

Uitgangspunt bij het bepalen van de tarieven 2018 was de raming 2017. Bij vaststelling van de tarieven is, naast de beleidsuitgangspunten voor 2018, rekening gehouden met de ontwikkeling van de WOZ-waarden. Bij een waardedaling, zoals t/m 2015 het geval was, moest het tarief met een vergelijkbaar percentage verhoogd om een gelijkblijvende OZB-opbrengst te realiseren. Bij een waardestijging daarentegen moet het tarief worden verlaagd voor een gelijkblijvende opbrengst. Anders gezegd: bij gemiddeld 2% stijging van de WOZ-waarden moet het tarief met ca. 2% worden verlaagd om een gelijkblijvende opbrengst te verkrijgen.

Het percentage van de waardeontwikkeling woningen waarmee voor de raming 2018 rekening werd gehouden was voor Hendrik-Ido-Ambacht 5%.

Na vier jaar van stijgingen, is het aantal woningverkoppen in 2018 gedaald. Het gebrek aan woningen drijft de waarderingen verder op.

De OZB-opbrengst niet-woningen is van veel factoren afhankelijk. Hierdoor kunnen de opbrengsten afwijken van de ramingen.

De Waarderingskamer heeft in een brief aan de WOZ-uitvoeringsorganisaties opgedragen om vanaf de WOZ-waardering voor 2018 bij dijkwoningen rekening te houden met de vrijstelling voor waterverdedigingswerken. Aanleiding hiervoor was het arrest van de Hoge Raad van 4 maart 2016. Door de jurisprudentie over deze uitzondering zal een groot aantal woningen en niet-woningen in 2018 een WOZ-waarde krijgen die lager is dan de marktwaarde op de waardepeildatum 1 januari 2017. Dit zijn WOZ-objecten die (deels) zijn gelegen op een waterverdedigingswerk. Dit kunnen bijvoorbeeld dijkwoningen zijn die echt "op een dijk" gebouwd zijn, maar ook woningen of andere objecten, waarbij een gedeelte van de tuin of van het onbebouwde perceel tevens dienst doet als waterkering.

Er is in 2018 over het belastingjaar 2018 € 86.000 minder ontvangen dan verwacht. Over 2016 en 2017 is € 57.000 meer ontvangen dan verwacht.

Om onevenredige stijging van de collectieve lastendruk te voorkomen heeft het Rijk een beperking ingesteld op de stijging van de OZB-tarieven: de macronorm OZB. Deze norm houdt in dat de OZB-opbrengst van alle gemeenten tezamen niet meer mag stijgen dan de trendmatige groei van het bruto binnenlands product plus de prijsontwikkeling. Bij overschrijding van de norm kan het Rijk bijsturen via de Algemene Uitkering. Voor 2018 was de macronorm 3,1%, opgebouwd uit 1,5% reële trendmatige groei van het BBP en 1,6% prijsontwikkeling Nationale Bestedingen (op basis van het Centraal Economisch Plan 2017).

In 2018 hoefde geen bijsturing via de Algemene Uitkering plaats te vinden.

De macronorm is al langer onderwerp van discussie. In het Bestuurlijk overleg financiële verhouding van 23 mei 2018 is afgesproken om een vervolgonderzoek in te stellen naar de invulling van het alternatief voor de macronorm ozb (benchmarking).

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing wordt geheven om de kosten voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval te dekken. Wettelijk uitgangspunt is dat de opbrengst niet hoger mag zijn dan de kosten voor inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval.

Zoals uit onderstaande berekening blijkt, dekt de heffing de kosten niet.

Berekening kostendekkendheid	begroot	begroot	werkelijk
7.3 afval	prim.	gewijzigd	
Kosten taakveld	3.616.283	3.740.283	3.954.938
Inkomsten excl. heffingen	-85.864	-85.864	-239.570
Netto kosten taakveld	3.530.419	3.654.419	3.715.368
Overige toe te rekenen kosten:			
Overhead	81.629	177.339	150.052
b.t.w.	530.870	530.870	687.712
Totale kosten (a)	4.142.918	4.362.628	4.553.132
Opbrengst heffingen (b)	3.470.980	3.540.980	3.553.821
Dekking (b/a*100)	84%	81%	78%

De tarieven hebben zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

	2014	2015	2016	2017	2018
Meerpersoons	312,00	315,12	315,12	315,12	321,36
Eenpersoons	219,60	221,76	221,76	221,76	226,20
% stijging tov vorig jaar		1,0%	0,0%	0,0%	2,0%

Bij de Winternota is de raming van de inkomsten met € 70.000 naar boven bijgesteld. Het uiteindelijke resultaat is € 12.000 hoger geworden. Dit wordt veroorzaakt door de stijging van het aantal huishoudens.

Rioolheffing

Rioolheffing is een vergoeding ter dekking van kosten die gemeenten maken voor haar rioolstelsel. Ook de kosten van de wettelijke watertaken, zoals zorgplicht voor stedelijk afvalwater, hemelwater en structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand kunnen hiermee bekostigd worden. Welke kosten worden verhaald is in het Gemeentelijk Rioleringsplan vastgesteld.

De belasting dekt de kosten, zoals blijkt uit onderstaande berekening.

Berekening kostendekking	begroot	begroot	werkelijk
7.2 riolering	prim.	gewijzigd	
Kosten taakveld	1.725.317	1.725.317	1.874.547
Inkomsten excl. heffingen	0	0	0
Netto kosten taakveld	1.725.317	1.725.317	1.874.547
Overige toe te rekenen kosten:			
Overhead	304.683	248.318	174.955
b.t.w.	137.000	137.000	134.224
Totale kosten (a)	2.167.000	2.110.635	2.183.726
Opbrengst heffingen (b)	2.167.000	2.167.000	2.180.091
Dekking (b/a*100)	100%	103%	100%

Het verloop van de tarieven is de afgelopen jaren als volgt:

	2014	2015	2016	2017	2018
Eigendom	112,92	117,36	120,84	120,84	120,84
Gebruik meerpersoons	52,56	54,48	56,16	56,16	56,16
Gebruik eenpersoons	26,28	27,24	28,08	28,08	28,08
% stijging t.o.v. vorig jaar		3,8%	3,0%	0,0%	0,0%

Hendrik-Ido-Ambacht heft van eigenaren van panden een vast bedrag per jaar. Hierbij is de situatie van 1 januari bepalend. Ook van gebruikers van panden wordt rioolheffing geheven.

Eenpersoonshuishoudens betalen de helft van een meerpersoonshuishouden.

In 2018 is € 14.000 meer binnengekomen dan verwacht. Daarvan betrof € 4.000 oude belastingjaren.

Vergelijking andere gemeenten

Om inzicht te krijgen in het algemene verloop van de hoogte van de woonlasten is het goed een vergelijking met andere gemeenten te maken. Ook het landelijk gemiddelde is hierin opgenomen. Vergelijking van woonlasten kan worden gemaakt met de Drechtstedengemeenten. Deze is gebaseerd op de actuele gegevens van de Digitale Atlas van de lokale lasten 2018 op www.coelo.nl en geeft de woonlasten van een meerpersoonshuishouden weer. De woonlasten in 2018 in Alblasserdam, Dordrecht, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht laten zich samenvatten in onderstaand schema (x € 1).

Gemeente	Gemiddelde	tarief	OZB	Rioolheffing	Afvalstoffen	Totaal	Rangnr.
	WOZ-waarde	OZB	eigenaar	eig/gebr	heffing		meerp.huish.
Sliedrecht	187.000	0,0979	183	228	195	606	24
Papendrecht	203.000	0,1261	256	136	249	641	41

Dordrecht	170.000	0,1222	208	180	276	664	70
Alblasserdam	204.000	0,1258	257	173	339	769	247
Hardinxveld-G'dam	232.000	0,1316	305	227	254	782	266
Hendrik-Ido-Ambacht	232.000	0,1292	300	177	321	798	290
Zwijndrecht*	181.000	0,1279	232	283	346	839	329
Landelijk gemiddelde	244.000	0,1180	274	194	253	721	
De indicatie in de laatste kolom betekent hoe lager het rangnummer hoe lager de							
woonlasten.							
* Voor Zwijndrecht is het totaalbedrag verlaagd met € 22 wegens een tegemoetkoming in de							
woonlasten.							

Overige lokale heffingen

Hondenbelasting

In de Gemeentewet is bepaald dat gemeenten een belasting mogen heffen op het houden van honden. Hondenbelasting is een zuivere belasting die, net als de onroerende-zaakbelastingen, vloeit naar de algemene middelen van de gemeente. In onze gemeente bestaat een relatie tussen de opbrengst en de voorzieningen die voor honden worden gerealiseerd.

Precariobelasting

Precariobelasting wordt geheven voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. Het is een zuivere belasting, ofwel een ongebonden heffing.

Onze gemeente heft uitsluitend precariobelasting over kabels en leidingen in gemeentegrond, ook van nutsbedrijven. Sinds 2016 is de hoeveelheid kabels en leidingen die belastbaar is, toegenomen. Voorheen was heffen van dit deel niet mogelijk omdat dit was geregeld via concessieovereenkomsten. Met ingang van 2022 vervalt de mogelijkheid om precariobelasting van nutswerken te heffen.

Begraven

Berekening kostendekkendheid	begroot	begroot	werkelijk
7.5 begraven	prim.	gewijzigd	
Kosten taakveld	411.496	460.603	494.264
Onttrekking aan reserve	-33.183	-65.183	-48.045
Inkomsten excl. heffingen	-45.329	-45.329	0
Netto kosten taakveld	332.984	350.091	446.219
Overige toe te rekenen kosten:			
Overhead	134.055	134.055	161.016
b.t.w.			
Totale kosten (a)	467.039	484.146	607.235
Opbrengst heffingen (b)	457.039	457.039	597.235
Dekking (b/a*100)	98%	94%	98%

Leges

Berekening kostendekkendheid	begroot	begroot	werkelijk
8.1 Bouwleges	prim.	gewijzigd	
Kosten taakveld	670.682	709.054	871.878

Inkomsten excl. heffingen	0	0	0
Netto kosten taakveld	670.682	709.054	871.878
Overige toe te rekenen kosten:			
Overhead	648.191	648.191	771.198
b.t.w.			
Totale kosten (a)	1.318.873	1.357.245	1.643.076
Opbrengst heffingen (b)	459.691	486.691	533.673
Dekking (b/a*100)	35%	36%	32%
Berekening kostendeckendheid	begroot	begroot	werkelijk
0.2 Burgerzaken	prim.	gewijzigd	
Kosten taakveld	981.870	981.870	1.028.625
Inkomsten excl. heffingen	0	0	0
Netto kosten taakveld	981.870	981.870	1.028.625
Overige toe te rekenen kosten:			
Overhead	4.172	4.172	9.803
b.t.w.			
Totale kosten (a)	986.042	986.042	1.038.428
Opbrengst heffingen (b)	570.851	515.851	551.999
Dekking (b/a*100)	58%	52%	53%

Marktgeld

Berekening kostendeckendheid	begroot	begroot	werkelijk
3.3 Markt	prim.	gewijzigd	
Kosten taakveld	85.626	85.626	61.699
Inkomsten excl. heffingen	-4.099	-4.099	-7.721
Netto kosten taakveld	81.527	81.527	53.978
Overige toe te rekenen kosten:			
Overhead	20.859	20.859	0
b.t.w.			
Totale kosten (a)	102.386	102.386	53.978
Opbrengst heffingen (b)	44.438	44.438	42.139
Dekking (b/a*100)	43%	43%	78%

Kwijtschelding

Als een belastingplichtige door financiële omstandigheden niet in staat is een belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen, kan gehele of gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend. De regels voor het toekennen worden bepaald door de rijksoverheid. Deze regels komen erop neer dat kwijtschelding mag worden verleend aan belastingplichtigen die een inkomen hebben dat niet hoger is dan 90% van de bijstandsnorm. Gemeenten mogen hier in die zin van afwijken, dat deze inkomensgrens wordt verruimd naar 100% van de bijstandsnorm. Onze gemeente hanteert de 100%-norm, wat betekent dat inwoners met een inkomen op bijstandsniveau in beginsel voor kwijtschelding in aanmerking komen. Wel vindt een vermogenstoets plaats.

Een groot deel van de kwijtscheldingen is geautomatiseerd getoetst. Het doel hiervan is om zo de administratieve lasten voor de burger te verminderen.

Gemeenten mogen wel zelf bepalen voor welke belastingen kwijtschelding wordt verleend. Er kan kwijtschelding worden aangevraagd voor:

- Afvalstoffenheffing;
- Rioolheffing gebruik woningen

De volgende tabel geeft weer hoeveel kwijtschelding voor 2018 is geraamd en verleend.

	Raming (x € 1.000)	Werkelijk (x € 1.000)
Afvalstoffenheffing	132	127
Rioolheffing	22	20
Totaal	154	147

4. Onderhoud kapitaalgoederen

1. Wegen

1.A Wegenbeheer

Beleidskader

De algemene doelstelling voor het wegbeheer is het voeren van een duurzaam wegbeheer waarbij de veiligheid voor de verkeersdeelnemers in stand wordt gehouden. Comfort en aanzien van de weg spelen hierbij een beperkte rol. Uitgangspunt van het wegbeheer is het vastgestelde 'Beleidsplan Wegen 2013-2023'.

Om kapitaalvernietiging van asfaltverhardingen te voorkomen, moet onderhoud op B(asis)niveau worden uitgevoerd. Dit niveau komt overeen met de richtlijnen die worden beschreven in publicaties van de CROW, het nationale kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte. Onder het begrip basisniveau wordt verstaan: "Instandhouding op langere termijn, uitgaand van een gemiddelde levensduur. Er wordt geen achterstand opgebouwd. Incidenteel zijn kleine achterstanden in onderhoud mogelijk. Eventueel onveilige situaties worden onmiddellijk aangepakt." Elementenverhardingen worden veilig en begaanbaar gehouden. Welke beeldkwaliteit daar uit volgt, is van ondergeschikt belang. Hierbij is als prioriteit in begaanbaarheid en uit te voeren onderhoud aangehouden het trottoir of het voetpad, het fietspad en vervolgens de straat en parkeervakken. Met dit uitgangspunt worden onderhoudswerkzaamheden aan elementenverhardingen van straten en parkeervakken met ruimere tussenpozen uitgevoerd dan van trottoirs en fietspaden.

Financieel kader

De financiële uitkomsten van het wegbeheersplan zijn in de meerjarenramingen vertaald en opgenomen onder het product 'Wegen, straten en pleinen' van het Programma Buitenruimte. De recente wijzigingen in het BBV hebben voor het wegbeheersplan gevolgen. Op wegen hebben we in het verleden meestal niet afgeschreven, voor groot onderhoud blijft dat onveranderd. Op nieuwe wegen ofwel renovatie (incl. fundering) van wegen zullen we in de toekomst wel gaan afschrijven. Het huidige onderhoudsbudget wegen plus de verrekening met de reserve wordt opgesplitst in een (groot) onderhoudsdeel en een renovatiedeel.

Egalisatiereserve wegbeheer

Op 31 december 2018 heeft de reserve wegbeheer een saldo van circa € 0,9 mln. Volgens het vastgestelde 'Beleidsplan Wegen 2013-2023', wordt jaarlijks een bedrag uit de egalisatiereserve onttrokken en besteed als gedeeltelijke dekking voor het tekort op wegonderhoud.

Ontwikkelingen

Vanuit de VINEX-locatie De Volgerlanden komt in de komende jaren een aantal wegvakken voor overdracht naar de Algemene Dienst in aanmerking gaan komen. Dit hangt samen met de voortgaande ontwikkeling van deze uitbreidingslocatie. Binnen de reservering voor areaaluitbreiding is hiermee rekening gehouden.

1.B Verkeer en vervoer

Beleidskader

In het Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan zijn voorkeursstructuren vastgelegd voor gemotoriseerd verkeer, openbaar vervoer en langzaam verkeer. Voor gemotoriseerd verkeer heeft dit geleid tot een nieuw wegcategoriseringsplan (voorkeursstructuur voor de hoofdwegen). Hierin zijn de kaders voor een goede bereikbaarheid, verkeersdoorstroming en veiligheid op de gemeentelijke wegen in het kader van Duurzaam Veilig vastgesteld.

Binnen dit Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan is eveneens het parkeerbeleid opgenomen.

Financieel kader

Voor een betere doorstroming van het openbaar vervoer en de verbetering van de toegankelijkheid van de bushaltes voor mensen met bewegingsbeperkingen zijn gelden beschikbaar gesteld, waarop de subsidie vanuit de BDUGelden in mindering wordt gebracht.

1.C Openbare verlichting

Beleidskader

In het beleidsplan worden bepaalde eisen gesteld aan de kwaliteit van de verlichting, de kwaliteit van de installatie en de kwaliteit van de instandhouding. Het beheerplan is een uitwerking van de beleidsuitgangspunten die in het beleidsplan Openbare Verlichting van 2014 zijn vastgelegd. In het beheerplan wordt beschreven welk beheer en onderhoud uitgevoerd moet worden om de installatie en de verlichting op een gewenst kwaliteitsniveau te brengen of te houden en welke financiële middelen daarvoor nodig zijn. Uitgangspunt daarbij is het Collegeprogramma waarin het bestuur heeft aangegeven een duidelijke ambitie te hebben op het gebied van duurzaamheid, verkeersveiligheid en sociale veiligheid. Primair genereert het beheerplan de kwaliteiten van de OVL-installatie waarvoor deze bedoeld is: bijdragen aan een veilige en leefbare buitenruimte in Hendrik-Ido-Ambacht als het donker is.

Financieel kader

--

Egalisatiereserve openbare verlichting

Op 31 december 2018 heeft de reserve openbare verlichting een saldo van circa € 0,6 mln. Deze egalisatiereserve heeft als doel het gelijkmatig verdelen van kosten in de tijd.

Ontwikkelingen

Op basis van vastgelegde uitgangspunten in het beleidsplan en het toepassen van nieuwe ontwikkelingen en technieken, zoals dimmen en LED verlichting, vervangen we in de komende jaren de nodige lichtmasten en armaturen om de installatie kwalitatief op peil te houden, de doelmatigheid te verbeteren en het energieverbruik te beperken. Daar waar het financieel kostenneutraal mogelijk is, wordt gebruik gemaakt van LED verlichting.

1.D Infrastructurele kunstwerken

Beleidskader

Binnen de openbare ruimte bevinden zich infrastructurele kunstwerken, die de kruising van (water)wegen of andere natuurlijke barrières mogelijk maken. Dit zijn onder andere bruggen, duikers, keermuren, trappen, tunnels en viaducten. Vanuit het oogpunt van veiligheid en aanzien moeten we deze onderdelen beheren en onderhouden. In het beleidsplan zijn de hoofdpunten van het beleid beschreven. Het huidige beleid is erop gericht de kunstwerken op het kwaliteitsniveau 'basis' te onderhouden. De uitgangspunten van beleids- en beheerplannen, die door de raad in januari 2017 zijn vastgesteld, zijn vervolgens vertaald naar een plan van aanpak voor het onderhoud

Financieel kader

Voor het onderhouden van kunstwerken (bruggen, duikers, viaducten, verwijderen graffiti) is binnen het product "Infrastructurele kunstwerken" van het Programma Buitenruimte jaarlijks een budget beschikbaar.

1.E Verkeersvoorzieningen

Beleidskader

Verkeersvoorzieningen zoals verkeersborden, straatnaamborden, ANWB-bebording, schrikhekken en verkeerspalen zijn onderdeel van de openbare ruimte. Vanuit het oogpunt van verkeersveiligheid, bruikbaarheid en aanzien worden deze onderdelen beheerd en onderhouden.

In 2015 zijn nieuwe beleids- en beheerplannen 'verkeersvoorzieningen' opgesteld; het beheerplan wordt in 2019 geactualiseerd. In de plannen zijn nieuwe beleidsuitgangspunten vertaald naar een geactualiseerd plan van aanpak voor het onderhoud aan de verschillende items en zijn de verschillende consequenties nader aangegeven.

De verkeersvoorzieningen worden op het basisniveau onderhouden, waarbij niet meer wordt uitgegaan van een kwaliteitsdifferentiatie per gebied. Reden hiervoor is dat verkeersvoorzieningen qua plaatsing, beheer en onderhoud moeten voldoen aan wettelijke bepalingen en landelijke richtlijnen. In het beheerplan zijn uitgangspunten voor de verkeersvoorzieningen geformuleerd.

Financieel kader

Voor het onderhoud van verkeersvoorzieningen is structureel een budget beschikbaar binnen het product "wegen, straten en pleinen" van het Programma Buitenruimte.

1.F Straatmeubilair

Beleidskader

Straatmeubilair zoals banken, afvalbakken, fietsenstallingen enabri's, is een wezenlijk onderdeel van de openbare ruimte. Vanuit het oogpunt van veiligheid, bruikbaarheid en aanzien worden deze onderdelen beheerd en onderhouden. In 2015 zijn de nieuwe beleids- en beheerplannen 'straatmeubilair' opgesteld; het beheerplan wordt in 2019 geactualiseerd. In de plannen zijn nieuwe beleidsuitgangspunten vertaald naar een geactualiseerd plan van aanpak voor het onderhoud aan de verschillende items en zijn de verschillende consequenties nader aangegeven. Essentieel bij het beheer/onderhoud is het te hanteren kwaliteitsniveau voor het onderhoud. Op basis van de landelijke wetgeving en richtlijnen worden de betreffende voorzieningen in de openbare ruimte onderhouden op het kwaliteitsniveau 'basis'.

Financieel kader

Voor het onderhoud van straatmeubilair is een budget beschikbaar binnen het product "wegen, straten en pleinen" van het Programma Buitenruimte.

2. Riolering

2.A (Afval)waterketen

Beleidskader

In het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) worden de gemeentelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater uitgewerkt, met de daarvoor benodigde middelen.

Vanuit de Wet Milieubeheer zijn gemeenten verantwoordelijk voor de inzameling en het transport van afvalwater binnen hun grondgebied. Ook is elke gemeente wettelijk verplicht om volgens deze wet (artikel 4.22) een GRP op te stellen.

Het functioneren van de riolering wordt onder andere gewaarborgd door het plegen van onderhoud. Door het beheer en onderhoud planmatig uit te voeren en af te stemmen met andere werken in de openbare ruimte, wordt dit zo efficiënt mogelijk uitgevoerd. De planmatige aanpak en afstemming zijn uitgewerkt in het rioolbeheerplan.

Voor het grondwater is onze belangrijkste taak een goed inzicht verkrijgen in het grondwaterpeil met als doel het voorkomen en beperken van grondwateroverlast in kwantitatieve zin. Dit is verankerd in ons GRP en operationele plannen.

Financieel kader

In het GRP zijn de kosten en beheermaatregelen die verband houden met de bovengenoemde zorgplichten uitgewerkt. De verbrede rioolheffing dekt alle kosten die te maken hebben met onze zorgplicht voor het afvalwater, hemelwater en grondwater met een kostendekkend tarief.

Voor het uitvoeren van (verbeter)maatregelen, om aan de doelstellingen te kunnen voldoen, worden jaarlijks conform het gemeentelijk rioleringsplan in de investeringsplanning bedragen opgenomen.

Voor het beheer en onderhoud van rioleringen met toebehoren zijn budgetten beschikbaar onder het product “riolering” van het Programma Buitenruimte.

Ontwikkelingen

Onze gemeente werkt in het kader van het Bestuursakkoord Water binnen de Drechtsteden samen met de gemeenten Dordrecht, Alblasserdam en Zwijndrecht en het waterschap Hollandse Delta. De onderlinge samenwerking van de gemeenten met het waterschap door een intensivering van de bundeling van kennis en capaciteit, heeft tot doel het vergroten van de kwaliteit, het behalen van kostenbesparingen en het verminderen van kwetsbaarheid.

De samenwerking in de waterketen richt zich op de (afval)waterketen voor afvalwater, hemelwater en grondwater en voor zover noodzakelijk op het oppervlaktewater en kan verder worden geïntensiveerd en gestructureerd op basis van haalbaarheidsonderzoek. Bij actualisatie van beleid wordt de samenwerking in de waterketen verankerd en waar mogelijk en gewenst gezamenlijk beleid worden nagestreefd.

Voorziening riolering

Wij hebben de beschikking over een voorziening riolering. Deze heeft als doel het gelijkmatig verdelen van kosten in de tijd om tariefschommelingen te voorkomen. De voorziening wordt gevoed met het verschil tussen de jaarlijkse exploitatiekosten van de riolering en de inkomsten uit rioolheffing.

Conform het beleidsplan Wegen 2013-2023 komt het wegherstel van de bovenliggende verharding bij vervanging van het rioolstelsel ten laste van de jaarlijkse exploitatiekosten van de riolering. Dit bedrag (jaarlijks € 270.000) wordt gebruikt als gedeeltelijke dekking voor de onderhoudskosten van verhardingen.

3. Water

Stedelijk waterbeheer

Beleidskader

Het doel van het stedelijk waterbeheer is om te komen tot een goed beheersbaar en aantrekkelijk watersysteem met water van voldoende kwaliteit en gevarieerde veilige oevers. Het waterplan is verouderd en wordt niet geactualiseerd in de bestaande vorm. De relevante punten zijn opgenomen in het GRP, en worden aangevuld met afzonderlijke bestuursakkoorden met het waterschap Hollandse Delta.

Financieel kader

De jaarlijkse kosten die verband houden met het uitvoeren van het stedelijk waterbeheer zijn opgenomen onder het product 'Waterhuishouding' binnen het Programma Buitenruimte.

3.A Baggerplan

Beleidskader

Het baggeren en het daaraan ten grondslag liggende baggerplan is een belangrijke schakel in de gemeentelijke waterketen. Het baggerplan geeft inzicht in de beheeractiviteiten op het gebied van baggeren die benodigd zijn om de watergangen op diepte te houden.

Kwaliteitsniveau

Vanwege de wetgeving van het waterschap moeten wateren periodiek uitgebaggerd worden om ze op de juiste breedte en diepte te houden. Het feitelijke baggerwerk wordt zowel door onze gemeente als door het waterschap Hollandse Delta uitgevoerd, afhankelijk van de onderhoudsverplichting van de watergangen. Daarnaast bestaat de verplichting om deze wateren vrij te maken van los vuil en waterplanten.

Financieel kader

De kosten voor het baggeren van watergangen zijn opgenomen onder het product 'Waterhuishouding' van het Programma Buitenruimte.

3.B Beheer en onderhoudsplan oeverbeschermingen

Het beheer- en onderhoudsplan oeverbescherming 2018-2026 geeft een volledig beeld van de huidige onderhoudstoestand van de oeverbescherming in beheer van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht, een overzicht van de werkzaamheden in de planperiode en een raming van de kosten voor de uit te voeren werkzaamheden.

4. Groen

4.A Groenstructuurplan

Beleidskader

De Groenstructuurvisie voor de gemeente is vastgesteld in het Groenstructuurplan (2013). In het Groenstructuurplan is onze gemeente in drie onderhoudszones verdeeld. Het Groenstructuurplan vormt het beleidsmatige kader om te komen tot een gestructureerd groenbeleid. Het groenbeleid richt zich op het creëren van een balans tussen de kwaliteit en de beschikbare middelen. Daarnaast biedt het Groenstructuurplan ook een kader voor ontwerp, (her)inrichting en het onderhoud van het openbaar groen.

De visie op de gewenste visuele kwaliteit van de groenvoorzieningen in de openbare ruimte is vastgesteld in het Beeldkwaliteitsplan Groen. Het Beeldkwaliteitsplan geeft weer wat het onderhoudsniveau is van het groen; met andere woorden welke kwaliteit er wordt nagestreefd.

Bomenbestand

Het bomenbestand op 1 januari 2019 was 12.010 . Naar aanleiding van een uitgevoerde reconstructie in 2017 worden er nog 487 bomen herplant. In 2018 zijn er in het kader van het reguliere onderhoud 165 verwijderd. Alle bomen worden nog herplant.

Financieel kader

De budgetten voor het onderhoud van openbare groenvoorzieningen zijn opgenomen onder het product “groen” van het Programma Buitenruimte. Bij uitbreiding en andere mutaties van het areaal wordt het onderhoudsbudget aangepast.

Ontwikkelingen

Onkruidbestrijding op verharding is noodzakelijk, het houdt de weg toegankelijk, het gebruik van de weg veilig, de woonomgeving leefbaar en het verlengt de levensduur van de verharding. Het gebruik van chemische middelen is echter niet langer toegestaan.

Om deze reden wordt sinds 1 mei 2016 het onkruid op de verhardingen bestreden door toepassing van heet water- en hete luchttechniek. Deze toepassingen zijn arbeidsintensiever dan de voorheen toegepaste DOB-methode waarbij chemische middelen werden ingezet. Er moeten nu meer behandelingen plaatsvinden om hetzelfde beeld te houden. In perioden van "groei" is het moeilijk het beeld op orde te houden met de beschikbare middelen.

4.B Begraafplaatsen

Beleidskader

In het Beeldkwaliteitsplan Groen is aangegeven dat door de bijzondere functie van de begraafplaatsen deze binnen de representatieve zone en daarom worden de begraafplaatsen op kwaliteitsniveau A onderhouden. Het beleidsplan begraafplaatsen geeft naast deze uitgangspunten ook inzicht in de benodigde capaciteit voor begraven en bijzetten van urnen voor de komende jaren. Op deze manier kan worden aangegeven op welk moment graven geruimd moeten worden om voldoende capaciteit te behouden.

Financieel kader

In de exploitatie begraafplaatsen zijn de kosten opgenomen voor het beheer en onderhoud van de begraafplaatsen en het uitvaartcentrum. De leges van de verschillende begraafplaatsactiviteiten zijn mede op deze kosten afgestemd en leiden tot een kostendekkende exploitatie. Egalisatiereserve begraafplaatsen Deze egalisatiereserve heeft als doel de kosten en inkomsten voor het onderhoud van graven op begraafplaatsen, waarvoor het meerjarig onderhoud eenmalig door nabestaanden is afgekocht, gelijkmatig over de tijd te spreiden. Op 31 december 2018 heeft de reserve begraafplaatsen een saldo van circa € 0,5 mln.

Ontwikkelingen

De begraafplaatsen en het uitvaartcentrum worden op verantwoorde wijze geëxploiteerd met een beheerder binnen onze eigen organisatie en inzet van aannemers voor het groenonderhoud van de begraafplaatsen en voor het delven van graven. Dit met extra aandacht voor representatie en onderhoud tegen aanvaardbare en kostendekkende tarieven voor alle begraaf- en

uitvaartactiviteiten. Na een periode van ruimen van graven wordt een nieuw passend beeld op de begraafplaats Achterambachtseweg opgesteld.

4.C Speelvoorzieningen

Beleidskader

De kaders in het Speelruimteplan uit 2013 zijn grotendeels met participatie van ouders en kinderen tot stand gekomen. Samen met bewoners en kinderen zijn de wensen, ideeën, uitvoeringskaders en randvoorwaarden bepaald voor de herinrichting van speelplekken voor de komende tien jaar. Eveneens is voor de komende 5 jaar opgenomen welke plekken op welk moment worden aangepakt en de beschikbare bedragen die hierbij horen.

In het Beheerplan speelvoorzieningen zijn de technische uitgangspunten voor het onderhoud uitgewerkt zoals eisen aan materiaalgebruik en valondergronden. Het Beheerplan speelvoorzieningen is in 2015 geactualiseerd.

Speelplekken en speelvoorzieningen moeten volgens het speelruimteplan voldoen aan de eisen die de doelgroep (leeftijdscategorie) stelt. Verder moeten ze voldoen aan de wettelijke veiligheidseisen. Door inspecties, vastgelegd in inspectierapporten, worden periodiek alle speelplekken en speelwerktuigen gekeurd op veiligheid en onderhoudstoestand. Waar nodig vindt reparatie en/of vervanging plaats.

Financieel kader

De jaarlijkse beheer- en onderhoudskosten van de speelplaatsen zijn vertaald in het product 'speelvoorzieningen' binnen het Programma Sociaal, Welzijn en Educatie.

5. Gebouwenbeheer

Beleidskaders

In het vastgestelde Meerjarig Onderhoudsplan (MOP) 2012-2021 wordt voor de middellange termijn richting gegeven aan een effectief en efficiënt beheer en onderhoud van de gemeentelijke gebouwen. In dit meerjarige plan is aangegeven welke onderhoudswerkzaamheden noodzakelijk zijn voor de gemeentelijke gebouwen in de beschouwde periode.

Met het instellen van een egalisatiefonds voor beheer en onderhoud van gemeentelijke gebouwen is er in voorzien dat in dit fonds gedoteerde middelen beschikbaar blijven voor beheer en onderhoud van de gebouwen. Zo kan tussen gebouwen en over de jaren geschoven worden met middelen.

Financieel kader

Jaarlijks vindt bij vaststelling van de Kadernota op basis van het vastgestelde MOP 2012-2021 steeds de afweging tussen de gewenste en de beschikbare middelen plaats. Per gebouw wegen we af of het beheer en onderhoud uitstel kan vergen als beschikbare financiële middelen in dat jaar te kort schieten.

Ontwikkelingen

Besloten is om een aantal gemeentelijke gebouwen af te stoten. Voor enkele gebouwen, o.a. sloop en verkoop grond voormalige gemeentewerf aan de Grotenoord 2 is de procedure gestart, het voormalige ABN-AMRO gebouw aan de Graaf Willemlaan is gesloopt. Aan de Jan Wissenslaan 5 is een nieuwe school, De Tweestroom in gebruik genomen, de terreinen aan de Steenbakkersstraat en de Geard Alewijnstraat staan klaar voor herontwikkeling.

Vanuit het Actieplan Duurzaamheid treffen wij duurzame maatregelen bij gemeentelijke gebouwen. In 2018 is de conventionele verlichting van kinderopvang Bekestein en het Baxhuis vervangen door LED. Daarnaast kopen we stroom voor openbare verlichting en voor onze gebouwen 100% groen in via Greenchoice. Voor de gemeentelijke gebouwen met een lager energieverbruik onderzoeken we

de komende jaren de mogelijkheid van zonnepanelen in combinatie met energiebesparingsmaatregelen. Verder blijven we onze stroom groen inkopen. Bij de bouw van het nieuwe binnenbad van zwembad De Louwert worden waar mogelijk energiebesparende maatregelen getroffen. Denk aan warmtepompen, hybride verwarming, PV panelen, zonnecollectoren, LED verlichting met daglichtreductie en aanwezigheidsdetectie, slim waterverbruik. Bij scholen en de gebouwen in beheer van Cascade hebben we slechts een stimulerende rol. Voor scholen is een energiebesparingstraject opgezet in de Drechtsteden, waaraan ook scholen uit Hendrik-Ido-Ambacht kunnen meedoen.

6. Afval

6.A Afvalinzameling

Beleidskader

De gemeente heeft een wettelijke zorgplicht voor de inzameling van (gescheiden) huishoudelijk afval binnen haar grondgebied. Deze zorgplicht staat omschreven in de afvalstoffenverordening en vloeit voort uit de Wet Milieubeheer.

In 2008 is de nieuwe Europese kaderrichtlijn afvalstoffen gepubliceerd. Deze richtlijn vormde de basis voor het tweede landelijk Afvalbeheer Plan (LAP2). In dit plan heeft het 'ketengericht afvalbeleid' een belangrijke plaats gekregen door naar de materiaalketen van afval te kijken. Dit gaat van de winning van een grondstof tot en met de verwerking van een afvalstof. Met deze ketenaanpak wordt een duurzaam en zuinig materiaalgebruik beoogd, waarmee een vermindering van de milieudruk kan worden gerealiseerd. In het nieuwe LAP3 wordt de lat nóg hoger gelegd. Hierin staat het circulair denken centraal, waarin we efficiënt omgaan met grondstoffen en we afval voorkomen. Er is meer aandacht voor onderwerpen als recycling en grondstoffen.

De afvalscheidingsresultaten van onze gemeente blijven achter op de resultaten van Drechtstedengemeenten en vergelijkbare gemeenten. Vanuit het Rijk worden de milieudoelstellingen steeds verder aangescherpt. Door maatregelen als extra afvalstoffenbelasting op het restafval stimuleert de overheid om afval zoveel mogelijk te scheiden. De milieudoelstellingen worden momenteel deels en in langzaam tempo behaald en de kosten van afvalinzameling en verwerking stijgen. In de commissie van juni 2016 heeft de raad gevraagd om het afvalbeleidsplan 2013-2023 te herzien.

Financieel kader

De kosten van het gescheiden inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval worden gedekt de afvalstoffenheffing. Deze is echter niet kostendekkend. Door de aangescherpte doelstellingen vanuit het Rijk nemen de kosten toe op het gebied van afvalverwerking. Ons uitgangspunt is dat deze taak kostendekkend moet zijn. Door de invoering van de afvalstoffenbelasting voor Nederlands afval dat in de Afval Verwerkings Installaties (AVI's) wordt verbrand, zijn de kosten voor afvalverwerking flink gestegen. Deze belasting is ingevoerd om bedrijven en gemeenten te stimuleren meer te recyclen en zodoende de hoeveelheid te verbranden afval te reduceren. De extra genomen maatregelen als de minicontainer voor oud papier en karton en de wijziging in inzameling van plastic, metaal en drankenkartons blijken onvoldoende te zijn om de kosten te dekken. De druk op bijsturing van het afvalbeleid is daarom nog meer toegenomen.

Ontwikkelingen

Het Kabinet richt haar pijlers op een circulaire economie. Hierin staat recycling van grondstoffen centraal. Het Rijk werkt hieraan in het programma Van Afval naar Grondstof (VANG). De kern van dit programma is het optimaal gebruik van grondstoffen door het voorkomen van afval en beter

scheiden en recyclen van afval dat toch ontstaat. Het Rijk heeft daarom het percentage afvalscheiding eerder al verhoogd van 60% naar 65% en legt hier nog een schep bovenop door een doelstelling op te leggen van 75% scheiding van huishoudelijk afval in 2020. Ook is een doelstelling op de restafvalfractie gelegd; van 250 kilo restafval per inwoner per jaar naar 100 kilo in 2020. Bovendien heft het Rijk vanaf 2019 een hogere belasting op restafval.

Communicatie

Bij het vaststellen van het afvalbeleid 2013-2023 is de aandacht vooral gevestigd op gedragsverandering door communicatie. Sinds 2013 hebben wij daarom een communicatiestrategie specifiek gericht op afval. De combinatie van faciliteren (het afval scheiden makkelijk maken) en handhaven is belangrijk. Communicatie kan vooral bijdragen aan bewustwording, een eerste stap naar gedragsverandering.

Bij afvalcommunicatie wordt de link gelegd met het thema duurzaamheid. We maken voornamelijk gebruik van eigen communicatiemiddelen zoals het gemeentenuws, de website en social media. Waar mogelijk zoeken we samenwerking met maatschappelijke partners (inclusief bewoners). Uit analyse blijkt dat, ondanks de inzet op gebied van communicatie, in ons restafval nog een hoog percentage herbruikbare fracties zit; GFT, plastic, metaal en drankkartons (PMD), textiel en glas. Op deze componenten richten wij ons in 2019. Verder haken we aan bij campagnes van afvalverwerker HVC (grondstoffendenkend) en landelijke campagnes zoals de Opschoondag. Op het gebied van educatie werken we samen met 'Koos de Vuilnisman', die afvallessen verzorgt voor de basisscholen.

De inzet van communicatie op lange termijn nemen wij mee in het nieuwe grondstoffenbeleidsplan.

6.B Zwerfafval

Beleidskader

In 2008 heeft de raad met de vaststelling van het beleidsplan zwerfafval ingestemd met een ketenaanpak. Dit betekent preventie door voorlichting en bewustwording, het verbeteren van de gemeentelijke faciliteiten en uiteindelijk het inzetten van handhaving. De gemeente streeft naar een minimale schoonheidsgraad van B (redelijk schoon) voor het aangetroffen zwerfafval in alle soorten gebieden (verhardingen, groen en water) (geldt nog steeds). In 2018 zijn we begonnen met de actualisatie van het zwerfafvalbeleidsplan, dit gaat door in 2019.

In 2015 is het zwerfafvalbeheerplan geactualiseerd. In het beheerplan zijn uitgangspunten vanuit het zwerfafvalbeleidsplan vertaald naar concrete acties.

Financieel kader

De kosten van het opruimen van zwerfafval zijn vertaald in het taakveld afval binnen het Programma Buitenruimte. In 2018 hebben we bij stichting Nedvang een zwerfafvalsubsidie aangevraagd met terugwerkende kracht. Deze aanvraag is gehonoreerd. Uit deze subsidie worden diverse acties uitgevoerd om het zwerfafval in de gemeente te verminderen.

5. Grondbeleid

5. Grondbeleid

Het grondbeleid van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht is vastgelegd in de Nota "Grond voor Beleid"(2009). Met het grondbeleid wordt uitvoering gegeven aan de ruimtelijke visie die met name in de Structuurvisie "Waar de Waal Stroomt (2009)" is vastgelegd. In dit beleidsdocument worden de ruimtelijke ambities van de gemeente uiteengezet.

In de Nota grondbeleid is vastgelegd dat de gemeente zoveel mogelijk een actief grondbeleid voert wanneer er sprake is van grootschalige ontwikkelingen of ontwikkelingen welke invloed kunnen hebben op de ruimtelijke of stedenbouwkundige structuur van de gemeente. Met dit actieve grondbeleid wil de gemeente gewenste ruimtelijke ontwikkelingen initiëren en sturen. Faciliterend grondbeleid wordt echter niet uitgesloten.

Ook de keuze om hoofdzakelijk het instrument Wet voorkeursrecht gemeenten te gebruiken is in de Nota grondbeleid vastgelegd. Als er aanleiding is om geen gebruik te maken van het gemeentelijk voorkeursrecht, wordt dit gemotiveerd aan de gemeenteraad aangegeven. Waar een minnelijke verwerving van gronden niet mogelijk blijkt, maakt de gemeente gebruik van het onteigeningsinstrument.

Uitvoering grondbeleid

Voor de uitvoering van actief grondbeleid worden grondexploitaties opgesteld. Met een grondexploitatie wordt het financieel kader vastgelegd waarbinnen het beleid uitgevoerd moet worden. Voor enkele wenselijke grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen zijn in het verleden grondexploitaties vastgesteld die jaarlijks geactualiseerd worden. Bij de vaststelling van de begroting 2018 waren er drie actieve grondexploitaties binnen de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht: De Volgerlanden, bedrijventerrein Ambachtsezoom Fase 1 en bedrijventerrein Ambachtsezoom Fase 1a.

Bij enkele kleinschalige ruimtelijke ontwikkelingen wordt wel faciliterend grondbeleid gevoerd, waarbij kostenverhaalovereenkomsten met de ontwikkelaars worden gesloten.

Prognose verwachte resultaten grondexploitaties

In onderstaande tabel worden de grondexploitaties samengevat. Hierin is per project, naast wat algemene informatie, het financiële resultaat en het gewogen risicobedrag opgenomen. Om de grondexploitaties te kunnen vergelijken en de geprognosticeerde resultaten te kunnen optellen zijn de resultaten contant gemaakt naar 1 januari 2019. Voor de risicoanalyse worden jaarlijks, aan de hand van de RISMAN-methode, de verschillende risico's die van toepassing zijn benoemd, gekwalificeerd en gekwantificeerd. Vervolgens wordt een gewogen risicobedrag berekend met een zekerheidspercentage van 90%. Dit houdt in dat het voor 90% zeker is dat het genoemde bedrag voldoende is om de risico's af te dekken. In het weerstandsvermogen van de gemeente wordt met dit risicobedrag rekening gehouden.

Daarna wordt per grondexploitatie kort het toegepaste grondbeleid beschreven, met een toelichting op het verwachte financiële resultaat.

Tabel 1 Projectoverzicht (peildatum 1-1-2019)			
Bedragen x €1.000.000,-			
	De Volger- landen	Ambachtse- zoom Fase 1	Ambachtse- zoom Fase 1a
Verwachte afronding project	2027	2028	2022
Totale plangebied (ha)	210 ha	22,2 ha	0,7 ha
Areaal nog aan te kopen grond	1,2 ha	2 ha	0
Areaal uitgeefbaar		15,6 ha	0,7 ha
Areaal nog te verkopen grond	23,8 ha	15,6 ha	0,7 ha
Gerealiseerde kosten	€ 309,0	€ 16,5	€ 0,4
Gerealiseerde baten	€ 238,3	€ 0,6	€ -
Boekwaarde	€ 70,7	€ 16,0	€ 0,4

Nog te realiseren baten -/- kosten	€ 70,4	€ 18,6	€ 0,9
Resultaat op eindwaarde	€ -0,0	€ 2,7	€ 0,6
Resultaat op netto contante waarde	€ -0,0	€ 2,2	€ 0,5
Risico's	€ 3,7	€ 2,3	€ 0,06

De Volgerlanden

-

Beleidskader

De gemeente heeft sinds het begin van het project actief grondbeleid gevoerd in het realiseren van woningbouwlocatie De Volgerlanden. De gemeente wilde alle gronden in eigendom verkrijgen om de regie te houden. Veelal werden gronden van particulieren aangekocht en overige benodigde gronden die in bezit waren van projectontwikkelaars werden met bouwclaimovereenkomsten bij het gemeentelijke eigendom betrokken.

De verwervingen in het gebied De Volgerlanden-West zijn afgerond. In het gebied De Volgerlanden-Oost is nog niet alle grond in volledig eigendom van de gemeente. Circa 600 m² is nog in eigendom van een private partij, waarmee inmiddels overeenstemming is bereikt over de verkoop van de gronden.

Financieel kader

De grondexploitatie vormt het financieel kader van het project De Volgerlanden. Dit kader wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld en geactualiseerd. In de gemaakte afspraken met de gemeente Zwijndrecht is opgenomen dat van het exploitatieresultaat tot € 20 miljoen (winst of verlies) beide partijen ieder de helft voor zijn rekening nemen. Het bedrag boven de € 20 miljoen (winst of verlies), is voor 2/3 deel (voor rekening) van Hendrik-Ido-Ambacht en 1/3 deel (voor rekening) van Zwijndrecht.

-

Bedrijventerrein Ambachtsezoom Fase 1

Beleidskader

Bij bedrijventerrein Ambachtsezoom wordt actief grondbeleid toegepast. Sinds 1 januari 2013 richt de planvorming van Ambachtsezoom zich alleen op het westelijke gedeelte van het bedrijventerrein (fase 1 en fase 1a). Nog niet alle grond in het gebied is in eigendom bij de gemeente. Wel is er met de betreffende partijen overeenstemming bereikt over de verwerving van de gronden.

Financieel kader

De geactualiseerde grondexploitatie Ambachtsezoom Fase 1, welke het financiële kader van de betreffende fase van het project vormt, is vastgesteld in de raadsvergadering van 8 juli 2019.

Bedrijventerrein Ambachtsezoom Fase 1a

Beleidskader

Ook voor Ambachtsezoom Fase 1a geldt dat er actief grondbeleid toegepast wordt.

Financieel kader

De geactualiseerde grondexploitatie Ambachtsezoom Fase 1a geldt als het financiële kader van de betreffende fase van het project en is vastgesteld in de raadsvergadering van 8 juli 2019. Deze grondexploitatie beperkt zich tot de gronden waar in het bestemmingsplan een directe bestemming 'Bedrijventerrein', met nadere aanduiding 'verkoop punt motorbrandstoffen' is opgenomen.

Tussentijdse winstneming

Tussentijdse winstneming geldt vooral bij projecten die diverse jaren duren. Hieronder zijn regels opgenomen over hoe wordt omgegaan met (tussentijdse) winstneming:

1. Tussentijdse winstneming kan alleen plaatsvinden indien:
  - a. voldoende zekerheid bestaat over het (verwachte) resultaat van de grondexploitatie, ofwel het resultaat op de grondexploitatie betrouwbaar kan worden ingeschat; én
  - b. de grond (of het deelperceel) is verkocht; én
  - c. de kosten zijn gerealiseerd
2. Wanneer er wordt voldaan aan de voorwaarden voor tussentijdse winstneming wordt de zogenaamde procentagemethode (POC) toegepast.
3. Bij de bepaling van de tussentijdse winst worden de risico's die specifiek samenhangen met de nog te realiseren kosten en opbrengsten van de grondexploitatie in mindering gebracht.

Bij winstneming gelden in algemene zin de volgende uitgangspunten: de winst wordt naar rato van gerealiseerde kosten en opbrengsten (tot en met het lopende jaar) genomen. Dus indien 50% van de kosten is gerealiseerd en 50% van de grond is verkocht (over de gehele looptijd), dan is de winstrealisatie $50\% \times 50\% = 25\%$. Zowel de realisatie van de kosten als de realisatie van de opbrengsten zijn bepalend voor de omvang van de winstrealisatie.

Voor de grex Volgerlanden geldt een bijzondere situatie omdat deze grex samen met Zwijndrecht wordt uitgevoerd in gezamenlijk winst en risico. Daarom wordt bij de Volgerlanden in zo'n situatie een extra risico afweging gemaakt in relatie tot de omvang van het project.

M.b.t. de grex Ambachtsezoom worden de allereerste gronduitgiften pas in 2019 voorzien.

Reserve en Risico

De aard van de activiteiten binnen het totaal van de exploitaties maakt het noodzakelijk ter afdekking van de algemene risico's een algemene reserve grondbedrijf aan te houden. Deze reserve wordt opgebouwd uit de eindresultaten van alle afgesloten grondexploitaties plus alle tussentijdse winst- en verliesnemingen. Het nemen van winst zal geschieden overeenkomstig de eerder beschreven methodiek van (tussentijdse) winstneming. Indien er bij het opstellen dan wel het actualiseren van een kostprijscalculatie blijkt dat er een verlies op een complex ontstaat, wordt hiervoor een voorziening getroffen ten laste van de Algemene reserve grondbedrijf.

De Algemene reserve grondbedrijf dient op voldoende niveau te zijn om de benoemde risico's te kunnen opvangen en dient een minimum niveau te hebben afhankelijk van het risicoprofiel. Zodra het saldo van de reserve zich onder het minimum niveau bevindt, moet dit worden aangevuld vanuit de Algemene (concern)reserve. De Algemene reserve grondbedrijf kent geen maximum niveau.

6. Verbonden partijen

6. Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn die partijen waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie heeft én waarin zij een financieel belang heeft. Een verbonden partij levert daarmee een bijdrage aan de realisatie van maatschappelijke doelen van de gemeente. Partijen waaraan een significant (financieel) risico kleeft, worden ook verwerkt in de paragraaf 'Weerstandvermogen'.

BBV

In de nieuwe BBV is opgenomen dat voortaan een onderverdeling wordt gemaakt naar:

- gemeenschappelijke regelingen;
- vennootschappen en coöperaties;
- stichtingen en verenigingen, en;
- overige verbonden partijen.

In dit hoofdstuk gaan we in op de doelstellingen, taken en financiële aspecten van de gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht participeert. Bij een vennootschap en coöperatie participeert de gemeente in het risicodragend vermogen van een privaatrechtelijke rechtspersoon als aandeelhouder van de betreffende NV of BV. Hieronder wordt een opsomming gegeven van dergelijke samenwerkingsverbanden.

<i>Gemeenschappelijke regelingen</i>	<i>Vennootschappen en coöperaties</i>
<ul style="list-style-type: none"> • GR Drechtsteden • GR Dienst Gezondheid & Jeugd • GR Veiligheidsregio • GR Omgevingsdienst • GR Drechtwerk • GR Natuur en recreatieschap IJsselmonde • GR Openbare Verlichting GR Gevudo 	<ul style="list-style-type: none"> • ROM-D • Oasen (NV) • Eneco Holding (NV) • BNG (NV)

De stichtingen en verenigingen en overige verbonden partijen zijn bij ons niet aan de orde.

<i>Verbonden partijen (x € 1.000)</i>	<i>Relatief aandeel HIA</i>	<i>Bijdrage HIA begroting 2018</i>	<i>Bijdrage totaal 2018</i>	<i>Gerealis. Resultaat 2018</i>	<i>Eigen vermogen 1-1-2018</i>	<i>Eigen vermogen 31-12-2018</i>	<i>Vreemd vermogen 1-1-2018</i>	<i>Vreemd vermogen 31-12-2018</i>
GR Drechtsteden								
Bureau Drechtsteden en staf	10,64%	764						
griffie	11,02%	42						
Sociale Dienst Drechtsteden	4,76%	10.572	-	-1.120				
minus rijks-doeluitkering SDD	4,64%	-4.255	-91.779					
Service Centrum Drechtsteden	6,94%	1.743	26.541					
Gemeentebelastingen Drechtsteden	10,34%	507	5.375					
Onderzoekcentrum Drechtsteden	11,00%	77	700					
Totaal GRD	5,22%	13.705	262.103	-140	4.207	-758	57.693	56.206
GR Dienst Gezondheid & Jeugd (zonder RAV)				1.235	3.299	4.194	83.840	57.426
DG&J	6,11%	1.257	11.792	-	-	-	-	-
Serviceorganisatie Jeugd	4,97%	5.646	113.560	-	-	-	-	-
GR Veiligheidsregio (incl. boxen)	4,9%	1.724	39.604	1.420	7.285	8.364	63.875	60.630
GR Omgevingsdienst	1,72%	414	24.011	100	2.873	1.736	9.908	6.693
Drechtwerk	3,44%	175	4.148	-945	1.249	1.130	30.648	30.650
GR Natuur en recreatieschap IJsselmonde	15%	207	1.363	212	3.881	3.987	1.977	1.991
GR Openbare Verlichting	11,91%	54	451	32	142	151	210	195
GR Gevudo (aandeel gar.kap. 8 mln)	7,34%	8.685	114.405	-	30	30	509	538
Vennootschappen								
ROM-D Holding NV	2,40%	109	4.601	-26	4.103	4.077	2.151	2.151
ROM-D Capital BV				-126	18.552	18.427	13	0,14
ROM-D Beheer NV				3	40	44	146	151

ROM-D Capital beheer BV				-3	46	43	0	0
ROM-D KILL III CV	1,30%	141	6.793	820	8.960	10.389	12.874	9.014
ROM-D Projecten CV				-378	2.481	2.103	2.393	9.492
Oasen (NV)	2,81%	-	-	4.826	103.668	108.494	162.538	159.959
Eneco Groep (NV)	0,50%	-	-	162.000	2.866.000	2.939.000	2.790.000	2.807.000
Stedin Groep (NV)		-	-	1.286	2.081.000	2.198.000	4.469.000	4.793.000
BNG (NV)	0,05%	-	-	337.000	4.220.000	4.257.000	135.918.000	133.251.000

A. Gemeenschappelijke regelingen

Een groot deel van de gemeentelijke middelen wordt via verbonden partijen ingezet voor realisatie van doelen, uitvoering van processen en ondersteuning van de bedrijfsvoering. Vanwege de vaak aanmerkelijke bestuurlijke, beleidsmatige en financiële belangen is inzicht in en effectieve sturing op deze verbonden partijen noodzakelijk.

GR Drechtsteden

De gemeenten in de Drechtsteden zijn gezamenlijk een netwerkstad en netwerkorganisatie op een aantal beleidsterreinen. Inhoudelijke samenwerking, afstemming en voorbereiding van beleid binnen de Drechtsteden vindt plaats op de beleidsterreinen Fysiek, Sociaal en Bestuur. Al een aantal jaren werken de Drechtsteden samen in gezamenlijke uitvoeringsorganisaties: Sociale Dienst Drechtsteden, Servicecentrum Drechtsteden, Gemeentebelastingen Drechtsteden, Onderzoekcentrum Drechtsteden, en de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden (ROM-D) als onderdelen van de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden.

Met die samenwerking zetten de gemeenten in op optimale dienstverlening aan de inwoners, organisatorische en financiële verbeteringen en presentatie van 'De Drechtsteden' naar buiten als economisch krachtige, goed bereikbare en leefbare regio. Zij doen dit elk met behoud van de eigen karakteristieke kenmerken. Daarnaast werken besturen en organisaties van de Drechtstedengemeenten ook samen met partijen in de regio, zoals het regionale bedrijfsleven, woningbouwcorporaties, het onderwijs, de gezondheidszorg, welzijnsorganisaties en culturele instellingen. Participeren in de samenwerking biedt de gemeenten kansen en vernieuwingen voor de regio en daarmee ook voor de inwoners. De diversiteit aan beleidsterreinen en uitvoeringstaken waarop in Drechtstedenverband wordt samengewerkt, is vanzelfsprekend merkbaar in de programma's in onze gemeentelijke begroting.

Naam verbonden partij	GR Drechtsteden
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Draagvlak te creëren voor een evenwichtige ontwikkeling van het gebied. Om deze doelstelling te realiseren en met inachtneming van de autonomie van de deelnemende gemeenten, behartigt

	<p>Drechtsteden de gemeenschappelijke regionale belangen op de volgende terreinen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Economie en bereikbaarheid (economie, grondzaken, bereikbaarheid, recreatie en toerisme) • Fysiek (volkshuisvesting, wonen, ruimtelijke ontwikkeling en ruimtelijk beheer, milieu, water, groen, publieke infrastructuur, economie, grondzaken, bereikbaarheid, recreatie en toerisme) • Sociaal (sociale zekerheid en -ontwikkeling, onderwijs en kennisinfrastructuur, sport en cultuur) • Bestuurlijke ontwikkeling en grotestedenbeleid • Staf- en ondersteunende diensten en de bedrijfsvoering • Sociaal- geografisch onderzoek <p>Daarnaast heeft Drechtsteden als doelstelling zorg te dragen voor:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. de efficiënte en effectieve heffing en invordering van belastingen, voor de heffing en invordering waarvan de gemeenteraden van de gemeenten belastingverordeningen en de kwijtscheldingsregels hebben vastgelegd, elk voor zover het hun gebied betreft; 2. de uitvoering van de WOZ waaronder tevens wordt begrepen de administratie van vastgoedgegevens en het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en derden, elk voor zover het hun gebied betreft.
Risico's	<ul style="list-style-type: none"> • loonkosten: de nieuwe cao en de ontwikkeling van de pensioenpremie kunnen leiden tot hogere kosten • WMO Begeleiding: stijgende uitgaven voor individuele begeleiding en dagbesteding • abonnementstarief WMO: uitgaven voor gemeenten aan WMO-voorzieningen nemen toe en de inkomsten uit de eigen bijdragen nemen af • zaak- en archief Systeem leidt mogelijk tot hogere beheerlasten • ontwikkeling macro budget inkomensondersteuning: structureel meenemen van niet conjuncturele, niet beïnvloedbare en externe effecten • bedrijfsvoering: extra kosten om te voldoen aan nieuwe regels en eisen , zoals AVG en informatiebeveiliging.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het Drechtstedenbestuur (collegelid), Drechtstraad (raadsleden fracties) en diverse portefeuillehoudersoverleggen (portefeuillehouders).
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	Op initiatief van de gemeente Dordrecht is voor de zomer van 2017 een onderzoeksvraag geformuleerd naar een strategische heroriëntatie op de regionale samenwerking. Bureau Berenschot

	<p>leverde hier in februari 2018 een rapport over op waarin onder andere werd geconcludeerd dat de samenwerking in de Drechtsteden meerwaarde oplevert binnen het sociaal domein en op het gebied van bedrijfsvoering en er onvoldoende slagkracht is binnen het ruimtelijk-economisch domein. Onder leiding van de heer Deetman is een voorbereidingscommissie aan de slag gegaan met voorstellen voor aan de raden over de toekomst van de samenwerking. In 2019 zal hier verder besluitvorming over plaatsvinden.</p>
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Sturingsarrangement 5 (risicoprofiel hoog)
Websites en documenten	www.drechtsteden.nl begroting 2019 en lokale zienswijze

GR Veiligheidsregio ZHZ

GR Veiligheidsregio ZHZ

Onze gemeente maakt deel uit van de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (VRZHZ). De gemeenschappelijke regeling VRZHZ is aangegaan met de gemeenten Alblasterdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hoeksche Waard, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht.

In de veiligheidsregio zijn de brandweertaak, de taken op het terrein van de GHOR (Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen), Crisisbeheersing en Rampenbestrijding en Bevolkingszorg ondergebracht.

Naam verbonden partij	GR Veiligheidsregio ZHZ
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	De regeling is opgericht voor de uitvoering van de Wet veiligheidsregio's en stelt zich ten doel te allen tijde een gezamenlijke effectieve en efficiënt georganiseerde slagkracht voor crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweerbijstand en geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen te kunnen leveren en een deskundig en betrouwbare veiligheidsadviseur te zijn.
Risico's	<p>De GR VRZHZ geeft de volgende risico's op:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Effecten ten aanzien van het uittreden van Vijfheerenlanden; · Effecten benchmark; · Voltooiing van de reorganisatie.

Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	De burgemeester zit in het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur van de Veiligheidsregio.
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	De Veiligheidsregio heeft veel aandacht voor de implementatie van de nieuwe organisatie. Daarnaast vraagt de uitkomst van de benchmark om vervolgacties met als doel ook toekomstig financieel in balans te blijven.
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Arrangement: 4 (risico: gemiddeld/hoog)
Websites en documenten	www.vrzhz.nl

GR Omgevingsdienst

GR Omgevingsdienst

We participeren op Zuid-Holland Zuid-niveau in de GR Omgevingsdienst die voor ons de wettelijke milieu- en omgevingstaken uitvoert. De 10 gemeenten uit de regio Zuid-Holland Zuid zijn eigenaar, samen met de provincie Zuid-Holland.

Naam verbonden partij	GR Omgevingsdienst
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Uitvoeren van de wettelijke milieu- en omgevingstaken voor de 10 gemeenten van Zuid-Holland Zuid en een deel van de provincie Zuid-Holland.
Risico's	<ul style="list-style-type: none"> - Mate waarin de fluctuatie in omzet opgevangen kan worden door flexibele schil personeelsbestand; - Aansprakelijkheid voor adviezen; - Wijziging van de organisatiestructuur.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het Algemeen Bestuur (collegelid)
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	In 2018 is veel aandacht uitgegaan naar het realiseren van een optimale organisatie. De komende tijd heeft onder andere de implementatie van de Omgevingswet hoge prioriteit.
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Arrangement: 4 (risico: gemiddeld/hoog)
Websites en documenten	www.ozhz.nl

GR Dienst Gezondheid & Jeugd

De GR bestaat uit twee organisatieonderdelen: Dienst Gezondheid & Jeugd (DG&J) en Serviceorganisatie Jeugd (SOJ). DG&J is verantwoordelijk voor het uitvoeren van taken op het gebied van publieke gezondheid, maatschappelijke zorg, leerplicht en voortijdig schoolverlaten. De dienst is ook verantwoordelijk voor de aansturing van de uitvoering van de integrale jeugdgezondheidszorg. De Regionale Ambulancevoorziening (RAV) is formeel een onderdeel van DG&J. Tweede onderdeel van de GR is de Serviceorganisatie Jeugd. Dit onderdeel is verantwoordelijk voor de sturing op jeugdhulp in Zuid-Holland Zuid. Dit doet de SOJ door contractmanagement, risicomangement en budgetbeheersing, accountmanagement en informatievoorziening voor gemeenten.

Naam verbonden partij	GR Dienst Gezondheid & Jeugd
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt)	De dienst Gezondheid & Jeugd bewaakt, beschermt en bevordert in opdracht van de 10 gemeenten in Zuid-Holland Zuid de activiteiten die gericht zijn op het verkleinen van sociaaleconomische gezondheidsverschillen en het vergroten van de ontwikkelingskansen van onze

behartigd)	inwoners. De Serviceorganisatie Jeugd (SOJ) is per 1 januari 2015 een zelfstandig onderdeel van de GR Dienst Gezondheid en Jeugd. De Serviceorganisatie Jeugd zorgt namens de gemeente in ZHZ voor sturing op jeugdhulp.
Risico's	Voor de Dienst Gezondheid & Jeugd (incl. RAV) worden de volgende risico's gemeld: <ul style="list-style-type: none"> · Batenraming: een deel van de inkomsten van DG&J hebben een fluctuerend karakter · Aanrijtijden ambulances: wanneer de RAV de aanrijtijdennorm van 95% niet haalt, wordt het budget door de verzekeraars gekort. In 2017 is die korting voor het eerst geëffectueerd. · Personeel ambulances: vanwege de krappe arbeidsmarkt is het risico aanwezig dat er onvoldoende gekwalificeerd personeel geworven kan worden. De Serviceorganisatie Jeugd noemt als risico's: <ul style="list-style-type: none"> · Regionale zorgmarkt: de jeugdhulpvraag stijgt en is groter dan het beschikbare budget <ul style="list-style-type: none"> • Gecertificeerde Instellingen: landelijk kostprijsonderzoek wijst uit dat de tarieven die de SOJ hanteert niet meer toereikend zijn voor jeugdbescherming en -reclassering.
Bestuurlijk belang/zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het Algemeen Bestuur (collegelid)
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	Het Meerjarenbeleidsplan geeft richting aan de inhoudelijke taakinfilling en ambities van DG&J. De dienst bereidt zich voor op de nieuwe wet Ambulancezorg. In dat kader wordt de RAV ondergebracht in een coöperatie, waaraan ook het Erasmus MC en het Albert Schweitzer Ziekenhuis deelnemen. Daarnaast zijn in 2018 de meldkamers Rijnmond en Zuid-Holland Zuid samengevoegd, in opmaat naar een landelijke meldkamer. De Serviceorganisatie Jeugd blijft geconfronteerd worden met een grote druk op de zorgmarkt. Enerzijds is dit het gevolg van de budgetreductie vanuit het Rijk, anderzijds van een groeiende zorgvraag. De Serviceorganisatie heeft een meerjarenperspectief 2018-2021 opgesteld waarin het inhoudelijk en financieel perspectief is geschetst. Mede op basis van dit document hebben gemeenten in 2018 extra middelen beschikbaar gesteld.
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Sturingsarrangement 5 (risicoprofiel hoog)
Websites en documenten	www.dienstgezondheidjeugd.nl www.jeugdzhz.nl Primaire begroting 2018, Meerjarenperspectief Jeugd ZHZ 2018-2021

Drechtwerk

De sociale werkvoorziening Drechtwerk laat mensen met een arbeidsbeperking zinvol en passend bij hun mogelijkheden deelnemen aan het arbeidsproces. De invoering van de Participatiewet heeft invloed op Drechtwerk, omdat hiermee de Wet sociale werkvoorziening niet meer bestaat waardoor er geen automatische instroom van SW'ers meer is bij Drechtwerk. In programma 1 is de stand van zaken rond dit proces beschreven.

Naam verbonden partij	Drechtwerk
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Drechtwerk is opgericht om voor de deelnemende gemeenten uitvoering te geven aan de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Per 1 januari 2015 is instroom in de Wsw niet meer mogelijk. De mensen die al werkzaam zijn bij Drechtwerk, kunnen er blijven werken tot hun pensionering. Drechtwerk richt zich nu ook steeds meer op de bredere doelgroep van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
Risico's	<ul style="list-style-type: none"> • Hoogte van de Rijkssubsidie SW: Wijziging in de bekostigingssystematiek heeft gevolgen voor de omvang van de subsidie SW. • Onvoldoende uitstroom van de SW-doelgroep: Voor de verdeling van de subsidiegelden houdt het rijk rekening met de verwachte daling van de SW-doelgroep geprognoseerd. Voor Drechtwerk komt dit neer op ongeveer 8 à 9 procent jaar op jaar. Het niet realiseren van deze uitstroom leidt tot tekorten op de salarisbetalingen. • Uitstaande geldlening aan Assembly Partner B.V.: Drechtwerk heeft een achtergestelde geldlening uitstaan bij voormalig dochterbedrijf Assembly Partner. Bij een faillissement van deze BV is het risico aanwezig dat de lening niet volledig geïnd kan worden.
Bestuurlijk belang/zeggenschap gemeente	Opdrachtgeversrol: via bestuurlijke vertegenwoordiging in de GR Drechtsteden Eigenaarsrol: wethouder financiën in het Algemeen Bestuur
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	De strategie van gedeeltelijke afbouw, samenwerking met en (gedeeltelijke) verkoop aan marktpartijen van de BV's van Drechtwerk is eind 2016 grotendeels afgerond. Het AB heeft medio 2017 besloten deze strategie te herijken, binnen de uitgangspunten die de Drechtraad eind 2014 heeft vastgesteld. Gerelateerd aan dit besluit blijven DrechtstedenActief en DrechtwerkGroen volledig onderdeel van Drechtwerk en worden ook de resterende aandelen in FrisFacilitair niet verkocht. Tegelijkertijd wordt de samenwerking Sociale Dienst Drechtsteden (SDD) geïntensiveerd. Een onderzoek wordt uitgevoerd naar het samengaan van Drechtwerk en SDD.
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Arrangement 3: gemiddeld
Websites en documenten	www.drechtwerk.nl Primaire begroting 2019 en zienswijze

Koepelschap Buitenstedelijk Groen en Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde

Het Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde behartigt de bovenlokale belangen van openlucht recreatie op het eiland IJsselmonde.

Naam verbonden partij	Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde
Vestigingsplaats	Rotterdam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Het Natuur- en Recreatieschap heeft als doel de natuur- en recreatieschapsgebieden in of in de directe nabijheid van de gemeenten Albrandswaard, Barendrecht, Bernisse, Brielle, Capelle aan den IJssel, Hendrik-Ido-Ambacht, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Maassluis, Nederlek, Ridderkerk, Rotterdam, Schiedam, Spijkenisse, Vlaardingen, Westvoorne en Zwijndrecht efficiënt en effectief te beheren.
Risico's	· uittreden van meerdere gemeenten
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Wethouder RO is lid van het dagelijks en algemeen bestuur van het NRIJ. Een raadslid is lid van het Algemeen Bestuur van het NRIJ.
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	De provincie en de gemeente Rotterdam zijn per 1 januari 2018 uitgetreden uit het NRIJ. Er zijn overeenkomsten gesloten tussen het schap en de provincie en het schap en de gemeente Rotterdam over de uittreedvoorwaarden. De uittredingen van de provincie en Rotterdam vragen om een herijking van de samenwerking van de overige gemeenten in het schap. De komende periode zal dan ook in het teken staan van toekomstbestendigheid van het schap. Op 11 april 2018 hebben de gemeenten Albrandswaard, Barendrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Ridderkerk en Zwijndrecht uitgesproken de samenwerking tot zeker 2022 te willen continueren en die periode te gebruiken om te komen tot een solide en toekomstbestendig schap. De komende periode wordt gebruikt om besparingsmogelijkheden voor het schap te onderzoeken, (financiële) toekomststrategieën voor de langere termijn van het schap te verkennen en de samenwerking met Staatsbosbeheer te evalueren.
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Sturingsarrangement 2 (risicoprofiel laag/gemiddeld)
Website en documenten	www.recreatiegebied-ijsselmonde.nl

GR Gemeenschappelijke Vuilverwerking Dordrecht en omstreken (Gevudo)

Gevudo bezit circa 18% van de aandelen van NV Huisvuilcentrale Noord-Holland, HVC te Alkmaar en behartigt en coördineert de belangen van de deelnemende gemeenten richting HVC. De GR Gevudo bestaat uit alle gemeenten van de Drechtsteden, de gemeente Molenlanden, de Vijfheerenlanden (m.u.v. Vianen) en Gorinchem. In het verleden was de regeling daadwerkelijk actief in het verzamelen en verwerken van huishoudelijk afval. Tegenwoordig is het doel uitsluitend het verwerven, beheren en vervreemden van aandelen in het kapitaal van de N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland (HVC) en het partij zijn bij overeenkomsten tussen aandeelhouders van HVC. De GR Gevudo staat naar rato van haar deelname in HVC garant voor het nakomen van de verplichtingen die HVC aangaat voor de financiering van verbrandingsinstallaties. Hiervoor wordt een garantstellingprovisie ontvangen. De verdeelsleutel is het gemiddelde tonnage aangeleverd afval over de laatste vijf jaar. Per 1 juni 2015 is de GR Gevudo gewijzigd zodat de GR Gevudo aansluit bij haar huidige taak, namelijk aandeelhouder zijn van HVC en als doorgeefluik van de garantstellingsprovisie naar deelnemende gemeenten. De GR Gevudo is ook aangepast om te voldoen aan de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr).

Naam verbonden partij	GEVUDO
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Behartigen van de belangen van de deelnemers op het gebied van het op milieu hygiënisch verantwoorde wijze verwerken van huishoudelijke afvalstoffen afkomstig van de Drechtsteden, Alblasserwaard en Vijfheerenlanden en de Hoeksche Waard.
Onzekerheden	· De eventuele tekorten van HVC Alkmaar worden via de gemeenschappelijke regeling Gevudo omgeslagen naar de aandeelhouders.
Bestuurlijk belang/	Vertegenwoordiging in het algemeen bestuur (collegelid).

zeggenschap gemeente	
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	HVC is financieel robuust, ook op de middellange termijn, en de bedrijfsvoering van HVC is adequaat, uitgaande van de kapitalisering/financiering met gegarandeerde leningen. Als Hendrik-Ido-Ambacht staan wij garant voor € 7,9 miljoen. Echter zolang de verbrandingsinstallaties voldoende aanbod van onder andere de gemeentelijke klanten en waterschappen behouden, is het risico minimaal. HVC is zich hier bewust van en importeert bijvoorbeeld momenteel afval uit Groot Brittannië om de verbrandingsinstallaties zo efficiënt mogelijk te laten draaien en zo de risico's voor de gemeenten zo klein mogelijk te houden. Sinds 2014 is een nieuwe dienstverleningsovereenkomst met HVC van kracht, alsmede voor de gemeente Dordrecht, gemeente Alblasserdam, gemeente Papendrecht en gemeente Zwijndrecht.
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	De GR Gevudo heeft een risicoprofiel 1 (laag risico op financieel en bestuurlijk gebied) en daarmee sturingsarrangement 1.

Bureau Openbare Verlichting

Naam verbonden partij	Bureau openbare verlichting
Vestigingsplaats	Hardinxveld-Giessendam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Leerdam, Molenwaard, Papendrecht, Krimpenerwaard, Vianen en Zederik hebben zich verenigd in de Gemeenschappelijke Regeling Bureau Openbare Verlichting (Bureau OVL). Kerntaak van deze organisatie is het uitvoeren van het beheer van de openbare verlichting en de centrale aansturing en bewaking op de uitvoering van de onderhoudswerkzaamheden hieraan. Bureau OVL fungeert op dit terrein ook als het kenniscentrum voor de deelnemers en voert in opdracht projecten voor de gemeenten uit.
Onzekerheden	· Er worden geen risico's genoemd.
Bestuurlijk belang/zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het bestuur (collegelid).
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	Bureau OVL neemt deel aan landelijke overleggen van het InterGemeentelijk-overleg Openbare Verlichting (IGOV) welke met ingang van 1 januari 2016 is ondergebracht in de stichting OVLNL.nl. Bureau OVL is van daaruit vertegenwoordiger namens de kleine en middelgrote gemeenten in het landelijk overleg van NetbeheerNederland.
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Arrangement 1: Laag

ROM-D

De ROM-D, de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden, is in 1999 opgericht om als uitvoeringsorganisatie de regionale economie in de Drechtsteden te versterken. In dat kader heeft zij ook als taak bedrijventerreinen te ontwikkelen en te herstructureren/revitaliseren. Daarnaast heeft de ROM-D tot taak bredere regionale economische ontwikkelingen te initiëren en grootschalige woningbouwlocaties te (her)ontwikkelen.

Naam deelneming	Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden (ROM-D)
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	De structuren na invoering van de doorontwikkeling: 1. ROM-D Holding N.V. 2. ROM-D Beheer N.V. 3. ROM-D Capital B.V. 4. ROM-D C.V.
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Het versterken van de economische ontwikkeling van de Drechtsteden.
Financieel belang van de gemeente	Kapitaaldeelname met stemrechten via volmacht aan het Drechtstedenbestuur. ROM-D Dordtse Kil III CV: Commanditair kapitaal: 140.989 (1,3%) ROM-D Holding NV: Kapitaal: 109.216 (2,4%)
Bestuurlijk belang/zeggenschap gemeente	Bestuurlijk: Drechtstedenbestuur heeft zitting in de Holding N.V., met gemeentelijke volmacht.
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	In de Algemene Vereniging van Aandeelhouders is in het najaar van 2017 een statutenwijziging en nieuwe werkwijze ROM-D vastgesteld. De kern is een proactieve en goed functionerende ROM-D die veel meer vraaggestuurd werkt. De besluitvorming wordt daarbij gedelegeerd en sturing vindt plaats op basis van een acquisitie-jaarplan. Met de BNG Gebiedsontwikkeling is overeengekomen dat zij in 2019 uit de ROM-D

	stappen (inkoop eigen aandelen).
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Sturingsarrangement 3 (risicoprofiel gemiddeld)

Eneco

Naam deelneming	Eneco Holding N.V.
Vestigingsplaats	Rotterdam
Rechtsvorm	NV
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Waarborg energievoorziening
Financieel belang van de gemeente	Aantal aandelen: 22.495 (0,45%). In 2018 is € 280.000 aan dividend ontvangen over 2017.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Als aandeelhouder
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	Per 31 januari 2017 is de Eneco Holding formeel gesplitst. Dit maakt ons als gemeenten (53) per die datum aandeelhouder in het netwerkbedrijf Stedin Holding NV en energiebedrijf Eneco Groep NV. Na de splitsing lag het voor de hand om de afweging van het publiek belang in het energiebedrijf opnieuw te maken. In oktober 2017 heeft onze gemeente in principe besloten tot het afbouwen van het aandelenbelang in Eneco onder nader, samen met andere aandeelhouders, te bepalen condities en procesafspraken. Op dat moment koos circa 75% van de aandeelhouders tot afbouw. Na de verkiezingen van 2018 heeft ook de gemeente Den Haag tot afbouw gekozen, zodat nu circa 90% in principe kiest voor afbouw. De definitieve besluitvorming moet nog plaatsvinden.

Stedin

Naam deelneming	Stedin Holding N.V.
Vestigingsplaats	Rotterdam
Rechtsvorm	NV
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Stedin Holding beheert de aandelen van Stedin Beheer en van de Delta Netwerkgroep (DNWG), welke Enduris als netbeheerder heeft en draagt zorg voor de concernfinanciering. Stedin en Enduris verzorgen samen met hoogspanningsbeheerder Tennet het transport van elektriciteit en gas in Zuid-Holland, Zeeland en voor een klein deel in Friesland. In de Wet Onafhankelijk Netbeheer is het overheidsbelang in energienetwerken bevestigd.
Financieel belang van de gemeente	Aantal aandelen: 22.495 (0,45%). In 2016 is € 127.000 aan dividend ontvangen over 2017.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Als aandeelhouder
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	Per 31 jan. 2017 is de Eneco Holding formeel gesplitst. Dit maakt ons als gemeenten (53) per die datum aandeelhouder in het netwerkbedrijf Stedin Holding NV.

Oasen

Het doel van deze deelneming is het borgen van publieke belangen met betrekking tot drinkwater.

Naam deelneming	Oasen Zuid-Holland
Vestigingsplaats	Gouda
Rechtsvorm	NV
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Drinkwater verzorging inwoners Hendrik-Ido-Ambacht
Financieel belang van de gemeente	21 van de 748 uitgegeven aandelen (3%). In 2016 is geen dividend over 2015 ontvangen.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Als aandeelhouder
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	-

BNG

De gemeente heeft een financieel belang in de Bank Nederlandse Gemeenten.

Naam deelneming	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	NV
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	De Bank Nederlandse Gemeenten, opgericht in 1914, is een bank van en voor de overheid. De helft van de aandelen is in bezit van de Staat, de andere helft bij gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. De bank biedt financiële diensten aan, zoals kredietverlening, betalingsverkeer en advisering. De BNG heeft de hoogste rating voor kredietwaardigheid (triple A).
Financieel belang van de gemeente	De gemeente heeft 25.818 aandelen (0.05%) in haar bezit. In 2018 is € 65.000 aan dividend ontvangen over 2017.
Bestuurlijk belang/zeggenschap gemeente	Als aandeelhouder neemt de gemeente deel aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	In de miljoenennota 2017 wordt door Kremers gerept over een mogelijke omvorming van BNG Bank, de NWB Bank en FMO (een bank voor ontwikkelingshulp) tot één financieringsinstelling.

7. Bedrijfsvoering

7. Bedrijfsvoering

In deze paragraaf verantwoorden we het gerealiseerde beleid en de voortgang op het gebied van bedrijfsvoering.

Personeel en Organisatie

Organisatieontwikkeling

Wij hebben in een drietal inspiratiesessies input opgehaald bij onze medewerkers over de ontwikkeling van onze organisatie. De input dient voor de nieuwe strategische nota bedrijfsvoering, die in 2019 gereed is. Met deze nota, een vervolg op de nota #Bewegen, zetten we een stip op de horizon voor de doorontwikkeling van de organisatie.

Rollen in aanvulling op functies

We hebben net als voorgaande jaren ingezet op het creëren van rollen in onze organisatie. Een medewerker vervult een rol op basis van zijn/ haar persoonlijke vaardigheden en is dus niet persé gekoppeld aan een functie.

Zo helpen medewerkers die de rol "taalcoach" hebben bij het opstellen van heldere brieven, beleidsstukken en andere documenten. Vanaf dit jaar vervult een groep medewerkers de rol van "Ambachtkenner". Het doel is het delen van kennis over Hendrik-Ido-Ambacht en de gemeentelijke organisatie om de professionele uitstraling van de gemeente te vergroten.

Opleiden en ontwikkelen

Vorig jaar hebben we de Ontwikkeldids, een modern instrument voor opleiden en ontwikkelen, geïntroduceerd. Ruimte voor maatwerk en eigen initiatief zijn daarbij belangrijke uitgangspunten. De gids heeft zijn weg in de organisatie goed gevonden. In 2018 heeft dit geleid tot een grote vraag naar opleidingen en trainingen. Ook hebben we succesvol ingezet op het zelf opleiden van medewerkers voor taken. Dit is nodig om tijdig te kunnen inspelen op een steeds krappere werkdienstmarkt. Zo zijn bijv. technische functies voor de buitenruimte moeilijk in te vullen.

Arbeidsomstandigheden

De diensten van Arbo-Active, de arbo-dienstverlener vanaf 1 april 2017, werden door de regio Drechtsteden als onvoldoende beoordeeld. Daardoor is besloten het contract niet te verlengen. Dit betekent voor ons dat we vanaf april 2018 een nieuwe dienstverlener hebben. De keuze is na de aanbestedingsprocedure gevallen op de Arbo-unie. Het jaarcijfer ziekteverzuim is uitgekomen op 2,4 % (in 2017 5,6%). De leidinggevenden hebben in samenwerking met de bedrijfsarts en de

Arbodienst veel aandacht besteed aan het verzuim. Zo bespreken zij elk verzuim persoonlijk met de medewerker en schakelen zij waar nodig de bedrijfsarts zo vroeg mogelijk in als belangrijke adviseur.

Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA)

Op 1 januari 2020 wordt de Wet normalisering rechtspositie voor ambtenaren (WNRA) van kracht. Het private arbeidsrecht wordt dan van toepassing. Dit jaar hebben we via inbreng in regionale werkgroepen gewerkt aan de voorbereidingen.

Garantiebanen

De Quotumwet bepaalt dat de taakstelling voor banen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt binnen onze organisatie eind 2018 1,8 garantiebaan is (1 garantiebaan is 25 uur per week). Door een nieuw kantineconcept zijn twee volledige garantiebanen gerealiseerd. Ook wordt al jaren 1,2 garantiebaan ingevuld bij het beheer van de openbare ruimte. Wij voldoen daarmee ruim aan onze taakstelling.

Daarnaast lenen we voor ruim 140 uur per week (5,6 garantiebaan) schoonmaakpersoneel in via het Service Centrum Drechtsteden.

Informatisering

Als gemeente beheren we een enorme berg gegevens. Daar zitten ook privacygevoelige gegevens bij. Wij gaan daar op een verantwoorde en veilige manier mee om. Op landelijk niveau hebben alle Nederlandse gemeenten afgesproken om aan de slag te gaan met de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG). In 2015 hebben we op Drechtstedelijk niveau ons informatiebeveiligingsbeleid vastgesteld. De voorbereiding voor een update hiervan zijn gestart. In eerste instantie zijn we vooral bezig geweest met de technische ICT-aspecten van informatieveiligheid en met de bewustwording daarvan bij onze medewerkers. Sinds 2017 verantwoordden wij ons via de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA). Deze audit omvat naast een algemeen deel een toets op informatieveiligheid op ondersteunende systemen op diverse terreinen waar vooral veel gebruik wordt gemaakt van persoonsgegevens, zoals burgerzaken, sociale dienst, belastingdienst, geo-informatie, e.d.

De implementatie van het nieuwe klant-, zaak- en archiefsysteem heeft in 2018 vorm gekregen. Ruim 300 zaaktypen zijn ingericht en beschikbaar gesteld. Alle medewerkers hebben toegang tot het nieuwe systeem.

De website van Hendrik-Ido-Ambacht draait op een verouderd Content Management Systeem (CMS) van Waxtrapp. Er is een regionale aanbesteding uitgevoerd, waardoor onze website weer voldoet aan alle eisen van deze tijd. Alle voorbereidingen voor de inrichting van de nieuwe website zijn getroffen om de website begin 2019 te kunnen lanceren.

Facilitair

De raadzaal heeft een opknopbeurt gekregen. Hierbij is de AV-apparatuur vernieuwd, het plafond en de vloer zijn vervangen en er staat nieuw meubilair.

De vloer in de bestuursvleugel en de kantine zijn vervangen vanwege slijtage van de oude vloerbedekking.

Communicatie

In 2018 waren de gemeenteraadsverkiezingen. Wij hebben vanuit de gemeente veel gecommuniceerd om mensen bewust te maken van de verkiezingen. We maakten onder andere voor

het college een terugblikboekje waarin duidelijk werd wat we in de afgelopen 4 jaar hadden bereikt. In samenwerking met de raadsfracties maakten we een verkiezingskrant. En samen met de griffie zorgden we voor een eigentijdse aanpak door het verzamelen van verkiezingsposters op grote verkiezingsdoeken, in plaats van aanplakborden. We organiseerden ook met een grote groep betrokkenen een Escape Room, waarmee we onze inwoners op een unieke manier kennis lieten maken met wat een gemeente allemaal doet. En waarom stemmen dus zo belangrijk is. We waren nauw betrokken bij een aantal belangrijke en grote projecten die in 2018 startten. We ondersteunden bij de communicatie over het Sandelingen-knooppunt, we adviseerden actief over de communicatie over Antioniapolder en we vervulden een sleutelrol bij het opzetten van het communicatieplan voor Ambachtsezoom. Ook bij de 3 grote participatietrajecten die in 2018 begonnen kon natuurlijk de analyse, het advies en de ondersteuning van communicatie niet ontbreken: Woonvisie, Centrumgebied en Detailhandelsvisie. Trajecten die voor specifieke groepen inwoners belangrijk zijn, juist omdat het 'in hun straat' plaatsvindt, hebben vanuit communicatie hulp gekregen om zo de gemeente in goed contact te laten komen en blijven met inwoners. Denk aan het bewonersinitiatief dat ontstond nadat we de verkeerssituatie bij de Veersedijk aanpaste of de advisering bij persoonlijke communicatie en bewegwijzering bij grote ingrijpende wegomleidingen. Dit zorgde voor positieve reacties van inwoners. Ook werkten we op de achtergrond aan communicatie: we namen onze grootste communicatiekanalen onder de loep en werkten aan verbetering hiervan. We deden een uitgebreid onderzoek onder inwoners naar de gebruiksvriendelijkheid van onze website en deden de voorbereidingen voor onze nieuwe website. We hadden een nieuwe aanbesteding voor het gemeentenuws en werken vanaf nu met een andere partner, De Brug, en met een nieuwe opmaak. Daarnaast maken we meer gebruik van bewegend beeld op onze social media. En we werkten aan onze interne communicatie, onder meer door een start te maken met het interne communicatieplan en door het gebruik van ons sociaal intranet te stimuleren.

Interbestuurlijk toezicht

Jaarrekening

A. Overzicht baten en lasten programma's

De jaarrekening sluit met een positief resultaat van € 3.412.550.

Dit is inclusief de beïnvloeding door mutaties met reserves.

Een totaal overzicht van de lasten en baten per programma wordt in onderstaande tabel uitgesplitst, exclusief de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves.

De mutaties met de reserves worden in een aparte tabel getoond, en dat leidt tot het behaalde resultaat.

De toelichting per programma is te vinden in deel I, onder de kopjes “wat heeft het gekost?”

NB

In de meeste tabellen die hieronder volgen, en ook in de balansverplichtingen en de toelichting zijn de bedragen afgerond op duizendtallen.

Hierdoor kunnen in enkele eindtellingen afrondingsverschillen ontstaan.

Dit heeft geen invloed op de werkelijke rekeningcijfers.

1. Baten en lasten op programma

Specificatie van de toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Voor toelichting op de mutaties, zie de toelichting op de balans, onderdeel B, bij de betreffende reserve, onder het kopje toelichting op de mutaties en het doel van de reserves.

2a. Overzicht van incidentele baten en lasten

Bij het opmaken van de jaarrekening is een analyse gemaakt van de relevante verschillen tussen de inkomsten en uitgaven van 2017 en die van 2018 om aan te kunnen geven hoe het saldo wordt beïnvloed door incidentele zaken.

Niet-reguliere onttrekkingen en toevoegingen aan reserves worden als incidenteel beschouwd.

Wanneer een uitgaaf of baat zich korter dan drie jaar voordoet, is er sprake van een incidentele post.

Hoewel de scheidslijn tussen incidenteel en structureel niet altijd even scherp te trekken is, is hiermee getracht het inzicht in de financiële positie te vergroten.

Toelichting incidentele baten en lasten

Uit de omschrijving van de baten en de lasten is duidelijk op te maken wat het betreft.

En wat betreft de mutaties in reserves, zie ook de toelichting op de balans bij de betreffende reserve, onder het kopje toelichting op de mutaties en het doel van de reserves.

2b. Overzicht structurele mutaties in de reserves

Toelichting:

Zie de toelichting op de balans, onderdeel B, bij de betreffende reserve, onder het kopje toelichting op de mutaties en het doel van de reserves.

3. Kerngegevens

Het verloop van het aantal woningen en inwoners heeft zich het jaar 2018 als volgt ontwikkeld:

Onderwerp	Aantal 1-1-2018	Mutaties 2018	Aantal 31-12-2018
Woningen	12.143	99	12.242
Inwoners	30.684	288	30.972

4. Resultaatsbestemming

In de eerder gepresenteerde tabel van de totale baten en lasten per programma, tabel 1, wordt onderscheid gemaakt tussen het resultaat vóór- en na bestemming. Op deze manier wordt inzichtelijk gemaakt hoeveel aan reserves wordt onttrokken of toegevoegd, zonder dat het budgetrecht wordt aangetast.

In de onderstaande tabel wordt het verloop door de diverse raadsbesluiten van het begrote resultaat weergegeven.

In de volgende tabel wordt het verloop tussen het resultaat vóór- en na bestemming weergegeven. Een toelichting op de mutaties in de reserves is te vinden bij de balans en toelichting, onderdeel B, onder Vaste Passiva, waar een uitsplitsing staat van het eigen- en vreemd vermogen. Eventuele afwijkingen tussen de begroting en rekening zijn opgenomen in deel I, onderdeel toelichting op afwijkingen in lasten en baten per programma.

B. Balans en toelichting

Algemeen

De balans wordt opgesteld in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording (BBV). De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben conform het baten- en lastenstelsel.

Winst nemen op meerjarige grondexploitaties wordt beheerst door het voorzichtigheidsbeginsel. Voorziene verliezen worden al in de jaarrekening opgenomen zodra zij bekend zijn. Positieve resultaten, ofwel winsten, worden pas in de jaarrekening verwerkt als zij met voldoende zekerheid vaststaan.

Voor winstneming geldt de percentage of completion (POC) methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd moet tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. de grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. de kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Volgens het realisatiebeginsel moet in die gevallen de winst worden genomen.

Tussentijdse winstneming geldt vooral bij grote projecten die diverse jaren duren. Voorwaarde is dat het project is onderverdeeld in duidelijk herkenbare delen en dat jaarlijks per deel een geformaliseerde herziene kostprijscalculatie wordt gemaakt in relatie tot de werkelijke ontwikkelingen en cijfers. Tussentijdse winstneming is dan mogelijk als een deelproject is afgesloten, de winst op dat deelproject is gerealiseerd en geen verlies wordt verwacht op andere deelprojecten tenzij daarvoor voldoende verliesvoorzieningen zijn getroffen. Hieronder zijn regels opgenomen over hoe wordt omgegaan met (tussentijdse) winstneming uit de diverse grondcomplexen.

1. Tussentijdse winstneming kan alleen plaatsvinden indien:
  - a. er geen belangrijke onzekerheid over de totale omvang van het project is;
  - b. er geen belangrijke onzekerheden bestaan over de ontvangst van de overeengekomen bedragen;
  - c. de nog te maken kosten en de mate van de projectvoortgang op verantwoorde wijze kunnen worden bepaald;
  - d. de vergelijking van werkelijke kosten met de voorcalculatie per fase van het project mogelijk is;
  - e. er minimaal één keer per jaar van het grondcomplex een herziene kostprijsopzet wordt vastgesteld.
2. Wanneer er wordt voldaan aan de voorwaarden voor tussentijdse winstneming wordt de zogenaamde procentagemethode toegepast.
3. In alle andere gevallen kan de winst pas worden verantwoord in het boekjaar waarin het grondcomplex financieel wordt afgewikkeld.

Bij winstneming gelden in algemene zin de volgende uitgangspunten: de winst wordt naar rato van gerealiseerde kosten (en opbrengsten) genomen. Dus indien 50% van de kosten is gerealiseerd en 50% van de grond is verkocht, dan is de winstrealisatie $50\% \times 50\% = 25\%$. Zowel de realisatie van de kosten als de realisatie van de opbrengsten zijn bepalend in de bepaling van de omvang van de winstrealisatie.

Voor de grex Volgerlanden geldt een bijzondere situatie omdat deze grex samen met Zwijndrecht wordt uitgevoerd in gezamenlijk winst en risico. Daarom wordt bij de Volgerlanden in zo'n situatie een extra risico afweging gemaakt in relatie tot de omvang van het project.

Waarderingsgrondslagen balans

Immateriële vaste activa

Volgens de nieuwe BBV regels horen bijdragen aan activa in eigendom van derden met ingang van het

rekening jaar 2016 verantwoord te worden onder de immateriële vaste activa.

Deze activa zijn gewaardeerd tegen de historische aanschaf-waarde minus de daarop in mindering gebrachte afschrij-vingen.

Op deze activa wordt annuïtair afgeschreven, zie verder de uitleg bij materiële activa.

Materiële activa

Ook deze activa zijn gewaardeerd tegen de historische aanschaf-waarde minus de daarop in mindering gebrachte afschrij-vingen. Om de kapitaallasten jaarlijks gelijk te laten blijven is gekozen voor de annuïtaire afschrijvingsmethode.

De afschrijvingen zijn gebaseerd op de verwachte levensduur en worden op grond van de door de

raad in 2017 vastgestelde nota waarderings-, activerings- en afschrijvingsbeleid, en de in de verordening ex artikel 212 Gemeentewet opgenomen afschrijvingstabel berekend.

In de nota waarden en afschrijven 2017 is ook besloten om in principe investeringen van maatschappelijk nut te activeren en af te schrijven over de geschatte levensduur.

Panden worden afgeschreven tot de ook in deze nota opgenomen bepaling inzake restwaarden van panden.

De afschrijving start in het jaar dat volgt op het moment van ingebruikname. Jaarlijks wordt wel rente berekend over de boekwaarde van die investering per 1 januari.

Verwachte duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

Op basis van de notitie Waardering vastgoed van de commissie BBV bestaat bij vastgoed met een bedrijfseconomische functie de mogelijkheid dat een duurzame waardevermindering moet worden verantwoord. Dit wordt jaarlijks beoordeeld door vergelijking met de WOZ waarde.

Volgens de nieuwe BBV regels wordt op buiten gebruik gestelde, leegstaande gebouwen niet meer afgeschreven. Wanneer het gebouw bestemd is om te verkopen moet het overgeheveld worden naar de vlottende activa op de balans.

Langlopende geldleningen

De verstrekte langlopende geldleningen zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke waarde minus de ontvangen aflossingen.

Aandelen in gemeenschappelijke regelingen alsmede deelnemingen

De aandelen en deelnemingen zijn gewaardeerd tegen verkrijgingswaarde.

Voorraden

De voorraden onderhanden werk zijn gewaardeerd tegen werkelijke aanschafprijs en de vervaardigingskosten, verminderd met gerealiseerde opbrengsten en, indien van toepassing, verminderd met een voorziening voor verwachte verliezen, op basis van de eindwaarde van het saldo van de grondexploitatie.

Voorraad leegstaande panden

Volgens de nieuwe BBV regels hoort van buiten gebruik gestelde gemeentelijke gebouwen, bestemd om te worden verkocht, de boekwaarde te worden overgebracht van de materiële vaste activa naar de voorraden, onder de vlottende activa.

Als de marktwaarde van het gebouw lager is dan de boekwaarde dient deze te worden afgewaardeerd.

Wanneer de actuele waarde van een pand hoger is dan de boekwaarde dient het bedrag vermeld te worden in de toelichting op de balans.

Overige vorderingen en liquide middelen

Deze zijn opgenomen tegen de nominale waarde, verminderd met eventueel gevormde voorzieningen voor mogelijke oninbaarheid.

-

Reserves en voorzieningen

De reserves en voorzieningen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Met ingang van 2003 wordt geen rente meer toegevoegd aan de reserves en voorzieningen. Dit is conform het raadsbesluit van 2 september 2002.

-

Opgenomen langlopende geldleningen

De langlopende geldleningen zijn opgenomen tegen de oorspronkelijke waarde minus de verstrekte aflossingen.

De verschuldigde rente is op stelsel van baten en lasten verantwoord.

Overige rekening cou-rantsaldi en overige schulden

Deze zijn opgenomen tegen de nominale waarde.

Toelichting op de balans

Vaste activa

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa betreft de door deze gemeente aan diverse instellingen verstrekte bijdragen in door hun gedane investeringen in vaste activa.

Het betreft de volgende bijdragen:

- LOC Zwijndrecht, onderwijsvoorzieningen, raadsbesluit van 7 april 2003
- Praktijkonderwijs Zwijndrechtse Waard, raadsbesluit van 16 oktober 2012
- Investeringsbijdrage in zorggebouw JSP, raadsbesluit van 9 mei 2016

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden onderscheiden in activa met een economisch en maatschappelijk nut. In onderstaand overzicht wordt per soort materiële vaste activa inzicht gegeven in het verloop van de desbetreffende activa.

Per categorie activa worden hieronder de belangrijkste mutaties - exclusief afschrijvingen / aflossingen - genoemd:

De investeringen met een maatschappelijk nut worden in onderstaande tabel gerubriceerd per product weergegeven met vermelding van de gehanteerde afschrijvingstermijnen:

Product	Afschrijvingstermijnen	
Betonnen bruggen	50 jaar	annuïteit
Wegen	35 jaar	annuïteit
Wegen (m.i.v. nota waardering en afschrijving 2017)	50 jaar	annuïteit
Stalen bruggen	30 jaar	annuïteit
Lichtmasten, begegeningsinstallaties sportvelden	25 jaar	annuïteit
Aanleg/renovatie sportvelden (excl.grondaankoop) parken, speelplaatsen, asfaltdeklagen, herstraten, houten bruggen, duikers	20 jaar	annuïteit

Lichtmastarmaturen, kunstgrasveld sportpark	15 jaar	annuïteit
Abri's, drainage, kunstgrasvelden ihkv speelruimteplan	10 jaar	annuïteit
Speelplaatsjes	5 jaar	annuïteit

Wanneer een activum hierboven niet vermeld is, geldt annuïtaire afschrijving op grond van een door het college bepaalde geschatte levensduur.

Financiële vaste activa

Toelichting op de belangrijkste mutaties:

Leningen

Deelnemingen: De historische kosten ROM-D zijn verlaagd met de opbrengsten van (grond)verkoop.
Openbare lichamen: Dit betreft de jaarlijkse aflossing van de lening aan de Veiligheidsregio ZHZ.

Overige langlopende leningen u/g.

Woningfinancieringsregeling gemeentepersoneel: De normale jaarlijkse aflossingen bedragen in 2018 € 32.900. In 2018 is er een bedrag van € 21.600 vrijwillig extra afgelost.

Een bedrag van € 946.330 is geheel afgelost vanwege verkoop van de woning of oversluiten van de hypotheek.

Vlottende activa

Voorraden

De cijfers bij de grex'en zijn gebaseerd op de grondexploitaties 2018. Deze grondexploitaties worden jaarlijks geactualiseerd. Dat stelt ons in staat om tijdig beheersmaatregelen te nemen, mocht het geprognosticeerde eindresultaat te ver uit beeld dreigen te raken. Het voorziene verlies De Volgerlanden bedraagt 50% van de eindwaarde van het geprognosticeerde resultaat van de grondexploitatie. De grondexploitatie is gebaseerd op een inschatting van de gemeente van het meest waarschijnlijke scenario. De werkelijke ontwikkeling is onzeker en afhankelijk van de ontwikkelingen op de woningmarkt en de concrete vraag naar nieuwbouwwoningen in deze gemeente. Het is niet uitgesloten dat de financiële uitkomsten van de grondexploitatie zal afwijken van waar nu in de jaarrekening rekening mee is gehouden. Een gekwantificeerde inschatting van het risico dat de werkelijke ontwikkeling in negatieve zin af wijkt van de grondexploitatie is verwerkt in de paragraaf weerstandsvermogen van de jaarstukken.

Voorzien verlies De Volgerlanden: Het nadelig saldo van De Volgerlanden komt lager uit dan werd verwacht en is verlaagd ten gunste van de exploitatie.

Voormalige gemeentewerf:

De boekwaarde van de voormalige gemeentewerf is € 187.450,--.

De getaxeerde waarde van het gemeentewerfterrein bedraagt € 1.725.000,--.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

Toelichting op voorzien dubieuze debiteuren:

De GBD hanteert als prognose oninbaar een percentage van de begrote belastingopbrengsten. Voor 2018 een percentage van 0,5% van ca. € 11.000.000 dat is € 55.000 voorzien oninvorderbaar. Over de oudere jaren tot en met 2017 is er een bedrag van € 46.600 berekend. Voor de voorzien oninvorderbare debiteuren ALD wordt post voor post bekeken of deze voor 100% of 50% als mogelijk oninvorderbaar moet worden ingeschat. Hierin wordt meegewogen de ouderdom van de vordering en het soort vordering. Het bedrag voor mogelijk oninvorderbaar voor 2018 is berekend op € 168.000.

Liquide middelen

Het saldo van onze algemene betaalrekening bij de BNG stond per 31-12-2017 negatief. Een negatief banksaldo moet aan de passivazijde van de balans worden verantwoord, dus per 31.12.2017 stond dit daar verantwoord. In de loop van 2018 is het saldo weer positief geworden en valt het onder de liquide middelen.

Overlopende activa

* Zie onderstaande specificatie

** Een specificatie van deze nog te ontvangen baten is te vinden in deel IV, staat 5.

PASSIVA

Vaste passiva

- Eigen vermogen

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten moet van elke reserve de aard en reden worden toegelicht. Op 3 oktober 2011 heeft de gemeenteraad de beleidsnotitie reserves en voorzieningen vastgesteld. De reserves en voorzieningen zijn beoordeeld op de juiste rubricering volgens het BBV.

In navolgende specificatie van vermeerderingen en verminderingen zijn de mutaties verwerkt die betrekking hebben op de exploitatie en balansposten.

Na dit overzicht volgt per reserve een toelichting op de gemuteerde bedragen plus de reden voor de reserve.

Toelichting op de mutaties en het doel van de reserves.

ALGEMENE RESERVES

- Algemene reserve

Doel:

Voldoende weerstand te hebben om onverwachte tegenvallers of calamiteiten op te kunnen vangen.

Mutaties:

Het positieve resultaat van de jaarrekening 2017 bedroeg € 6.564.534.

Van het na de resultaatsbestemming 2017 resterend saldo is in 2018 € 1.792.160 aan de Algemene reserve toegevoegd, en een bedrag van € 474.750 is weer onttrokken ter afdekking van de kosten die via de resultaatsbestemming 2017 meegenomen konden worden naar de exploitatie 2018.

Naar aanleiding van de winternota 2018 zijn de volgende mutaties geweest:

Een onttrekking van € 1.100.000 ter afdekking van de nieuw te vormen voorziening onderhoud begraafplaats.

Het geprognostiseerde resultaat na de mutaties vanuit de winternota, een bedrag van € 727.570 is toegevoegd.

- Reserve Grondbedrijf Algemeen **Doel:**

Ter afdekking van risico's en verliezen binnen het grondbedrijf.

Aanwending opgenomen in de op 7-11-2005 vastgestelde nota grondbeleid.

Mutaties:

Naar aanleiding van de resultaatsbestemming 2017 is een bedrag van € 2.199.240 gestort in de Algemene reserve Grondbedrijf.

De afrekening van het Perenlaantje is € 61.300 hoger uitgevallen de berekend. In de winternota 2018 is besloten ook dat bedrag te dekken uit deze reserve.

- Algemene reserve Projecten **Doel:**

Afdekken extra kosten bij uitvoering van gemeentelijk projecten.

In de kadernota 2017 is besloten de egalisatie reserve bestedingsbeperkingen om te vormen tot de Algemene reserve Projecten.

Mutaties: geen.

BESTEMMINGSRERVES

- Nalatenschap mw. Spoor- van Tichelt	Doel: Was: Afdekking ingebracht kapitaal in beleggingsfondsen. In de raad van 1-12-2016 is besloten deze reserve, samen met de reserve rendement Spoorfonds, tot en met 2027 te bestemmen voor incidentele subsidies i.h.k.v. de subsidieverordening Familie Spoor- fonds.
---------------------------------------	---

Deze reserve was ooit gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingswaarde. Alleen bij aankoop of verkoop van de beleggingen werd deze reserve gemuteerd.

De beleggingsportefeuille is in 2013 verkocht.

In de loop van 2016 is besloten de reserve in stand te houden en in te zetten voor doeleinden met een sociaal-maatschappelijk belang.

Mutaties:

Een bedrag van € 5.200 is ten gunste van de exploitatie gebracht ter afdekking van de kosten van de AED installatie en een bedrag van € 7.100 ter dekking de incidentele subsidies Spoorfonds 2018.

- Rendement nalatenschap mw. Spoor- van Tichelt	Doel: Bij raadsbesluit van 2 mei 1967 is het statuut dat de bestemming en beheer van de nalatenschap regelt, vastgesteld. Dit statuut is het laatst gewijzigd bij raadsbesluit van 21 december 1992. Dit betreft de dekking van de uitgaven op het gebied van openbare orde en veiligheid, cultuur en recreatie, maatschappelijke dienstverlening en Volksgezondheid.
---	---

Mutaties:

Geen, deze reserve is opgeheven in 2017 en het saldo overgebracht naar de reserve nalatenschap Spoor- van Tichelt.

- Reserve 3 decentralisaties	Doel: Het dekken van eventuele tegenvallers die zich voor- doen bij de buraps en de jaarrekeningen van de SO Jeugd ZHZ en de SDD die ontstaan zijn door de nieuwe taken rondom Participatiewet, WMO en Jeugdhulp. Na 3 jaar zal deze reserve vrijvallen ten gunste van de Algemene reserve.
------------------------------	---

Mutaties: Geen.

In de Winternota 2017 is besloten de reserve 3 decentralisaties te handhaven maar de reserve te herbenoemen tot reserve sociaal domein. De looptijd wordt gekoppeld aan de integratie uitkering van het Rijk.

- Reserve sociaal domein

Doel:

Alle mee- en tegenvallers te storten of te onttrekken die ontstaan na de verwerking van de primaire begrotingen. (Met uitzondering van de grote bedragen) Het maximumsaldo van de reserve is gesteld op € 1.500.000..

Mutaties:

Naar aanleiding van de resultaatsbestemming jaarrekening 2017 is een bedrag van € 378.000 gestort in de reserve sociaal domein.

Bij de Winternota 2018 is een bedrag van € 479.000 onttrokken ter afdekking van het saldo dat ontstond na de verwerken van de 1^e burap SOJ en SDD en een bedrag van € 301.000 is toegevoegd vanwege extra gelden WMO, (arbeids)participatie en beschermd wonen.

Een bedrag van € 17.400 is onttrokken ter dekking van de kosten voor doorontwikkeling sociaal wijkteam in de jaren 2017 en 2018. (raad 1 juni 2017, RVS 8.2)

- Reserve boekwaarde zwembad

Doel:

Inzetten van het saldo van deze reserve ter afdekking van de af te waarden boekwaarde vanwege de nieuwbouw binnenbad zwembad De Louwert.

Mutaties: Geen.

- Friciekosten regionale samenwerking	Doel: Ter afdekking van eventuele nabetalingen i.h.k.v. de bedrijfsvoering.
---------------------------------------	---

Mutaties: Geen

- Reserve demografische groei

Doel:

Opvangen van de lokale demografische groei als gevolg van internationale ontwikkelingen.

Mutaties: Geen

- Beheerskosten startersleningen	Doel: Het betalen van de kosten die voortvloeien uit de uitvoering van de regeling voor startersleningen door Stimuleringsfonds VhV Nederland.
----------------------------------	--

Mutaties: geen

- Bestemmingsreserve Waalhof	Doel: Het betalen van de kosten die voortvloeien uit het herstel en opknappen van de oude begraafplaats Waalhof.
------------------------------	--

Mutaties:

Via resultaatsbestemming 2017 is een bedrag in deze, in 2018 nieuw gevormde, reserve Waalhof gestort van € 67.000..

- Onderhoudsreserve openbare gebouwen MOP** **Doel:** Het saldo tussen begrote kosten en werkelijke kosten van de openbare gebouwen, voor de jaren 2018 tot en met 2021 beschikbaar te houden voor latere jaren.

Mutaties:

Het saldo tussen begrote kosten en werkelijke kosten voor het onderhoud van diverse gemeentelijke gebouwen was in 2018 per saldo € 5.820 positief. Dat bedrag is aan deze reserve toegevoegd.

- Reserve bovenwijkse voorzieningen	Doel: Treffen van voorzieningen waarvan het nut boven de individuele planontwikkeling uitstijgt.
-------------------------------------	--

Mutaties: geen.

- Reserve Kapitaallasten investeringen maatschappelijk nut: Antoniuslaan** **Doel:**

Dekking van de afschrijvingen die voortvloeien uit de verplichte activering van investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut.

Mutaties:

Naar aanleiding van de resultaatsbestemming 2017 is een bedrag van € 2.127.880 aan deze reserve toegevoegd.

In de raad van 9 juli 2018 is besloten vanuit deze reserve een bijdrage te doen aan de nieuw te vormen reserve kapitaallasten investeringen MN - Noordeinde-N915. Een bedrag van € 182.000 is daarvoor onttrokken.

In de raad van 3 december 2018, RVS 9.4, is besloten een investeringsbudget beschikbaar te stellen voor de uitvoering van het projectonderdeel Grotenoord - Veerweg.

Besloten is ook dat t.l.v. dat investeringsbudget een storting in deze reserve moest worden gedaan. Het in het voorstel genoemde bedrag van € 1.275.000 is toegevoegd.

Een bedrag van € 35.880 is onttrokken ter afdekking van de afschrijvingslasten die in 2018 ten laste van de exploitatie zijn verwerkt.

- Reserve Kapitaallasten investeringen maatschappelijk nut: Noordeinde-N915** **Doel:**

Dekking van de afschrijvingen die voortvloeien uit de verplichte activering van investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut.

Mutaties:

In de raad van 9 juli 2018 is besloten om deze reserve in te stellen.

Vanuit de exploitatie, groot onderhoud wegen, is een bedrag van € 733.000 in de reserve gestort.

Vanuit de reserve wegbeheer is een bedrag van € 520.000 en vanuit de hierboven genoemde reserve dekking kapitaallasten MN Antoniuslaan is € 182.000 toegevoegd.

- Egalisatiereserve Begraafplaatsen	Doel: De kosten voor het onderhoud van begraafplaatsen te kunnen betalen.
-------------------------------------	---

Mutaties:

Er is in 2018 ook weer € 10.000 toegevoegd voor afdekking van de te maken kosten in verband met het ruimingsplan, zoals opgegeven in het exploitatieplan van 2014.

Het exploitatiesaldo begraafplaatsen 2018 is onttrokken aan de reserve, een bedrag van € 48.050.

- Egalisatiereserve Wegbeheer	Doel: Gelijkmatige spreiding van kosten in de tijd.
-------------------------------	--

In de uitvoering van de projecten ontstaan fluctuaties in de uitgaven. Met deze reserve worden de kosten in de begroting geëgaliseerd.

Het saldo tussen begroot en werkelijk van de exploitatiepost groot onderhoud wegen wordt jaarlijks toegevoegd of onttrokken aan de reserve.

Mutaties:

Het saldo op de post groot onderhoud wegen in 2018 bedraagt € 35.400 negatief. Dit bedrag is onttrokken aan de reserve ten gunste van de exploitatie.

De vaste dekking van de extra onderhoudskosten van € 141.270 zoals geraamd in het wegenplan 2013-2024, is ook onttrokken aan de reserve.

in de raad van 9 juli 2018 is besloten ten laste van deze reserve een storting te doen in de reserve kapitaallasten investeringen MN - Noordeinde-N915. Een bedrag van € 520.000 is onttrokken aan de reserve wegbeheer.

- Egalisatiereserve Openbare verlichting	Doel: Gelijkmatige spreiding van kosten in de tijd.
--	--

In de uitvoering van de projecten ontstaan fluctuaties in de uitgaven. Met deze reserve worden de kosten in de begroting geëgaliseerd.

Het saldo tussen raming en werkelijkheid op de post onderhoud openbare verlichting wordt jaarlijks toegevoegd of onttrokken aan de reserve.

Mutaties:

Het exploitatiesaldo op de posten onderhoud openbare verlichting bedroeg € 198.580. Dit is ten gunste van de reserve gebracht.

- Egalisatiereserve Renteschommelingen	Doel: Opvangen van schommelingen in de rentekosten als gevolg van het verschil tussen marktrente en de begrote rente.								
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Mutaties:

In de winternota 2018 is besloten deze reserve geheel in te zetten voor de kosten van agio dat verschuldigd was i.v.m. de vervroegde aflossing van 2 langlopende geldleningen. Het saldo van € 3.377.354 is vrijgevallen ten gunste van de exploitatie en de reserve is nu opgeheven.

- Vreemd vermogen lang

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten moet van elke voorziening de aard en reden te worden toegelicht. In de gemeenteraadsvergadering van 3 oktober 2011 is de beleidsnotitie reserves en voorzieningen vastgesteld. In die notitie is onder meer het algemene financieel beleidskader opgenomen waaraan een voorziening voortaan moet voldoen. In onderstaand overzicht van vermeerderingen en verminderingen zijn de mutaties verwerkt die betrekking hebben op de exploitatie en balansposten.

Na dit overzicht volgt per voorziening een toelichting op de gemuteerde bedragen plus de reden van de voorziening.

Toelichting op de mutaties en reden voor de voorzieningen.

DOELVOORZIENINGEN

- Voorziening voormalig personeel	Doel: Nabetaaling aan voormalig personeel en pensioenvoorziening wethouders.
-----------------------------------	--

Mutaties:

Een bedrag van € 12.000 is onttrokken ten gunste van de exploitatie vanwege de dekking van de gemaakte kosten ten behoeve van voormalig personeel.

De accountant heeft bij de controle van de jaarrekening geconstateerd dat deze voorziening niet meer toereikend was voor het doel waarvoor de reserve ooit ingesteld is.

Er is een herberekening uitgevoerd en naar aanleiding daarvan is bij winternota 2018 besloten om een aanvulling te doen van € 107.360 om de voorziening weer toereikend te maken.

- Voorziening riolering	Doel: De voorziening dient, zoals in het GRP is opgenomen, ter egalisatie van de rioleringskosten en - opbrengsten. Bedragen die niet worden uitgegeven worden toegevoegd aan deze voorziening. Uitgangspunt is dat op deze manier de rioolinkomsten ten goede komen aan deze taak.
-------------------------	---

Mutaties:

In de raad van 3 december 2018, RVS 9.7, is besloten een extra toevoeging aan de voorziening riolering te doen van € 100.000.

Het exploitatiesaldo op taakveld riolering bedroeg in 2018 € 278.300 en is ook toegevoegd aan de voorziening.

- Voorziening onderhoud begraafplaats	Doel: De voorziening dient ter afdekking van de onderhoudskosten vanuit de vooruitbetalingen in de onderhoudskosten begraafplaats.
---------------------------------------	--

Mutaties:

Bij winternota 2018 is besloten een voorziening onderhoud begraafplaats in te stellen. Hier zouden de jaarlijks vooruit ontvangen gelden inzake onderhoud in worden gestort om deze dan later weer gedeeltelijk naar de exploitatie te laten vrijvallen ter afdekking van dat onderhoud.

De eerste toevoeging, het berekende saldo-bedrag van vooruit ontvangen gelden uit het verleden, is geheel gedekt uit de algemene reserve, een bedrag van € 1.100.000.

Intussen zijn de BBV regels die hierop van toepassing waren weer aangepast en is het niet meer nodig om deze voorziening in te stellen.

Bij jaarrekening 2018 is deze voorziening daarom weer opgeheven en het al in deze voorziening gestorte bedrag van € 1.100.000 is weer terug gevloeid naar de exploitatie.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

Bij de vaste schulden hebben zich de volgende mutaties voorgedaan

De rentelasten in 2018 met betrekking tot de langlopende schulden bedragen in totaal € 2,38 miljoen.

Onder de vaste schulden per 31 december 2018 is een bedrag van € 10,0 mln. opgenomen voor een lening die op dat moment een resterende looptijd heeft van korter dan één jaar.

Flottende passiva

Netto-flottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De kortlopende schulden kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Het saldo van onze algemene betaalrekening bij de BNG was per 31 december 2017 negatief. Volgens de BBV regels hoort dat dan aan de passivazijde van de balans te worden verantwoord onder kortlopende schulden. In de loop van 2018 is dit saldo weer positief geworden en staat dit weer aan de activazijde van de balans onder liquide middelen.

Overlopende passiva

* Zie onderstaande specificatie

** De specificatie van de nog te betalen bedragen is te vinden in deel IV, staat 6.

Gewaarborgde geldleningen

De totale restantschuld per 31 december 2018 van de gegarandeerde geldleningen bedraagt € 107,9 miljoen en kan als volgt worden gespecificeerd:

Voor toelichting zie deel II van deze jaarrekening, onderdeel 2 financiering, onder risicobeheer.

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Verplichtingen

Leerlingenvervoer

Leerlingenvervoer wordt per schooljaar uitgevoerd. Het contract voor het vervoer over de schooljaren tot en met 2018/2019 is in regionaal verband openbaar aanbesteed.

Van de kosten voor het schooljaar 2018/2019 is het deel dat betrekking heeft op het boekjaar 2018, circa € 165.000,-- verantwoord in de jaarstukken 2018.

Het bedrag van het schooljaar dat betrekking heeft op 2019, circa € 261.000,-- is niet verantwoord in de jaarstukken 2018, in de loop van 2019 komen hier pas de facturen voor.

Verlofrechten 2018

Een aantal medewerkers in dienst van onze gemeente heeft in 2018 verlofrecht opgebouwd maar het verlof niet helemaal opgenomen. In totaal gaat er 5.400 uur over naar 2018, ongeveer 745 dagen.

Risico tekort APPA-plan

Wethouders vallen onder de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA). Deze wet regelt de pensioenvoorziening voor politieke ambtsdragers en hun nabestaanden.

Hendrik-Ido-Ambacht heeft de uitvoering van de regeling ondergebracht in het APPA-plan van Loyalis verzekeringen.

Er is in 2018 een nadelig verschil van € 202.600,- tussen het opgebouwde beleggingstegoed en het benodigde beleggingstegoed. In 2017 was het berekende tekort € 147.500,-

Het tekort is ontstaan door het (opnieuw) verlagen van de rekenrente. Als de gemeente het verschil niet aanvult, treedt het risico op bij pensionering.

De Volgerlanden

Ten aanzien van de grondopbrengsten van de grondexploitatie De Volgerlanden is er sprake van een aantal rechten en verplichtingen die in onderstaande tabellen zijn weergegeven.

Hierbij is onderscheid gemaakt tussen rechten die onafhankelijk of indirect afhankelijk zijn van voorverkoop en rechten die direct afhankelijk zijn van voorverkoop van woningen.

WNT verantwoording 2018 gemeente Hendrik-Ido-Ambacht

EMU-saldo

Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een (begrotings)tekort (EMI-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP).

Van dit maximale tekort van 3% van Nederland is 2,5% voor de rijksoverheid en 0,5% voor de decentrale overheden. De EMU-systematiek werkt evenwel op een andere manier dan het baten-lastenstelsel dat decentrale overheden hanteren. Investerings en uitgaven die worden gedekt uit reserves tellen bijvoorbeeld niet mee in de uitkomsten van het baten-lastenstelsel, maar tellen wel door in het EMU saldo.

Bij een sluitende begroting of een voordelig resultaat bij de jaarrekening kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben.

Het EMU saldo kan op twee manieren worden berekend, via de reële transacties in de exploitatie en de balans, en via de mutaties in de financiële activa en de financiële passiva op de balans.

In navolgende overzichten wordt deze informatie voor wat betreft Hendrik-Ido-Ambacht gepresenteerd.

1. Berekening via de reële methode

2. Berekening volgens de balansmethode

C. Verantwoording Sisa

Bijlagen

1. Overzicht baten en lasten op taakveld - programma

1. Overzicht baten en lasten op taakveld - programma

2. Investeringsen

2. Investeringsen

Bijlage 2 b - Toelichting op de investeringsbudgetten

Algemeen

Een aantal investeringsbudgetten sluit af met een (kleine) overschrijding. Volgens het afwijkingenbeleid is tot een bedrag van € 200.000 de toegestane overschrijdingsgrens 25%. Boven de € 200.000 maar onder de € 1.000.000 is die grens 10% en boven de € 1.000.000 is het 5%.

Toelichting op de staat van investeringen

- Het investeringsbudget 70110441, riolering en regenwaterriool, is met € 92.690 overschreden. Het totaal van de begrote kosten t.b.v. de rioolinvesteringen voor de jaarschijf 2018, GRP2014-2018, bedraagt € 1.149.300 en de totale uitgaven bedragen € 1.130.120, dat komt dus neer op een onderschrijdingsbedrag van € 19.180, dat blijft onder de norm van 5%.

- AFS* :

Deze rioleringsinvesteringen worden afgesloten per 31.12.2018 omdat er intussen een nieuw GRP voor de jaren 2019 tot en met 2023 is vastgesteld. In 2019 zijn via een begrotingswijziging de nieuwe investeringsbudgetten beschikbaar gesteld.

- Investeringsbudget Jeugdspeelpark en zorggebouw, 70950104.

Hier wordt bovengenoemde grens van 5% overschreden. Het totaal geraamde budget daarvoor was € 1.427.000.

De overschrijding bedraagt € 76.000, volgens het afwijkingenbeleid zou dat € 71.400 mogen zijn. De hogere kosten zijn het gevolg van de langere looptijd van het project waardoor ook de projectbegeleiding doorliep.

Daarnaast zijn ook de eigen interne uren doorbelast aan het project, dat vanwege de nieuwe BBV regels 2017 die dat voorschrijven en er zijn meerkosten geweest voor de brandput en voor de openbare verlichting.

- Nieuwbouw binnenbad zwembad, 70980102.

De bijdrage van de CAI voor de nieuwbouw van het zwembad is in totaal € 1.047.000 hoger dan de tot nu toe gemaakte kosten voor de investering. Dit bedrag is daarom op de balans verantwoord, aan de passivazijnde, onder de overlopende passiva, als vooruitontvangen baat.

Toelichting per investering op grootboekrekeningnummer

3. Bestuurlijke structuur per 31 december 2018

3. Bestuurlijke structuur per 31 december 2018

SGP-ChristenUnie

L.P. Platschorre (fractie voorzitter)

ing. P. Boudewijn

ir. C.W. Timmers

E. van Hartingsveldt

Drs. K. van der Laan MEd

B.P. van Ginkel

Mw. M.T. Kamphuis- Stuij

Gemeente Belangen

M.N.P. Vogelaar - Korpershoek (fractie voorzitter)

M.B. Braber

M. Nugteren BPM

H.H.F. van der Lei

A.Mol

CDA

Mr. P. van der Giessen (fractie voorzitter)

Mw. drs. W.P. van der Hee - Pasterkamp

Mw. A.L. Vlasblom- van der Vlies MSc

VVD

O. Doevendans (fractie voorzitter)

J. Oelfke - ten Seldam

Drs. A. Ouwerkerk

D66

Mw. M.C.G. Gommans - Dane (fractie voorzitter)

Mr. J.P. Neijman

PvdA

E. van der Wulp (fractievoorzitter)

Ambacht Uw Belang

J. Struik (fractievoorzitter)

Echt voor Ambacht (E.V.A.)

Mr. A. Scheurwater (fractievoorzitter)

Burgerradsleden:

J. Lieben (Gemeente Belangen)

Mw. J.M. Dossett BSw (Gemeente Belangen)

G.J.W. Lagendijk MSc RA (CDA)

Mw. E.E.G. de Heer (VVD)

M. de Groot (D66)

F.S. Verbrugge (D66)

M.J.H. van den Heuvel (PvdA)

A.L. Scheurwater (PvdA)

J.G. Siefkes (A.U.B.)

H.W.H. Groenendijk (A.U.B.)

A. Cramer (E.V.A.)

H.A. Stam (E.V.A.)

4. Gebruikte afkortingen

4. Gebruikte afkortingen

AB	Algemeen bestuur
ALD	Algemene dienst
APV	Algemene plaatselijke verordening
AWBZ	Algemene wet bijzondere ziektekosten
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBP	Bruto binnenlands product
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie
BDU	Brede Doeluitkering
BIE	Bouwgrond in exploitatie
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
Bofv	Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen
BOVL	Bureau Openbare Verlichting "Lek-Merwede"
BTW	Belasting toegevoegde waarde (omzetbelasting)
CAI	Centrale Antenne Inrichting
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CEP	Centraal economisch plan
CJG	Centrum voor jeugd en Gezin
CMK	Cultuur met kwaliteit
COELO	Centrum voor onderzoek van de economie van de lagere overheden
CROW	Onafhankelijke kennisorganisatie op het gebied van infrastructuur, openbare ruimte en verkeer & vervoer

CPO	Collectief particulier opdrachtgeverschap
CZG	Collectieve Zorgverzekering Gemeenten
DB	Dagelijks bestuur
DCMR	Milieudienst Rijnmond
DGJ	Dienst Gezondheid en Jeugd
DPO	Distributieplanologisch onderzoek
DRIS	Digitaal Reis Informatie Systeem
DSB	Drechtsteden bestuur
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
ECB	Europese centrale bank
EN	Economisch nut
EU	Europese Unie
Euribor	Euro interbank offered rate
Fido	Wet financiering decentrale overheden
GBD	Gemeentelijke belastingen Drechtsteden
GDU	Gebundelde doeluitkering
Gevudo	Gemeenschappelijke vuilverwerking Dordrecht en omstreken
GGD	Gemeenschappelijke gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GHOR	Geneeskundige hulp bij ongevallen en rampen
GSMD	Gemeentelijke monitor sociaal domein
GOW	Gecoördineerd ouderenwerk
GPR	Gemeentelijke praktijk richtlijn
GR	Gemeenschappelijke regeling
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan
GRD	Gemeenschappelijke regeling Drechtsteden
GREX	Grondexploitatie
GVVP	Gemeentelijk verkeer- en vervoersplan
GZH	Groenservice Zuid Holland
HIA	Hendrik-Ido-Ambacht
Hof	Houdbare overheidsfinanciën
HOVD	Hoogwaardig Openbaar Vervoer Drechtsteden
HR	Human resources
HRM	Human resources management
HVC	Huisvuilcentrale
I&A	Informatie en automatisering
IHP	Integraal huisvestingsplan
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IRS	Intrest rate swap
ISV	Investeringsfonds stedelijke vernieuwing
JOP	Jongerenontmoetingsplek
KLPD	Korps Landelijke Politiediensten
LAB	Lokaal Ambachts bedrijf
LAP	Landelijk afval beheersplan
LISA	Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen
LNG	Liquid Natural Gas
LVG	Licht verstandelijk gehandicapten
m.b.t.	Met betrekking tot

MIP	Meerjaren-investeringsplan
MKB	Midden- en kleinbedrijf
mln	miljoen
MN	Maatschappelijk nut
MT	Managementteam
Nb	Niet bekend
NIEGG	Niet in exploitatie genomen gronden
nnb	nog nader bepalen
NRIJ	Natuur- en recreatieschap IJsselmonde
NUP	Nationaal uitvoeringsprogramma
NV	Naamloze vennootschap
OCD	Onderzoekscentrum Drechtsteden
OV	Openbare verlichting
OZB	Onroerend zaakbelasting
OZHZ	Omgevingsdienst Zuid-Holland-Zuid
PALT	Prestatieafspraken Lange Termijn
P&C	Planning en control
P&O	Personeel en organisatie
PM	pro memorie
RAS	Regionale agenda samenleving
RAV	Regionale ambulancevoorziening
RCP	Regionaal Crisis Plan
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RO	Ruimtelijke ordening
ROM-D	Regionale ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden
RUD	Regionale Uitvoerings Dienst
RWS	Rijkswaterstaat
SCD	Servicecentrum Drechtsteden
SDD	Sociale Dienst Drechtsteden
SE	Fulltime SW'er
SJOP	Stimuleren jongerenontmoetingsplek
SKB	Schatkistbankieren
SoVo	Sociale voorzieningen
SPP	Strategische personeelsplanning
SW	Sociale werkvoorziening
TNO	Toegepast natuurwetenschappelijk onderzoek
UvW	Unie van Waterschappen
VAO	Vereniging ambachtse ondernemers
VHV	Volkshuisvesting
VINEX	Vierde nota ruimtelijke ordening extra
VJI	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel
V&J	Veiligheid & justitie
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VOC	Volgerlanden Ontwikkelings combinatie
VPb	Vennootschapsbelasting
VRZHZ	Veiligheidsregio Zuid Holland Zuid
VTA	Visual Tree Assessment
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht

Wajong Wet Arbeidsgeschiktheid Jongeren
WBW Wijk- en buurtgericht werken
WMO Wet maatschappelijke ondersteuning
WOZ Wet waardering onroerende zaken
WSW Waarborgfonds sociale woningbouw
Wsw Wet sociale werkplaatsen
Wtcg- Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten en de
CER Compensatieregeling Eigen Risico
Wvg Wet voorkeursrecht gemeenten
WW Werkloosheidsuitkeringen
WWB Wet werk en bijstand
Wwnv Wet werken naar vermogen
ZHZ Zuid-Holland Zuid

5. Aanbevelingen rekenkamercommissie

5. Aanbevelingen rekenkamercommissie

